

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Διεξαγωγή Εθνικής Δημόσιας Διαβούλευσης σχετικά με το Σχέδιο Μέτρων αναφορικά με τον 4^ο κύκλο Ανάλυσης της ΕΕΤΤ για τον ορισμό, την ανάλυση του επιπέδου ανταγωνισμού και τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα [ΑΓΟΡΑ 2 Σύστασης Ευρωπαϊκής Επιτροπής] σύμφωνα με το Άρθρο 6 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, (Άρθρο 17 του Ν. 4070/2012 [ΦΕΚ 82/Α/10.04.2012])

ΕΕΤΤ

Ιούλιος 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
1.1	Σύνοψη	6
1.2	Νομικό Πλαίσιο	8
1.2.1	Γενικές Αρχές / Αρμοδιότητες ΕΕΤΤ αναφορικά με την ανάλυση αγορών	8
1.2.2	Αρμοδιότητες ΕΕΤΤ αναφορικά με την ανάλυση αγορών	12
1.2.3	Μεθοδολογία προσδιορισμού των σχετικών αγορών σύμφωνα με τη Νέα Σύσταση 16	
1.2.4	Η Αγορά 2 της Νέας Σύστασης και η Σύσταση της Επιτροπής 2009/396/EK σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών	19
1.3	Ο τρίτος κύκλος ανάλυσης της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής	21
1.4	Αντικείμενο και πεδίο της παρούσας Δημόσιας Διαβούλευσης της ΕΕΤΤ	22
1.5	ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	24
1.5.1	Λειτουργία της υπηρεσίας τερματισμού φωνητικών κλήσεων κινητών επικοινωνιών	24
1.5.2	Χαρακτηριστικά της Ελληνικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων κινητών επικοινωνιών	26
2	ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΩΝ	32
2.1	Μεθοδολογία Ορισμού Σχετικής Αγοράς	32
2.2	Σχέση μεταξύ λιανικής και χονδρικής αγοράς	35
2.2.1	Σχετική αγορά προϊόντων λιανικής	36
2.2.1.1	Ανήκουν οι κλήσεις προς σταθερό δίκτυο στην ίδια σχετική αγορά με τις κλήσεις προς κινητό δίκτυο;	37
2.2.1.2	Κλήση σε δίκτυο 2ης γενιάς (2G), 3ης γενιάς (3G) και 4ης γενιάς (4G-LTE)	38
2.2.1.3	Χρήση υπηρεσίας γραπτών μηνυμάτων (SMS & IM)	39
2.2.1.4	Κλήσεις VoIP μέσω δικτύου WIFI και δικτύου κινητής	40
2.2.1.5	Συμπέρασμα Ορισμού Λιανικής Αγοράς	42
2.2.2	Ανάλυση της λιανικής αγοράς κλήσεων σε κινητά απουσία ρύθμισης της αγοράς χονδρικής	42
2.2.3	Επίπεδο χονδρικής	43
2.2.3.1	Η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο;	44

2.2.3.2	Ανήκουν ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυα δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς στην ίδια αγορά;	45
2.2.3.3	Η ιδιοπαροχή τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας;	46
2.2.3.4	Σχετική γεωγραφική αγορά	47
2.2.3.5	Συμπέρασμα Ορισμού Χονδρικής Αγοράς	47
3	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ	48
3.1.1	Μερίδια Αγοράς	51
3.1.2	Φραγμοί Εισόδου και Δυνητικός Ανταγωνισμός	52
3.1.3	Ισχύς επί των τιμών	54
3.1.4	Αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη	55
3.1.5	Υφιστάμενα Προβλήματα Ανταγωνισμού	58
3.1.6	Συμπεράσματα	58
4	ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	60
4.1	Αναγκαιότητα και πλαίσιο Ex ante Ρύθμισης	60
4.1.1	Αναλογικότητα των ρυθμίσεων	62
4.2	Προβλήματα Ανταγωνισμού	64
4.2.1	Καταχρηστική Εκμετάλλευση Δεσπόζουσας θέσης	64
4.2.2	Άρνηση παροχής / άρνηση πρόσβασης	65
4.2.3	Επέκταση με μη τιμολογιακά μέσα	65
4.2.4	Επέκταση με τιμολογιακά μέσα	66
4.3	Η βασική φύση της αποτυχίας της αγοράς	67
4.3.1	Κλήσεις από σταθερό σε κινητό	68
4.3.2	Κλήσεις από κινητό σε κινητό	68
4.4	Δυνατές Κανονιστικές υποχρεώσεις βάσει της οδηγίας για την πρόσβαση, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, και το Ν. 4070/2012	70
4.4.1	Υποχρέωση διαφάνειας	70
4.4.2	Υποχρέωση αμεροληψίας	72
4.4.3	Υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού	73
4.4.4	Υποχρέωση πρόσβασης ή χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου	74
4.4.5	Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης	75
4.4.6	Υποχρέωση λειτουργικού διαχωρισμού	77
4.5	Γενικές Αρχές που διέπουν τον καθορισμό του τέλους τερματισμού	78
4.6	Υφιστάμενες Κανονιστικές Υποχρεώσεις	79

4.7	Κατευθύνσεις για την Επιλογή Υποχρεώσεων	80
4.8	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	81
4.8.1	Υποχρέωση πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου	81
4.8.2	Υποχρέωση αμεροληψίας (Μη Διακριτικής Μεταχείρισης)	83
4.8.3	Υποχρέωση Διαφάνειας	85
4.8.4	Υποχρέωση Λογιστικού Διαχωρισμού	89
4.8.5	Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης	91
5	Εξέταση των επιπτώσεων της ρύθμισης της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής στη λιανική αγορά κλήσεων προς κινητά	95
6	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ	97

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής (εκατ. λεπτά)	29
Πίνακας 2: Τέλη τερματισμού	92
Πίνακας 3: Μεταβολή του όγκου κλήσεων προς κινητά ανά τύπο κλήσης	95

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Σύνοψη

Στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης, και λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, ιδίως δε τις Συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υπ' αριθ. 2014/710/EK1 (εφεξής Νέα Σύσταση) και 2009/396/EK2, η ΕΕΤΤ διεξάγει τον ορισμό και την ανάλυση αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα.

Ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων χονδρικής είναι η υπηρεσία που απαιτείται για τερματισμό κλήσεων προς καλούμενες θέσεις (σε σταθερά δίκτυα) ή συνδρομητές (σε κινητά δίκτυα).

Σύμφωνα με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της αγοράς, η σχετική χονδρική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής περιλαμβάνει τον χονδρικό τερματισμό σε δίκτυα δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς, καθώς και την ιδιοπαροχή, ενώ το γεωγραφικό εύρος της αγοράς είναι ολόκληρη η Ελληνική επικράτεια.

Ακολούθως, η ΕΕΤΤ εξέτασε κατά πόσο υφίσταται ή αναμένεται να αναπτυχθεί εντός του χρονικού ορίζοντα της παρούσας ανάλυσης αποτελεσματικός ανταγωνισμός στην αγορά και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι κάθε Πάροχος Δικτύου Κινητής (ΠΔΚ) και εικονικός πάροχος δικτύου κινητής τύπου MVNO στη Ελλάδα, συγκεκριμένα η Cosmote, η Vodafone, η Wind και η CYTA, θα πρέπει να ορισθεί ως έχων ΣΙΑ στη σχετική αγορά για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό του, ανεξαρτήτως του σημείου εκκίνησης της κλήσης.

Τέλος, η ΕΕΤΤ πρότεινε την επιβολή συγκεκριμένων κανονιστικών υποχρεώσεων που αποσκοπούν στην άρση της αποτυχίας της αγοράς. Από τις πλέον σημαντικές προτεινόμενες

-
- 1 Σύσταση 2014/710/EK της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 9ης Οκτωβρίου 2014, αναφορικά με τις σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ
 - 2 Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών, η ΕΕΤΤ καλείται να ορίσει και να αναλύσει την αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής

υποχρεώσεις είναι ο καθορισμός του χονδρικού τέλους τερματισμού με χρήση ενός κοστοστρεφούς μοντέλου pure LRIC.

Στην Ενότητα 1 (παρούσα ενότητα), η ΕΕΤΤ παρουσιάζει μεταξύ άλλων αφενός το Νομικό πλαίσιο βάσει του οποίου γίνεται η παρούσα ανάλυση και αφετέρου τη δομή της αγοράς, δίνοντας παράλληλα στοιχεία που αφορούν το μέγεθός της.

Στην Ενότητα 2, η ΕΕΤΤ παρουσιάζει τον ορισμό (α) της σχετιζόμενης λιανικής αγοράς, την οποία αναλύει απουσία ρύθμισης σε επίπεδο χονδρικής και (β) της υπό εξέταση χονδρικής αγοράς.

Στην Ενότητα 3, η ΕΕΤΤ παρουσιάζει την ανάλυσή της αναφορικά με τη χονδρική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής σε σχέση με την ύπαρξη σημαντικής ισχύος.

Στην Ενότητα 4, η ΕΕΤΤ παραθέτει τις προτεινόμενες κανονιστικές υποχρεώσεις οι οποίες θα αντιμετωπίσουν τις πιθανές αποτυχίες της αγοράς.

Στην Ενότητα 5, η ΕΕΤΤ παρουσιάζει την ανάλυσή της αναφορικά με το κατά πόσο η ρύθμιση σε επίπεδο χονδρικής μπορεί να αντιμετωπίσει την αποτυχία της σχετιζόμενης αγοράς λιανικής.

Τέλος, στο Παράρτημα Ι, η ΕΕΤΤ παραθέτει τις ερωτήσεις της δημόσιας διαβούλευσης.

1.2 Νομικό Πλαίσιο

1.2.1 Γενικές Αρχές / Αρμοδιότητες ΕΕΤΤ αναφορικά με την ανάλυση αγορών

Η ΕΕΤΤ διεξάγει την ανάλυση αγοράς σύμφωνα με το Νόμο 4070/2012 (ΦΕΚ 82/Α/2012), όπως ισχύει τροποποιηθείς, (εφεξής ο «Νόμος»). Συγκεκριμένα, αναφέρονται τα ακόλουθα: Το άρθρο 3 του ν. 4070/2012, το οποίο ενσωματώνει στην εθνική νομοθεσία το άρθρο 8 της Οδηγίας πλαίσιο³, θέτει ως στόχους πολιτικής και γενικές αρχές που διέπουν τη δράση της Εθνικής Ρυθμιστικής Αρχής (της ΕΕΤΤ) κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων της στον τομέα παροχής δικτύων ή/και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών:

- α) Την ελεύθερη παροχή δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών,
- β) την εξασφάλιση σε κάθε επιχείρηση του δικαιώματος παροχής υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, εγκατάστασης, επέκτασης, λειτουργίας, ελέγχου και διάθεσης δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών,
- γ) την τήρηση, κατά το μέτρο του δυνατού, της τεχνολογικής ουδετερότητας των κανονιστικών ρυθμίσεων που επιβάλλονται, ιδίως εκείνων που στοχεύουν στη διασφάλιση αποτελεσματικού ανταγωνισμού,
- δ) την προστασία και προαγωγή του ανταγωνισμού στην παροχή δικτύων ή / και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφών ευκολιών και υπηρεσιών, καθώς και των πολιτικών διασφάλισης του δημόσιου συμφέροντος,
- ε) την συμβολή στην ανάπτυξη της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς,
- στ) την προαγωγή των συμφερόντων των χρηστών.

³ Οδηγία 2002/21/ΕΚ, όπως ισχύει τροποποιηθείσα με την Οδηγία 2009/140/ΕΚ

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 3 παρ. 2⁴ του ως άνω Νόμου ορίζει ότι για την επίτευξη των στόχων που αναφέρονται στην παράγραφο 1, εφαρμόζονται αντικειμενικές, διαφανείς, αμερόληπτες και αναλογικές αρχές ρύθμισης, ιδίως μέσω:

α) της εξασφάλισης κανονιστικής σταθερότητας, εφαρμόζοντας συνεπή κανονιστική προσέγγιση κατά την επανεξέταση των ρυθμίσεων σε ενδεδειγμένα διαστήματα, β) της εξασφάλισης ότι, σε αντίστοιχες περιπτώσεις, δεν γίνεται διάκριση κατά την αντιμετώπιση των επιχειρήσεων που παρέχουν δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, γ) της εξασφάλισης του ανταγωνισμού προς όφελος των καταναλωτών και της προώθησης, κατά περίπτωση, του ανταγωνισμού στις υποδομές, δ) της προώθησης αποτελεσματικών επενδύσεων και καινοτομιών σε νέες και εξελιγμένες υποδομές, εξασφαλίζοντας ότι κάθε υποχρέωση πρόσβασης λαμβάνει υπόψη τους κινδύνους που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν τις επενδύσεις και επιτρέποντας διαφορετικές μορφές συνεργασίας μεταξύ των επενδυτών και των φορέων που αιτούνται πρόσβαση, προκειμένου να επιμερίζεται ο επενδυτικός κίνδυνος ώστε να διασφαλίζεται ο ανταγωνισμός στην αγορά και η τήρηση της αρχής της μη διακριτικής μεταχείρισης, ε) της συνεκτίμησης των διαφορετικών συνθηκών που επικρατούν στις διάφορες γεωγραφικές ζώνες της χώρας, αναφορικά με τον ανταγωνισμό και τους καταναλωτές, στ) της επιβολής εκ των προτέρων (ex-ante) ρυθμιστικών υποχρεώσεων μόνον εφόσον δεν υφίσταται αποτελεσματικός και βιώσιμος ανταγωνισμός, καθώς και της άρσης των υποχρεώσεων αυτών όταν πλέον πληρούνται αυτή η προϋπόθεση, ζ) του σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των βασικών ελευθεριών των πολιτών, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, καθώς και τις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, κατά τη λήψη μέτρων που αφορούν στην πρόσβαση των τελικών χρηστών σε υπηρεσίες και εφαρμογές ή στη χρήση από τους τελικούς χρήστες υπηρεσιών και εφαρμογών μέσω δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Το Άρθρο 12 παρ. 1 στοιχείο (α) του Νόμου παρέχει στην ΕΕΤΤ τη γενική αρμοδιότητα σχετικά με την ανάλυση αγορών (συμπεριλαμβανομένου του ορισμού των σχετικών αγορών

⁴ Βλ. άρθρο 8, παρ. 5 της Οδηγίας Πλαίσιο Η παράγραφος 5, όπως προστέθηκε στο άρθρο 8 τροποποιήθηκε δια του άρθρου 1, της παραγράφου (8), στοιχείου η) της ως άνω τροποποιητικής της Οδηγίας Πλαίσιο 2009/140/ΕΚ, L 337/51, 18.12.2009.

προϊόντων/υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της ανάλυσης της αποτελεσματικότητας του ανταγωνισμού, καθώς και τον Ορισμό του/των Παρόχου/Παρόχων με ΣΙΑ και την επιβολή κανονιστικών υποχρεώσεων σε μια ορισμένη σχετική αγορά), σύμφωνα με τις διατάξεις του. Το Άρθρο 12 παράγραφος 1, στοιχείο (ιβ) παρέχει στην ΕΕΤΤ την αρμοδιότητα να διενεργεί δημόσιες διαβουλεύσεις, σύμφωνα με τις διατάξεις της ισχύουσας Εθνικής και Κοινοτικής νομοθεσίας, τόσο σε Εθνικό επίπεδο όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, με άλλα Κράτη Μέλη της ΕΕ και την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 7 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει τροποποιηθείσα.

Το Άρθρο 12 παρ.1 στοιχείο (ιστ) σε συνδυασμό με το άρθρο 38 του Νόμου παρέχει στην ΕΕΤΤ ευρείες αρμοδιότητες σχετικά με τη συλλογή στοιχείων, τόσο για τους σκοπούς ex ante ρύθμισης του τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όσο και για ex post έρευνα και εφαρμογή της ισχύουσας περί ελεύθερου ανταγωνισμού νομοθεσίας. Ειδικότερα, το άρθρο 38, παρ. 1 του Νόμου επιβάλλει σε όλες τις επιχειρήσεις που παρέχουν δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών υπό καθεστώς Γενικής Άδειας να παρέχουν όλες τις πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων των χρηματοοικονομικών πληροφοριών που απαιτούνται προκειμένου η ΕΕΤΤ να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τις διατάξεις ή τις αποφάσεις που εκδίδονται σύμφωνα με τη νομοθεσία για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, καθώς και όλων των πληροφοριών που απαιτούνται για την ανάλυση αγοράς και τον προσδιορισμό των επιχειρήσεων με ΣΙΑ.

Σύμφωνα με το άρθρο 38, παρ. 5 του Νόμου, οι επιχειρήσεις αυτές θα πρέπει να παρέχουν τις αιτούμενες πληροφορίες άμεσα κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος, σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα και το βαθμό λεπτομέρειας που καθορίζει η ΕΕΤΤ και εφόσον δεν ορίζεται άλλη προθεσμία, εντός είκοσι (20) εργασίμων ημερών από το αίτημα. Ο Νόμος ορίζει ένα ελάχιστο χρονικό διάστημα πέντε (5) εργασίμων ημερών για την παροχή πληροφοριών.

Επίσης, σύμφωνα με το Άρθρο 12 παρ.1 στοιχείο στ και λδ του Νόμου, οι αρμοδιότητες σχετικά με το δίκαιο του Ανταγωνισμού όσον αφορά τον τομέα των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών ανήκουν στην ΕΕΤΤ και όχι στην Επιτροπή Ανταγωνισμού. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της σχετικά με το δίκαιο του ανταγωνισμού, το άρθρο 14 του Νόμου παρέχει στην ΕΕΤΤ ευρείες αρμοδιότητες σχετικά με τη συλλογή στοιχείων που είναι απαραίτητα για την εφαρμογή του περί Ανταγωνισμού Νόμου, ν. 3959/2011, (άρθρα 38 και 39 ν. 3959/2011, ΦΕΚ Α'/ 93), συμπεριλαμβανομένης της εξουσίας ελέγχου βιβλίων και άλλων εγγράφων των τηλεπικοινωνιακών παρόχων και της έρευνας στα γραφεία και λοιπές εγκαταστάσεις τους.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το ισχύον εθνικό και κοινοτικό νομικό πλαίσιο⁵ αναφορικά με τον ορισμό σχετικών αγορών προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών

-
- ⁵ Το εν λόγω πλαίσιο περιλαμβάνει ιδίως τα κάτωθι νομοθετικά / κανονιστικά κείμενα:
- το Ν. 4070/2012, και ιδίως τα άρθρα 3, 12 περιπτώσεις α, ι, και ια, 16, 17, και τα άρθρα 41 έως και 54, αυτού, (εφεξής ο Νόμος),
 - τις Οδηγίες:
 - 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 108/33, 24.4.2002, (εφεξής Οδηγία Πλαίσιο),
 - 2002/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους (ΕΕ L 108/7, 24.4.2002), (εφεξής Οδηγία για την Πρόσβαση), και Οδηγία 2002/20/ΕΚ για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 108, 24.4.2002), (εφεξής Οδηγία για την Αδειοδότηση), όπως αυτές τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2009/140/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2009, για την τροποποίηση των οδηγιών 2002/21/ΕΚ σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, 2002/19/ΕΚ σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες καθώς και με τη διασύνδεσή τους,
 - 2002/20/ΕΚ για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, (ΕΕ L 337/37, 18.12.2009) 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 108/51, 24.4.2002), (εφεξής Οδηγία Καθολικής Υπηρεσίας),
 - 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25ης Νοεμβρίου 2009, για την τροποποίηση της Οδηγίας 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2006/2004 για τη συνεργασία μεταξύ των εθνικών αρχών που είναι αρμόδιες για την επιβολή της νομοθεσίας για την προστασία των καταναλωτών, (ΕΕ L 337/11, 18.12.2009)
 - 2002/77/ΕΚ της Επιτροπής της 16ης Σεπτεμβρίου 2002 σχετικά με τον ανταγωνισμό στις αγορές δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L 249/21, 17.9.2002), (εφεξής Οδηγία για τον Ανταγωνισμό),
 - τη Σύσταση της Επιτροπής της 9ης Οκτωβρίου 2014 «Σχετικά με σημαντικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (2014/710/ΕΕ)
 - το Επεξηγηματικό Σημείωμα της ως άνω Σύστασης με τίτλο: “Commission Staff Working Document, Explanatory Note, accompanying the document Commission Recommendation on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications network and services”(SWD(2014)298, 9.10.2014),

επικοινωνιών που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση, την ανάλυση του επιπέδου του ανταγωνισμού και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στις ως άνω αγορές, η ΕΕΤΤ καλείται να ορίσει σχετικές αγορές στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνθήκες, ιδίως να ορίσει τις σχετικές γεωγραφικές αγορές στην Ελληνική επικράτεια, ακολουθώντας τη διαδικασία ταυτοποίησης και ορισμού αγορών που τίθεται στην Οδηγία Πλαίσιο⁶, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει.

1.2.2 Αρμοδιότητες ΕΕΤΤ αναφορικά με την ανάλυση αγορών

Σύμφωνα με το άρθρο 16, παρ. 1 και 24 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή ισχύει, «1. Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές διεξάγουν ανάλυση των σχετικών αγορών βασιζόμενες στις αγορές που ταυτοποιούνται στη σύσταση και λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τους τις κατευθυντήριες γραμμές. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε η ανάλυση αυτή να διεξάγεται, κατά περίπτωση, σε συνεργασία με τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές ανταγωνισμού. 2. Όταν εθνική ρυθμιστική αρχή, δυνάμει των παραγράφων 3 ή 4 του παρόντος άρθρου, του άρθρου 17 της Οδηγίας 2002/22/ΕΚ (οδηγία για την καθολική υπηρεσία) ή του άρθρου 8 της οδηγίας 2002/19/ΕΚ (οδηγία για την πρόσβαση), πρέπει να καθορίσει εάν θα επιβληθούν, θα διατηρηθούν, θα τροποποιηθούν ή θα αρθούν υποχρεώσεις επιχειρήσεων, καθορίζει με βάση την ανάλυση αγοράς κατά την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, κατά πόσον μία σχετική αγορά είναι όντως ανταγωνιστική».

Σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 3 του Ν.4070/2012:

«41. 3. Η διαδικασία ανάλυσης της αγοράς περιλαμβάνει τον ορισμό των σχετικών αγορών, τη διενέργεια ανάλυσης του επιπέδου του ανταγωνισμού, τον ορισμό επιχειρήσεων με

-
- τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής για την ανάλυση αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά βάσει του κοινοτικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (2002/C 165/03) (εφεξής Κατευθυντήριες Γραμμές),
 - τη Σύσταση Ε (2008) 5925 της Επιτροπής σχετικά με τις κοινοποιήσεις, τις προθεσμίες και τις διαβουλεύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 7 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως εκάστοτε ισχύει, (2008/850/ΕΚ),
 - τη Σύσταση (2009/396/ΕΚ) της Επιτροπής της 7ης Μαΐου 2009 σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην ΕΕ, (ΕΕ L 124/67, 20.5.2009)

⁶ Οδηγία Πλαίσιο, Άρθρο 15, όπως τροποποιήθηκε δια του άρθρου 1, παρ. 17 της ως άνω τροποποιητικής της Οδηγίας Πλαίσιο Οδηγίας 2009/140/ΕΚ, L 337/37, 18.12.2009

ΕΕΤΤ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

Σημαντική Ισχύ και τον προσδιορισμό των κατά περίπτωση κατάλληλων και αναλογικών ειδικών κανονιστικών υποχρεώσεων. Κατά τη διαδικασία ανάλυσης των σχετικών αγορών, καθώς και κάθε φορά που το κρίνει αναγκαίο, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της από τον παρόντα νόμο, η ΕΕΤΤ μπορεί να ζητά τη συνδρομή της Επιτροπής Ανταγωνισμού».

Σύμφωνα με το άρθρο 42 του Ν.4070/2012, το οποίο ορίζει τη διαδικασία ορισμού αγορών, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις της Οδηγίας Πλαίσιο « 1. Με αποφάσεις της Ε.Ε.Τ.Τ. ορίζονται οι σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών με βάση τις συνθήκες που επικρατούν στον τομέα ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην ελληνική αγορά, τις σχετικές γεωγραφικές αγορές εντός της Ελληνικής Επικράτειας, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τις ισχύουσες σχετικές Συστάσεις και Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και τις αρχές του δικαίου του ανταγωνισμού.

2. Αν η Ε.Ε.Τ.Τ. προτίθεται να καθορίσει διαφορετικές σχετικές αγορές από εκείνες που ταυτοποιούνται στη Σύσταση Σχετικών Αγορών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ακολουθεί τη διαδικασία των άρθρων 16, 17 και 45.

3. Οι αγορές που ορίζονται για το σκοπό επιβολής υποχρεώσεων βάσει του παρόντος νόμου δεν περιορίζουν τον ορισμό σχετικών αγορών βάσει του δικαίου του ανταγωνισμού.»

Εξάλλου και αναφορικά με τη διαδικασία ανάλυσης αγοράς, το άρθρο 43 του Νόμου ορίζει ότι:

«1. Κατόπιν της ολοκλήρωσης του ορισμού των σχετικών αγορών, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 42, η Ε.Ε.Τ.Τ. υποχρεούται να διεξαγάγει ανάλυση της αποτελεσματικότητας του ανταγωνισμού, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ε.Ε.Τ.Τ. καθορίζει, με βάση την ανάλυση της αγοράς, κατά πόσο μία σχετική αγορά είναι επαρκώς ανταγωνιστική, προκειμένου να αποφασίσει αν θα επιβάλει, διατηρήσει, τροποποιήσει ή άρει υποχρεώσεις σε επιχειρήσεις, δυνάμει της παρούσας παραγράφου, του άρθρου 44 ή των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 47. Η Ε.Ε.Τ.Τ. εφόσον διαπιστώσει, με βάση την ανάλυση της αγοράς ότι:

α. Η σχετική αγορά δεν είναι επαρκώς ανταγωνιστική, εντοπίζει την επιχείρηση ή τις επιχειρήσεις οι οποίες μεμονωμένα ή από κοινού με άλλες έχουν σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά και επιβάλλει τις ενδεδειγμένες ειδικές υποχρεώσεις ή διατηρεί ή τροποποιεί τις εν λόγω υποχρεώσεις, εφόσον αυτές υφίστανται ήδη.

ΕΕΤΤ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

β. Η σχετική αγορά είναι επαρκώς ανταγωνιστική, δεν επιβάλλει ούτε διατηρεί οποιαδήποτε από τις υποχρεώσεις και, σε περίπτωση που έχει επιβάλει υποχρεώσεις σε παρόχους με σημαντική ισχύ στη σχετική αγορά, οφείλει να άρει αυτές. Τα μέρη που επηρεάζονται από την άρση των υποχρεώσεων ειδοποιούνται εντός δέκα πέντε ημερών από την έναρξη ισχύος της απόφασης.

2. Η Ε.Ε.Τ.Τ. συνεργάζεται με τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές των εμπλεκόμενων χωρών της Ε.Ε. για την από κοινού ανάλυση των διακρατικών αγορών, οι οποίες ορίζονται με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αποφασίζει σε συνεννόηση με τις ως άνω Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές, για την επιβολή, διατήρηση ή άρση των υποχρεώσεων στις εν λόγω αγορές σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου.

3. Για τη λήψη μέτρων σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1, η Ε.Ε.Τ.Τ. ακολουθεί τη διαδικασία των άρθρων 16, 17 και 45. Η Ε.Ε.Τ.Τ. διενεργεί ανάλυση της σχετικής αγοράς και κοινοποιεί το αντίστοιχο σχέδιο μέτρου σύμφωνα με το άρθρο 45:

α) εντός τριών ετών από τη θέσπιση του προηγούμενου μέτρου για την αγορά αυτή. Ωστόσο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η περίοδος αυτή μπορεί να παραταθεί μέχρι τρία επιπλέον έτη, μετά από αιτιολογημένη πρόταση της Ε.Ε.Τ.Τ. προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και εφόσον η τελευταία δεν διατυπώσει αντιρρήσεις εντός μηνός από την κοινοποιούμενη πρόταση.

β) εντός δύο ετών από την έγκριση αναθεωρημένης Σύστασης Σχετικών Αγορών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, για αγορές που δεν έχουν προηγουμένως κοινοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

4. Η Ε.Ε.Τ.Τ. μπορεί να αιτηθεί τη συνδρομή του BEREC όταν δεν έχει ολοκληρώσει την ανάλυση της σχετικής αγοράς εντός της προθεσμίας που ορίζεται στην ανωτέρω παράγραφο. Η Ε.Ε.Τ.Τ., με τη συνδρομή του BEREC, κοινοποιεί εντός έξι μηνών το σχέδιο μέτρου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σύμφωνα με τα άρθρα 16 και 45.

5. Κατά τη διαδικασία ανάλυσης αγορών η Ε.Ε.Τ.Τ. λαμβάνει υπόψη τις αναμενόμενες ή προβλεπόμενες μελλοντικές τεχνολογικές ή οικονομικές εξελίξεις για τη χρονική περίοδο έως την επόμενη εξέταση της σχετικής αγοράς.»

Αναφορικά με τη διαδικασία λήψης μέτρων εφαρμόζεται το άρθρο 45 του Νόμου, στο οποίο ορίζεται ότι μετά την ολοκλήρωση της εθνικής δημόσιας διαβούλευσης, η ΕΕΤΤ κοινοποιεί

στην Επιτροπή, το BEREC και τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές των άλλων Κρατών Μελών το προτεινόμενο σχέδιο μέτρων. Στην περίπτωση αυτή, η Επιτροπή, το BEREC και οι άλλες Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές μπορούν να αποστείλουν σχόλια και προτάσεις στην ΕΕΤΤ κατά τη διάρκεια μιας χρονικής περιόδου ενός μήνα από την ημέρα της κοινοποίησης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλύει τα προτεινόμενα μέτρα και μεταφέρει την άποψή της στην ΕΕΤΤ, δημοσιεύοντάς την στην ιστοσελίδα της Επιτροπής. Η ΕΕΤΤ είναι υποχρεωμένη να λάβει επαρκώς υπόψη τα σχόλια και τις προτάσεις κατά την υιοθέτηση των προτεινόμενων μέτρων. Σε περίπτωση κατά την οποία από το προτεινόμενο μέτρο προκύπτει ο ορισμός μιας σχετικής αγοράς, η οποία διαφέρει από αυτές που περιγράφονται στη Σύσταση ή αποφασίζει εάν κάποιος πάροχος έχει ατομική ή συλλογική δεσπόζουσα θέση και τα μέτρα θα επηρέαζαν το εμπόριο μεταξύ Κρατών Μελών και παράλληλα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ε.Ε) έχει δηλώσει ότι το Σχέδιο Μέτρων θα δημιουργούσε εμπόδια στην ενιαία ευρωπαϊκή αγορά ή έχει σοβαρές επιφυλάξεις ως προς τη συμβατότητά του με το Κοινοτικό δίκαιο και τους κανονιστικούς στόχους, το Σχέδιο Μέτρων αυτό δεν θα πρέπει να υιοθετηθεί για δύο μήνες. Στην περίπτωση που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εντός της κατά τα ως άνω δίμηνης προθεσμίας εκδώσει απόφαση με την οποία ζητά από την ΕΕΤΤ να αποσύρει το σχέδιο μέτρων, η ΕΕΤΤ τροποποιεί ή αποσύρει το σχέδιο μέτρων εντός εξαμήνου από την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στην περίπτωση που το σχέδιο μέτρων τροποποιείται, η ΕΕΤΤ διενεργεί δημόσια διαβούλευση σύμφωνα με τις διαδικασίες του άρθρου 17 του Νόμου 4070/2012 και κοινοποιεί εκ νέου το τροποποιημένο σχέδιο μέτρων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κατά τη λήψη απόφασης για τη θέσπιση του σχεδίου μέτρων, η ΕΕΤΤ λαμβάνει ιδιαίτερως υπόψη της τα σχόλια των άλλων Εθνικών Ρυθμιστικών Αρχών, του BEREC και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κοινοποιεί την Απόφαση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σύμφωνα δε με τα οριζόμενα στην παράγραφο 5, του άρθρου 45 του Νόμου, η ΕΕΤΤ κοινοποιεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο BEREC όλα τα εγκεκριμένα τελικά μέτρα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της παραγράφου 1, στοιχεία α' και β' του άρθρου 45.

1.2.3 Μεθοδολογία προσδιορισμού των σχετικών αγορών σύμφωνα με τη Νέα Σύσταση

Στη Νέα Σύσταση⁷, και το Επεξηγηματικό Σημείωμα⁸ αναφορικά με την ερμηνεία της, αναφέρεται ότι:

«Κατά τον ορισμό των σχετικών αγορών που αντιστοιχούν στις εθνικές συνθήκες, σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 3 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές θα πρέπει να διενεργούν ανάλυση των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών που προσδιορίζονται στο παράρτημα»⁹.

Η διαδικασία ορισμού αγορών στοχεύει στο να προσδιορίσει με συστηματικό τρόπο τις ανταγωνιστικές πιέσεις που υφίστανται οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και δικτύων. Ο ορισμός της σχετικής αγοράς περιλαμβάνει τον ορισμό της «σχετικής αγοράς προϊόντων» και τον ορισμό της «σχετικής γεωγραφικής αγοράς».

Μια «σχετική αγορά προϊόντων» αποτελείται από το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που είναι επαρκώς εναλλάξιμα ή υποκατάστατα, όχι μόνο από την άποψη των αντικειμενικών χαρακτηριστικών τους, της τιμής ή της επιδιωκόμενης χρήσης τους, αλλά και τις συνθήκες ανταγωνισμού ή/ και τη διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης στην εν λόγω αγορά¹⁰. Ο ορισμός της σχετικής αγοράς προσδιορίζει τους περιορισμούς που υφίστανται οι πάροχοι κατά τον καθορισμό των τιμών τους λόγω υποκατάστασης από πλευράς προσφοράς και ζήτησης. Για το σκοπό ορισμού της σχετικής αγοράς, η ΕΕΤΤ λαμβάνει υπόψη μια σειρά μεθόδων κατά την αξιολόγηση της υποκατάστασης της ζήτησης

⁷ Σύσταση της Επιτροπής της 9ης Οκτωβρίου 2014 «Σχετικά με σημαντικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (2014/710/ΕΕ)

⁸ το Επεξηγηματικό Σημείωμα της ως άνω Σύστασης με τίτλο: “Commission Staff Working Document, Explanatory Note, accompanying the document Commission Recommendation on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications network and services”(SWD(2014)298, 9.10.2014),

⁹ άρθρο 1 της νέας Σύστασης

¹⁰ Βλ.παραδείγματος χάριν, Υπόθεση Michelin v. Commission [1983] ECR 3461, Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό σχετικών αγορών για τους σκοπούς του Κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού (“Η Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον Ορισμό Αγορών”), ΕΕ 1997 C 372/3, και τις Κατευθυντήριες Γραμμές.

και της προσφοράς, συμπεριλαμβανομένου και του SSNIP τεστ, όπου αυτό είναι πρακτικά δυνατό .

Μια «σχετική γεωγραφική αγορά» περιλαμβάνει την περιοχή όπου οι σχετικές επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην παροχή και προμήθεια προϊόντων ή/ και υπηρεσιών, στην οποία οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς και διακριτές από γειτονικές περιοχές, όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι ουσιαστικά διαφορετικές.

Σύμφωνα με τη νέα Σύσταση, «Αφετηρία για τον προσδιορισμό των αγορών χονδρικής που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση είναι, τόσο για την Επιτροπή όσο και για τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, η ανάλυση των αντίστοιχων αγορών λιανικής. Η εν λόγω ανάλυση αγορών λιανικής διενεργείται με συνεκτίμηση των μελλοντικών προοπτικών όσον αφορά τη δυνατότητα υποκατάστασης της ζήτησης και, ανάλογα με την περίπτωση, της προσφοράς, σε δεδομένο χρονικό ορίζοντα. Κατά τον ορισμό των σχετικών αγορών σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 3 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές θα πρέπει να προσδιορίζουν μια γεωγραφική περιοχή όπου οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι παρόμοιες ή επαρκώς ομοιογενείς και η οποία διακρίνεται από γειτονικές περιοχές όπου επικρατούν αισθητά διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη το ζήτημα του κατά πόσον η επιχείρηση με δυνητικά σημαντική ισχύ στην αγορά ενεργεί ομοιόμορφα στο σύνολο της οικείας περιοχής δικτύου ή αντιμετωπίζει αισθητά διαφορετικές συνθήκες ανταγωνισμού, σε βαθμό ώστε οι δραστηριότητές της να περιορίζονται σε ορισμένες περιοχές, όχι όμως σε άλλες»¹¹.

Οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές οφείλουν να διεξάγουν μια προοπτική ανάλυσης με δυναμικό και όχι στατικό χαρακτήρα, (forward-looking), λαμβάνοντας υπόψη και τη μελλοντική διάρθρωση και λειτουργία της υπό εξέταση αγοράς. Στο ίδιο πλαίσιο, και ήδη με το προοίμιο 27 της Οδηγίας Πλαίσιο, αναφέρονταν ότι «[...] Στην ανάλυση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού θα πρέπει να περιλαμβάνεται ανάλυση του κατά πόσον η αγορά έχει ανταγωνιστικές προοπτικές και, κατά συνέπεια, κατά πόσον η τυχόν έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού θα έχει διάρκεια.

Σύμφωνα με το άρθρο 15, παρ.1 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει, «...στη σύσταση προσδιορίζονται,..., οι αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών

¹¹ Σημείο 7 του προοιμίου της Νέας Σύστασης

επικοινωνιών, τα χαρακτηριστικά των οποίων είναι δυνατόν να αιτιολογούν την επιβολή των κανονιστικών υποχρεώσεων που ορίζονται στις ειδικές οδηγίες ...». Κατά συνέπεια, κρίνεται απαραίτητη η καταγραφή εκείνων των χαρακτηριστικών, τα οποία και τελικά καθιστούν μία συγκεκριμένη αγορά ως υποκείμενη σε εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση.

Πιο συγκεκριμένα, για τον προσδιορισμό των αγορών που επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση ενδείκνυται η σωρευτική εφαρμογή τριών κριτηρίων:

- Η παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου (διαρθρωτικού, νομικού ή ρυθμιστικού χαρακτήρα),
- η δομή της αγοράς να μην τείνει προς αποτελεσματικό ανταγωνισμό μέσα στο σχετικό χρονικό ορίζοντα και
- η εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού να μην επαρκεί αφ' εαυτής για την αντιμετώπιση των αστοχιών της υπόψη αγοράς.

Σημειώνεται ότι οι αγορές που απαριθμούνται στο Παράρτημα της Νέας Σύστασης έχουν προσδιορισθεί ήδη βάσει των ως άνω τριών σωρευτικών κριτηρίων, ενώ για αγορές που δεν έχουν περιληφθεί στο Παράρτημα της Νέας Σύστασης, οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές, προκειμένου να ορίσουν την εν λόγω αγορά ως υποκείμενη σε εκ των προτέρων ρύθμιση, πρέπει να εξετάσουν κατά πόσο πληρούνται στην εν λόγω αγορά τα τρία αυτά κριτήρια.

Σύμφωνα με το σημείο 7 του προοιμίου της Νέας Σύστασης¹² της Επιτροπής για τις αγορές που επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση:

«Αφετηρία για τον προσδιορισμό των αγορών χονδρικής που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση είναι, τόσο για την Επιτροπή όσο και για τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές, η ανάλυση των αντίστοιχων αγορών λιανικής...»

Το σημείο 10 του προοιμίου της ίδιας Σύστασης προβλέπει ότι:

¹² Σύσταση της επιτροπής της 9ης Οκτωβρίου 2014 «σχετικά με σημαντικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (2014/710/ΕΕ)

«Εάν η αγορά λιανικής δεν έχει προοπτικές να είναι πραγματικά ανταγωνιστική χωρίς εκ των προτέρων ρύθμιση, θα πρέπει να αξιολογούνται οι αντίστοιχες αγορές χονδρικής που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με το άρθρο 16 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ....

... Από την άλλη πλευρά, εάν η εξεταζόμενη αγορά λιανικής έχει προοπτικές να είναι πραγματικά ανταγωνιστική χωρίς εκ των προτέρων ρύθμιση της ή των αντίστοιχων αγορών χονδρικής, αυτό θα πρέπει να οδηγεί την εθνική ρυθμιστική αρχή στο συμπέρασμα ότι δεν χρειάζεται πλέον ρύθμιση σε επίπεδο χονδρικής. Στην περίπτωση αυτή, θα πρέπει να αξιολογούνται οι αντίστοιχες σημαντικές αγορές χονδρικής με απώτερο σκοπό την άρση της εκ των προτέρων κανονιστικής ρύθμισης. Όταν οι αγορές χονδρικής είναι κάθετα συνδεδεμένες στην αλυσίδα εφοδιασμού, η πρώτη αγορά χονδρικής που θα πρέπει να υποβάλλεται σε ανάλυση είναι εκείνη που απέχει περισσότερο, ανάντη, από την εξεταζόμενη αγορά λιανικής.»

1.2.4 Η Αγορά 2 της Νέας Σύστασης και η Σύσταση της Επιτροπής 2009/396/ΕΚ σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών

Στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της Σύστασης¹³ αναφέρεται ότι η ανάλυση της υποκατάστασης προσφοράς και της ζήτησης υποδεικνύει ότι σήμερα ή στο άμεσο μέλλον, δεν υπάρχουν υποκατάστατα σε επίπεδο χονδρικής που θα μπορούσαν να περιορίσουν τον καθορισμό των τελών τερματισμού σε ένα δίκτυο. Παρά το γεγονός ότι τα τέλη τερματισμού κλήσεων μπορεί να περιορίζονται θεωρητικά από υποκατάστατα ζήτησης σε επίπεδο λιανικής, τα οποία αποτελούν εναλλακτικές λύσεις της πραγματοποίησης κλήσης στον ενδιαφερόμενο συνδρομητή, ακόμη και η ύπαρξη υποκατάστατων σε επίπεδο λιανικής, ή μια διευρυμένη αγορά λιανικής, η οποία θα συμπεριλαμβάνει για παράδειγμα κλήσεις προς σταθερά και κλήσεις προς κινητά, δεν οδηγεί σε δυνατότητα υποκατάστασης σε επίπεδο χονδρικής. Έτσι, ο ορισμός της λιανικής αγοράς δεν έχει επιπτώσεις για τον ορισμό χονδρικής αγοράς, αλλά μπορεί να έχει συνέπειες για την εκτίμηση της ΣΙΑ.

Η «Νέα Σύσταση» προβλέπει ότι σε επίπεδο χονδρικής, υφίσταται μια διακριτή σχετική αγορά αφορώσα τον «Τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής

¹³ παρ. 4.1.3, σελ. 28

τηλεφωνίας, σε επίπεδο χονδρικής» (Αγορά 2) η οποία αντιστοιχεί στην αγορά υπ' αριθ. 7 της Σύστασης της Επιτροπής του 2007.

Σύμφωνα με τη Σύσταση σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών (2009/396/ΕΚ), ιδίως τη σκέψη (7) του Προοιμίου αυτής:

«το σύστημα χρέωσης στην ΕΕ βασίζεται στο σύστημα χρέωσης δικτύου καλούντος, που σημαίνει ότι το τέλος τερματισμού καθορίζεται από το δίκτυο του καλούμενου και καταβάλλεται από το δίκτυο του καλούντος. Ο καλούμενος δεν χρεώνεται για την υπηρεσία αυτή και γενικά δεν έχει κίνητρο να αντιδράσει στο τέλος τερματισμού που καθορίζει ο πάροχος του δικτύου του».

Συνεπώς, ο καλών συνδρομητής, ο οποίος τελικά πληρώνει για τη πραγματοποίηση της συγκεκριμένης κλήσης, πληρώνει για πρόσβαση και υπηρεσία χωρίς να μπορεί να αντιληφθεί άμεσα την τιμή χονδρικού τερματισμού, ενώ ο καλούμενος συνδρομητής δεν πληρώνει για τις κλήσεις που δέχεται, γεγονός το οποίο δεν περιορίζει τον Πάροχο που τερματίζει την κλήση, ως προς τον καθορισμό των τελών τερματισμού.

Με γνώμονα τον ανωτέρω συλλογισμό και σε περίπτωση απουσίας ρυθμιστικής παρέμβασης, οι Πάροχοι Δικτύων Κινητής (ΠΔΚ) καθώς και οι Εικονικοί Πάροχοι (MVNOs) θα εδύναντο να αυξήσουν τις τιμές για τερματισμό στο δίκτυό τους χωρίς να παρεμποδίζονται από κανένα από τα μέρη που μετέχουν στη κλήση και ενδεχομένως οι πάροχοι (σταθεροί ή κινητοί) των συνδρομητών που εκκινούν την κλήση θα μετακυλούσαν τις υψηλές τιμές τερματισμού στα τέλη κλήσεων για τους τελικούς χρήστες, καθιστώντας τα υψηλότερα. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή κρίνει ότι η αποφυγή της υπερβολικής τιμολόγησης είναι το κύριο μέλημα των Ρυθμιστικών Αρχών κατά την παρέμβασή τους την εν λόγω αγορά.

Στο πλαίσιο της Σύστασης σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το απόλυτο επίπεδο των τελών τερματισμού κλήσεων προς κινητά δίκτυα παραμένει υψηλό σε σειρά κρατών μελών σε σύγκριση με τα ισχύοντα σε διάφορες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και σε σχέση με τέλη τερματισμού προς σταθερά δίκτυα γενικότερα, με αποτέλεσμα να παραμένει υψηλό το επίπεδο τιμών για τους τελικούς καταναλωτές, παρά την πτωτική του τάση.

Σήμερα πλέον, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής της ως άνω Σύστασης το ύψος των τελών τερματισμού στα διάφορα Κράτη-Μέλη έχει διαμορφωθεί σε σημαντικά χαμηλότερες τιμές. Συγκεκριμένα, η πλειοψηφία των κρατών του ΕΟΧ έχουν ήδη εφαρμόσει για τον υπολογισμό

των τελών τερματισμού στα κινητά δίκτυα κοστολογικό μοντέλο bottom up pure LRIC ή τη μέθοδο του benchmarking με βάση τα τέλη που έχουν προκύψει από τα Κράτη που έχουν ήδη εφαρμόσει το bottom up pure LRIC μοντέλο. Ως αποτέλεσμα της εφαρμογής αυτής, ο μέσος όρος των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα στην ΕΕ έχει διαμορφωθεί στα 1,04 Ευρωλεπτά το λεπτό το δεύτερο τρίμηνο του 2016¹⁴.

Από την άλλη, η ρυθμιστική προσέγγιση εκτός του ΕΟΧ φαίνεται να είναι ετερογενής. Κάποιοι πάροχοι οι οποίοι είναι ενεργοί εντός του ΕΟΧ δήλωσαν ότι πολύ συχνά αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα υψηλά τέλη τερματισμού όταν τερματίζουν την κίνηση του δικτύου τους σε χώρες εκτός ΕΟΧ. Παράλληλα, σε κάποιες άλλες χώρες εκτός ΕΟΧ, τα τέλη τερματισμού μπορεί να είναι χαμηλότερα από εκείνα στην Ευρώπη, όπως π.χ. σε χώρες όπου η αρχή Calling party pays δεν αποτελεί την κυρίαρχη αρχή. Συνέπεια αυτού, σε αρκετές χώρες της ΕΕ, η ρύθμιση των τελών τερματισμού περιορίζεται στις κλήσεις που προέρχονται από χώρες του ΕΟΧ, ενώ δίνεται η ευελιξία στους ΠΔΚ και στους ΜVNOs των χωρών αυτών να διαμορφώνουν τα τέλη τερματισμού στο δίκτυό τους για κλήσεις από χώρες εκτός του ΕΟΧ με εμπορικούς όρους.

1.3 Ο τρίτος κύκλος ανάλυσης της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής

Στο πλαίσιο του τρίτου κύκλου ανάλυσης αγορών, η ΕΕΤΤ λαμβάνοντας υπόψη τη Σύσταση του 2007 εξέδωσε τη με αριθμό 661/07/19.07.2012 Απόφασή της, δημοσιευθείσα στο τεύχος Β' της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 2167, την 19η.07.2012. Όπως αναφέρεται αναλυτικά στην εν λόγω Απόφαση, η ΕΕΤΤ κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ενόψει των εθνικών συνθηκών, υφίστανται διακριτές σχετικές αγορές που περιλαμβάνουν την παροχή Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε κάθε μεμονωμένο δίκτυο Κινητών Επικοινωνιών, με γεωγραφικό εύρος την Ελληνική Επικράτεια. Στο πλαίσιο αυτό κρίθηκε ότι οι εταιρείες «VODAFONE Ανώνυμη Ελληνική Εταιρεία Τηλεπικοινωνιών», «COSMOTE Κινητές Τηλεπικοινωνίες Α.Ε.» και «WIND ΕΛΛΑΣ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ» κατέχουν Σημαντική Ισχύ (ΣΙΑ), η κάθε μία στο δίκτυό της, δυνάμει της οποίας τους επιβλήθηκε μια σειρά κατάλληλων και αναλογικών κανονιστικών υποχρεώσεων, οι κυριότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

- i. Υποχρέωση Παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου.

¹⁴ Πηγή: Cullen International

- ii. Υποχρέωση Αμεροληψίας (μη διακριτικής μεταχείρισης).
- iii. Υποχρέωση Διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης Δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης με ορισμένο ελάχιστο περιεχόμενο.
- iv. Υποχρέωση Λογιστικού Διαχωρισμού, και
- v. Υποχρέωση Ελέγχου Τιμών και κοστολόγησης.

Περαιτέρω, στο πλαίσιο της κανονιστικής ρύθμισης των τελών τερματισμού φωνητικών κλήσεων, και λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα του εγκεκριμένου τροποποιημένου κοστολογικού οικονομοτεχνικού μοντέλου (Bottom Up pure LRIC) για τον καθορισμό του Τέλους Τερματισμού στην Αγορά Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητών Επικοινωνιών και την επικαιροποίηση της τιμής στόχου για τα τέλη τερματισμού, η ΕΕΤΤ εξέδωσε τη με αριθμό 675/10/11.12.2012 Απόφασή της, δημοσιευθείσα στο τεύχος Β' της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 3330, την 12η.12.2012.

1.4 Αντικείμενο και πεδίο της παρούσας Δημόσιας Διαβούλευσης της ΕΕΤΤ

Σύμφωνα με το Επεξηγηματικό Σημείωμα σχετικά με την ανωτέρω Σύσταση για τις σχετικές αγορές, το εύρος της σχετικής αγοράς περιορίζεται στον τερματισμό σε κάθε ξεχωριστό δίκτυο παρόχου. Συγκεκριμένα η υπό εξέταση αγορά, περιλαμβάνει τις αγορές τερματισμού Παρόχων Δικτύων Κινητής (ΠΔΚ) καθώς και παρόχων Εικονικών Δικτύων Κινητής (MVNOs), οι οποίοι μπορούν να διαπραγματευτούν τα τέλη τερματισμού κλήσεων με άλλους παρόχους ανεξάρτητα από τον πάροχο δικτύου κινητής τηλεφωνίας υποδοχής τους (host mobile network operator), καθώς ο τερματισμός μίας κλήσης μπορεί τεχνικά να προσφερθεί μόνο από τον ΠΔΚ στον οποίο είναι συνδεδεμένος ο καλούμενος. Σύμφωνα με μια τεχνολογικά ουδέτερη προσέγγιση, η χονδρική αγορά τερματισμού κλήσεων κινητής τηλεφωνίας περιλαμβάνει όλες τις τεχνολογίες δικτύου κινητής τηλεφωνίας, 2G, 3G - UMTS, 4G - LTE και, ανάλογα με την περίπτωση, άλλα δίκτυα που λειτουργούν στα κράτη μέλη, όπως τα δίκτυα CDMA. Περιλαμβάνει τον τερματισμό των κλήσεων, ανεξάρτητα από το δίκτυο προέλευσης της κλήσης (εθνικές κλήσεις, διεθνείς, κλήσεις από σταθερό και κλήσεις από κινητό). Τα ανωτέρω αποτελούν το σημείο εκκίνησης της ΕΕΤΤ για τον ορισμό και την ανάλυση της σχετικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα.

Η ΕΕΤΤ, λαμβάνοντας υπόψη το ισχύον νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο, ιδίως δε την υπ' αριθ. 2014/710/ΕΚ Σύσταση της Επιτροπής (Νέα Σύσταση) και την υπ' αριθ. 2009/396/ΕΚ Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών, καλείται να ορίσει και να αναλύσει την αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής. Ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων χονδρικής είναι η υπηρεσία που απαιτείται για τερματισμό κλήσεων προς συνδρομητές σε δίκτυα κινητής.

Στο συγκεκριμένο πλαίσιο, θα πρέπει να γίνει έλεγχος του κατά πόσο η σχετική λιανική αγορά θα ήταν ανταγωνιστική σε περίπτωση άρσης της ρύθμισης στη σχετιζόμενη αγορά χονδρικής. Υπό το πρίσμα αυτό, η ΕΕΤΤ θα πρέπει να εξετάσει όλους τους υπάρχοντες και πιθανούς ανταγωνιστικούς περιορισμούς (competitive constraints) και τις πιθανές βλάβες στον τελικό καταναλωτή (consumer harm).

Συγκεκριμένα, κατά τη διαδικασία ανάλυσης της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, η ΕΕΤΤ θα πρέπει να:

- 1. Προβεί στον προσδιορισμό των έμμεσων ανταγωνιστικών πιέσεων σε επίπεδο χονδρικής μέσω της σχετικής λιανικής αγοράς. Στο συγκεκριμένο πλαίσιο αρχικά ορίζεται και εν συνεχεία αναλύεται η σχετική λιανική αγορά θεωρώντας ότι δεν υπάρχει εκ των προτέρων ρύθμιση της ανάντη αγοράς χονδρικής.*
- 2. Σε περίπτωση που προκύψει ότι η ανωτέρω αγορά λιανικής είναι μη ανταγωνιστική, να προβεί σε ορισμό της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής (Wholesale voice call termination on individual mobile networks, αγορά 2 της νέας Σύστασης), ανάλυσή της και – σε περίπτωση που διαπιστωθεί έλλειψη ανταγωνισμού - επιβολή κατάλληλων ρυθμιστικών υποχρεώσεων.*
- 3. Να προβεί σε εξέταση της επίπτωσης της ρύθμισης της αγοράς 2 στην σχετική αγορά λιανικής βάσει της μεθοδολογίας modified greenfield. Σε περίπτωση που η ρύθμιση της αγοράς 2 δεν αρκεί ώστε να καταστεί η αγορά λιανικής ανταγωνιστική, εφαρμογή του τεστ των τριών κριτηρίων για την αγορά λιανικής, και αν χρειαστεί, εξέταση της κατάστασης του ανταγωνισμού και επιλογή κατάλληλων υποχρεώσεων στο επίπεδο λιανικής.*

Για τις ανάγκες της διαδικασίας ανάλυσης αγορών, η ΕΕΤΤ χρησιμοποιεί στοιχεία από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων χρηστών και παρόχων δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και εφαρμόζει αντικειμενικές,

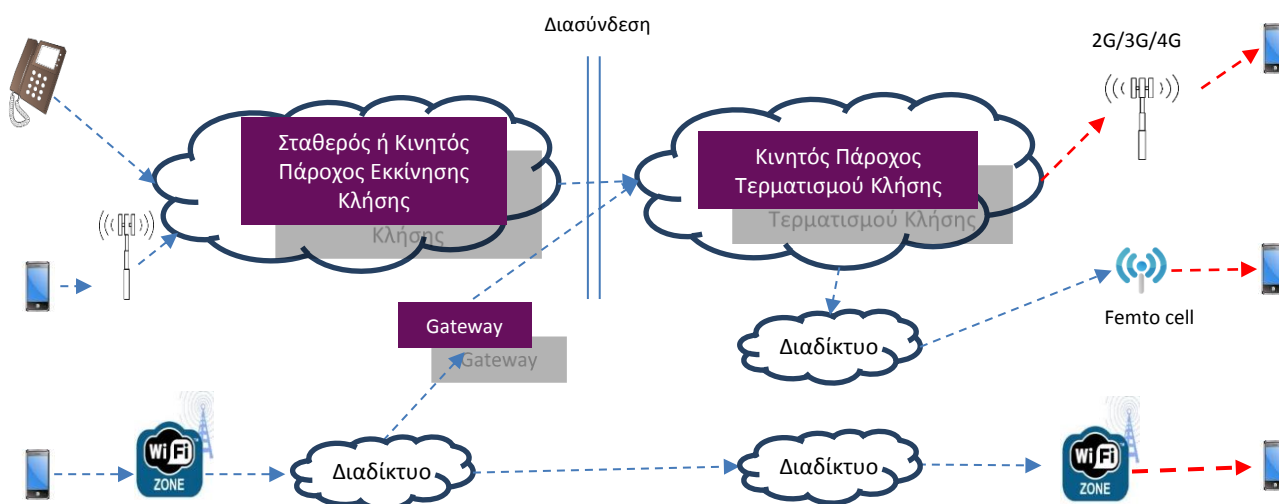
διαφανείς, αμερόληπτες και αναλογικές ρυθμιστικές αρχές για την προώθηση του ανταγωνισμού και τη διασφάλιση του, κατά το μέγιστο, οφέλους για τους τελικούς χρήστες σε επίπεδο τιμής, επιλογών και ποιότητας.

1.5 ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

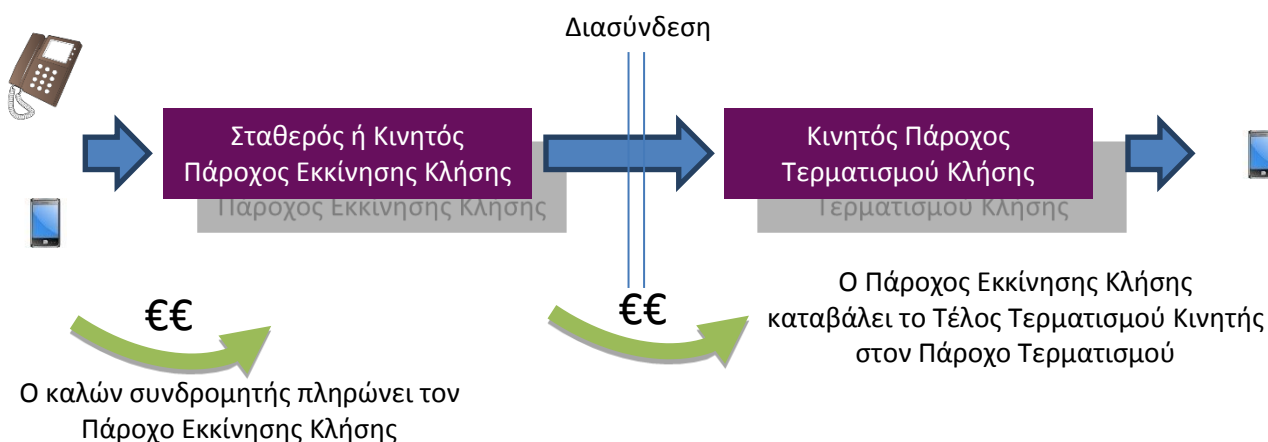
1.5.1 Λειτουργία της υπηρεσίας τερματισμού φωνητικών κλήσεων κινητών επικοινωνιών

Για να εξασφαλισθεί η επικοινωνία μεταξύ συνδρομητών διαφορετικών δικτύων, οι πάροχοι των σχετικών δικτύων θα πρέπει να είναι διασυνδεδεμένοι. Για να γίνει αυτό εφικτό, θα πρέπει κάθε πάροχος δικτύου να παρέχει υπηρεσία τερματισμού κλήσεων στους άλλους. Ο τερματισμός μπορεί να γίνει είτε σε σταθερό είτε σε κινητό δίκτυο, ανάλογα με τον πάροχο που παρέχει την υπηρεσία.

Στα ακόλουθα σχήματα παρουσιάζεται η λειτουργία της υπηρεσίας τερματισμού κινητής επικοινωνίας και η ροή χρημάτων με βάση την αρχή «ο καλών πληρώνει», όπως αυτή εφαρμόζεται στην περίπτωση τερματισμού κλήσης σε δίκτυο κινητών επικοινωνιών.:

Σχήμα 1: Η λειτουργία της υπηρεσίας τερματισμού

Σχήμα 2: Τερματισμός σε δίκτυα κινητής με βάση την αρχή «ο καλών πληρώνει»

Η υπηρεσία τερματισμού κινητής επικοινωνίας συνίσταται σε χονδρική υπηρεσία η οποία παρέχεται από έναν πάροχο κινητής σε έναν άλλον πάροχο σταθερού ή κινητού δικτύου, έτσι ώστε να είναι δυνατή η ολοκλήρωση των τηλεφωνικών κλήσεων που εκκινούν από το δίκτυο των τελευταίων και κατευθύνονται σε ένα συνδρομητή του πρώτου.

Οι πάροχοι οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες τερματισμού μπορεί να είναι πάροχοι είτε δικτύου κινητής (ΠΔΚ) είτε εικονικού δικτύου κινητής (full Mobile Virtual Network Operators -εφεξής MVNOs), καθώς και οι δύο κατηγορίες παρόχων μπορούν να τερματίσουν κλήσεις τις οποίες λαμβάνουν μέσω σημείων διασύνδεσης μεταξύ του δικτύου τους και άλλων παρόχων. Η διαφορά μεταξύ των ΠΔΚ και των MVNOs στην παροχή της υπηρεσίας τερματισμού είναι ότι οι ΠΔΚ έχουν το δικό τους κινητό δίκτυο πρόσβασης και δεν εξαρτώνται από τρίτα μέρη για να παρέχουν τις υπηρεσίες τους, ενώ οι MVNOs δεν έχουν δικό τους ασύρματο δίκτυο πρόσβασης, οπότε πρέπει να συνδεθούν με έναν ΠΔΚ. Σε κάθε περίπτωση, και οι δύο τύποι παρόχων οφείλουν να παρέχουν υπηρεσίες τερματισμού στους άλλους παρόχους.

Οι υπό εξέταση υπηρεσίες στην παρούσα μελέτη είναι αυτές που αφορούν στον τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας 2ης, 3ης και 4ης Γενιάς και οι οποίες αποτελούν απαραίτητο στοιχείο για την ολοκλήρωση των κλήσεων των συνδρομητών σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας. Οι εν λόγω υπηρεσίες τερματισμού συνίστανται σε υπηρεσίες τις οποίες προμηθεύεται ο πάροχος του καλούντος συνδρομητή από τον ΠΔΚ ή τον MVNO του καλούμενου συνδρομητή. Ο πάροχος που εκκινεί την κλήση μπορεί να είναι πάροχος σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας, πάροχος επιλογής/ προεπιλογής φορέα, πάροχος υπηρεσιών κλήσεων από το διαδίκτυο ή ακόμα και ο ίδιος ο πάροχος ΠΔΚ ή ο MVNO που

τερματίζει την κλήση για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η κλήση αφορά δύο συνδρομητές του ιδίου δικτύου (on-net κλήση).

Όταν πραγματοποιείται μια κλήση σε κινητό τηλέφωνο, ανεξαρτήτως της ταυτότητας του δικτύου από το οποίο εκκινεί η κλήση (δηλαδή, σταθερό ή άλλο κινητό), η κλήση δρομολογείται από τον πάροχο που εκκινεί την κλήση, στον πάροχο που την τερματίζει είτε απευθείας είτε μέσω διαβίβασης από έναν ενδιάμεσο τρίτο πάροχο. Ο τερματισμός κλήσεων σε κινητά στην Ελλάδα πραγματοποιείται και χρεώνεται σε επίπεδο χονδρικής από τον πάροχο του δικτύου κινητής του καλούμενου συνδρομητή στον πάροχο δικτύου από το οποίο εκκινεί η κλήση. Το τέλος τερματισμού καταβάλλεται από τον πάροχο που εκκινεί την κλήση και δύναται να μετακυληθεί στην τιμή λιανικής την οποία ο καλών πληρώνει για την κλήση.

1.5.2 Χαρακτηριστικά της Ελληνικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων κινητών επικοινωνιών

Στην αγορά κινητής τηλεφωνίας δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα τρεις ΠΔΚ: η WIND (1992), η VODAFONE (1993), και η COSMOTE (1998), καθώς και ένας πάροχος εικονικού δικτύου κινητής (MVNO): η CYTA (2014).

Η CYTA έχει συνάψει ιδιωτική εμπορική συμφωνία με τη Vodafone, για να αποκτήσει τη δυνατότητα να προσφέρει υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας σε Τελικούς Χρήστες μέσω του ραδιοδικτύου της τελευταίας. Η Cyta λειτουργεί ως Full MNVO κάνοντας χρήση του ραδιοδικτύου της Vodafone ενώ διαθέτει και δικές της υποδομές και λειτουργίες. Πιο συγκεκριμένα:

Εκτός από το ραδιοδίκτυο, τη σύνδεση με τα Κέντρα Μεταγωγής Κινητών Υπηρεσιών (MSC) και τους κόμβους Εξυπηρέτησης Περιοχής GPRS (SGSN) της Vodafone, η Cyta διαθέτει ιδιόκτητες υποδομές για την παροχή Κινητής Τηλεφωνίας σε τελικούς χρήστες. Η Cyta Hellas διαθέτει υποδομή Δικτύου με τη δική της ταυτότητα παρόχου υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας, διατηρεί δικό της σύστημα provisioning και billing, διαθέτει δικούς της μηχανισμούς αναγνώρισης της ταυτότητας Τελικού Χρήστη (authentication), εμπορικής προώθησης (marketing) και δική της εμπορική ταυτότητα, χωρίς την εμπλοκή ή την εμφάνιση της ταυτότητας της Vodafone. Επίσης η Cyta εξυπηρετεί αυτόνομα την πελατειακή της βάση μέσω του εγκατεστημένου customer support που διατηρεί από την έναρξη εμπορικής

λειτουργίας της εταιρείας το 2008. Διατηρεί τα δικά της μέρη Δικτύου όπως οικείο καταχωρητή θέσης αναζήτησης (HLR - Home Location Register), κέντρο επαλήθευσης ταυτότητας (AUC – Authentication Center) και κόμβο με λειτουργία ελέγχου υπηρεσιών (SCF – Service Control Function). Επίσης εγκατέστησε και διατηρεί κόμβο υποστήριξης υπηρεσιών GPRS (GGSN) και κόμβο OSS. Η λειτουργία περιλαμβάνει τη χρήση δικών της καρτών SIM και δικού της κωδικού κινητού δικτύου (MNC), ενώ έχει συνάψει συμφωνίες διασύνδεσης με όλους τους τηλεπικοινωνιακούς παρόχους της Ελληνικής αγοράς.

Στο τέλος του 2015, ο αριθμός συνδρομητών της κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα ανήλθε σε 15,4 εκατομμύρια. Ειδικότερα, ο αριθμός των συνδρομητών κινητής από 14,8 εκατ. στο τέλος του 2010 μειώθηκε σε 14,6 εκατ. στο τέλος του 2011 (μείωση 1,35%). Στη συνέχεια, ο αριθμός των συνδέσεων αυξήθηκε σε 15,7 εκατ. μέχρι το τέλος του 2013 (αύξηση 7,53%) και στη συνέχεια μειώθηκε σε 15,4 εκατ. στο τέλος του 2015 (μείωση 1,91%).

Αντίστοιχα ο αριθμός των ενεργών συνδέσεων¹⁵ από 12,3 εκατ. στο τέλος του 2010 μειώθηκε σε 12,1 εκατ. στο τέλος του 2011 (μείωση 1,63%). Στη συνέχεια ο αριθμός των ενεργών συνδέσεων αυξήθηκε σε 12,9 εκατ. στο τέλος του 2012 (αύξηση 6,61%) και ακολούθησε σταδιακή μείωση φτάνοντας στο τέλος του 2014 στα 12,1 εκατ., ενώ ακολούθως ο αριθμός αυξήθηκε στα 12,6 εκατ. (αύξηση 4,13%) (βλ. Γράφημα 1 **Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε.**).

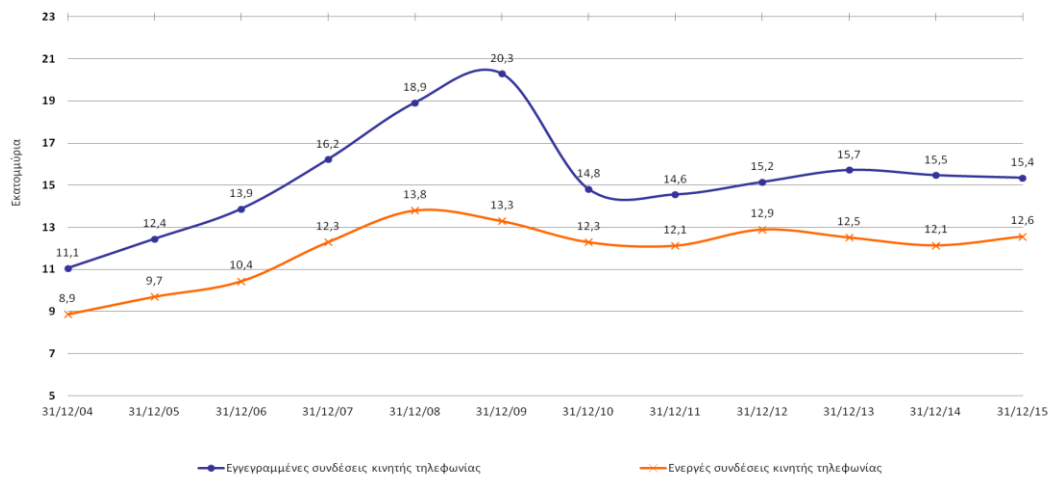
Γράφημα 1: Εξέλιξη αριθμού συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας (έτη 2004-2015)

¹⁵ Ως ενεργός συνδρομητής ορίζεται ο συνδρομητής που έχει δημιουργήσει λιανικό ή χονδρικό έσοδο το τελευταίο τρίμηνο αναφοράς.

ΕΕΤΤ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

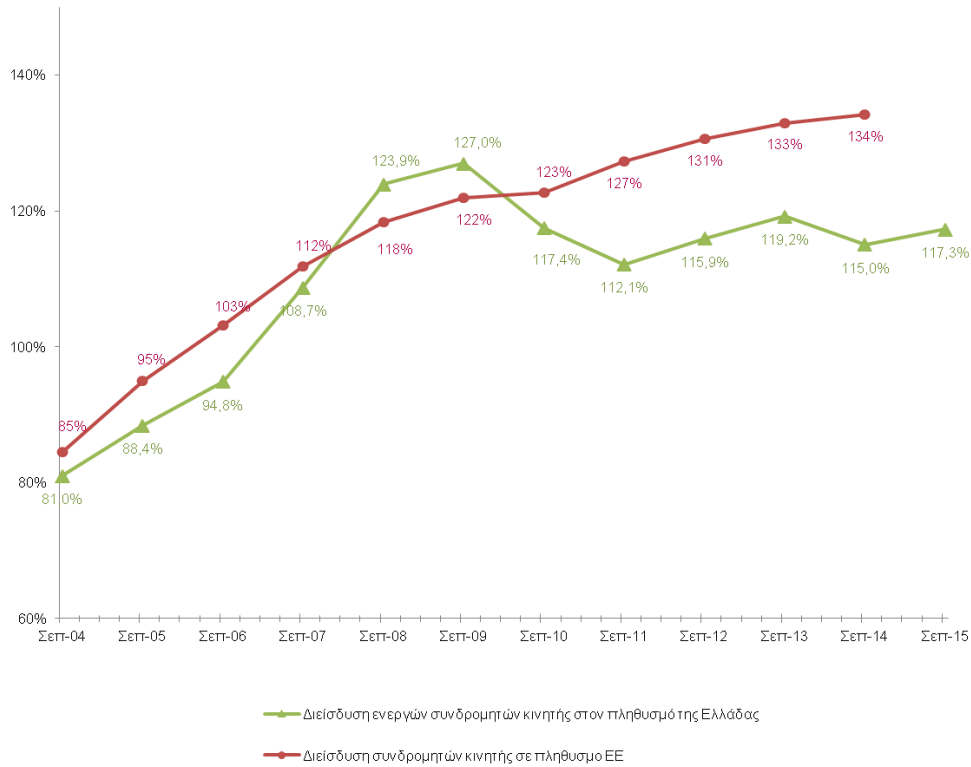
Όπως φαίνεται στο Γράφημα 2, η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας για το υπό εξέταση διάστημα (από το 2010 και μετά) είναι κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής **Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε..**

Γράφημα 2: Διείσδυση της κινητής –μέσος όρος ΕΕ (2004-2015)

ΕΕΤΤ

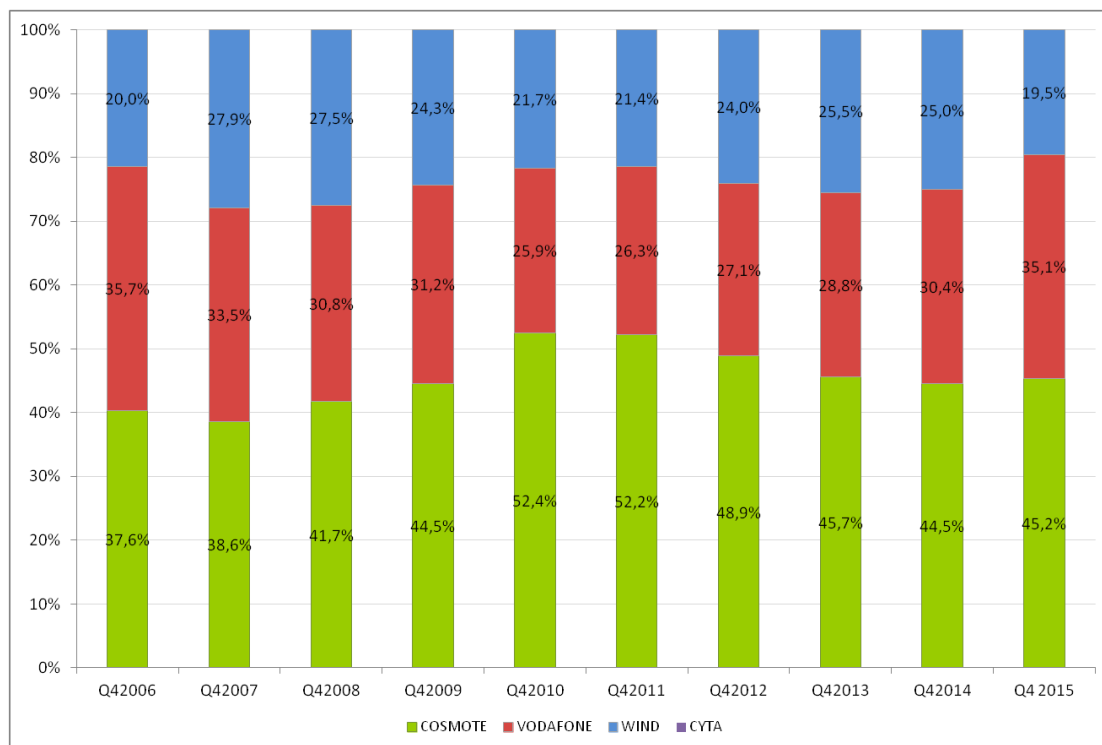
ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

Σε σχέση με τα μερίδια αγοράς των ΠΔΚ στην Ελλάδα, το μερίδιο του παρόχου με τον μεγαλύτερο αριθμό συνδρομών/συνδρομητών από 52,4% που ήταν στο τέλος του 2010 μειώθηκε σε 45,2% στο τέλος του 2015. Ο δεύτερος πάροχος στο ίδιο διάστημα αύξησε το μερίδιό του από 25,9% σε 35,1%, ενώ το μερίδιο του τρίτου παρόχου υποχώρησε κατά περίπου 1% (από 21,7% το 2010 σε 19,5% το 2015). Ο τέταρτος πάροχος διατηρεί ποσοστό περίπου 0,2% στο τέλος του 2015. **Σφάλμα! Το αρχείο προέλευσης της αναφοράς δεν βρέθηκε..**

Γράφημα 3: Μερίδια αγοράς συνολικού αριθμού συνδρομητών κινητής τηλεφωνίας (εξαιρουμένων των datacards) (2007-2015)¹⁶

Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 1 αν και η συνολική κίνηση τερματισμού είναι σε παρόμοια επίπεδα το 2010 και το 2015, κατά το διάστημα 2010-15 παρουσιάζει μικρές αυξομειώσεις. Σημαντικό τμήμα της κίνησης τερματισμού στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας είναι η εσωτερική κίνηση στα δίκτυα αυτά (κίνηση on-net). Ειδικότερα το ποσοστό αυτής σε σχέση με τη συνολική κίνηση τερματισμού στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας ανερχόταν σε 74,4 % το 2010 και σε 64% το 2015.

Πίνακας 1: Συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής (εκατ. λεπτά)

Τερματισμός σε κινητά	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Εντός δικτύου κινητών (on-net)	8.974	12.208	15.674	19.752	21.142	19.927	19.286	18.321	16.732
Διαφορά από προηγούμενο έτος		36%	28%	26%	7%	-6%	-3%	-5%	-9%
Εθνική εισερχόμενη από κινητά δίκτυα	5.146	5.242	4.792	4.182	3.686	3.362	4.085	5.349	6.342

¹⁶ Τα συγκεκριμένα μερίδια έχουν υπολογιστεί στο σύνολο της συνδρομητικής βάσης και όχι στους ενεργούς συνδρομητές.

Διαφορά από προηγούμενο έτος		2%	-9%	-13%	-12%	-9%	22%	31%	19%
Εθνική εισερχόμενη από σταθερά δίκτυα	2.371	2.511	2.377	2.120	1.966	2.038	2.017	2.339	2.409
Διαφορά από προηγούμενο έτος		6%	-5%	-11%	-7%	4%	-1%	16%	3%
Διεθνής εισερχόμενη	377	457	452	480	466	388	396	607	650
Διαφορά από προηγούμενο έτος		21%	-1%	6%	-3%	-17%	2%	53%	7%
Σύνολο	16.868	20.418	23.295	26.534	27.260	25.715	25.784	26.616	26.133
Διαφορά από προηγούμενο έτος		21%	14%	14%	3%	-6%	0%	3%	-2%
Σύνολο χωρίς τη διεθνή εισερχόμενη	16.491	19.961	22.843	26.054	26.794	25.327	25.388	26.009	25.483
Διαφορά από προηγούμενο έτος		21%	14%	14%	3%	-5%	0%	2%	-2%

Όλοι οι Πάροχοι Δικτύων Κινητής (ΠΔΚ) έχουν λάβει από το 2001 άδειες κινητών δικτύων τρίτης γενιάς (3G), και έχουν ξεκινήσει την παροχή αντίστοιχων υπηρεσιών από το 2004. Η πληθυσμιακή κάλυψη του δικτύου τρίτης γενιάς για τις τρεις εταιρείες στο πρώτο εξάμηνο 2015 κυμαίνεται ανάμεσα σε 70% και σχεδόν 100%¹⁷.

Επίσης, όλοι οι ΠΔΚ δίνουν υπηρεσίες 4G-LTE με συνεχώς αυξανόμενη κάλυψη και 4G+ σε συγκεκριμένες περιοχές¹⁸.

Αξίζει τέλος να σημειωθεί ότι ανάμεσα στις πλέον σημαντικές εξελίξεις που καταγράφονται είναι ότι, τον Οκτώβριο του 2014, ολοκληρώθηκε η δημοπρασία για την χορήγηση δικαιωμάτων χρήσης συχνοτήτων στην περιοχή των 800MHz και 2600MHz.

¹⁷ <https://www.wind.gr/gr/wind/upostirixi/kalupsi/diktuo-prosvasis-kinitis/3g/?accept=1&refer=https%253A%252F%252Fwww.google.gr%252Fhttp://www.vodafone.gr/portal/client/cms/viewCmsPage.action?pagelId=11122https://www.cyta.com.cy/network-coverage>

¹⁸ http://www.vodafone.gr/portal/4Gplushttps://www.cosmote.gr/mobile/cosmoportal/page/T37/section/Network_Companyhttps://www.wind.gr/gr/wind/upostirixi/kalupsi/diktuo-prosvasis-kinitis/4g/

Συνολικά χορηγήθηκαν στις τρεις συμμετέχουσες εταιρείες τα παρακάτω δικαιώματα χρήσης συχνοτήτων:

- COSMOTE: δύο (2) τμήματα 2x5MHz στη ζώνη των 800 MHz, και έξι (6) τμήματα 2x5MHz στη ζώνη των 2600 MHz και δύο (2) τμήματα των 10 MHz στη ζώνη των 2600 MHz με τίμημα 134,788 εκ. Ευρώ.
- VODAFONE-ΠΑΝΑΦΟΝ: δύο (2) τμήματα 2x5MHz στη ζώνη των 800 MHz, και τέσσερα (4) τμήματα 2x5MHz στη ζώνη των 2600 MHz και δύο (2) τμήματα των 10 MHz στη ζώνη των 2600 MHz με τίμημα 124,501 εκ. Ευρώ.
- WIND: δύο (2) τμήματα 2x5MHz στη ζώνη των 800 MHz, και τέσσερα (4) τμήματα 2x5MHz στη ζώνη των 2600 MHz με τίμημα 121,825 εκ. Ευρώ.

2 ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΩΝ

2.1 Μεθοδολογία Ορισμού Σχετικής Αγοράς

Ο ορισμός μιας σχετικής αγοράς έχει δύο βασικές παραμέτρους: τα σχετικά προϊόντα που περιλαμβάνονται στην αγορά και τη γεωγραφική έκταση της αγοράς. Τα όρια της αγοράς προσδιορίζονται εξετάζοντας την υποκατάσταση ζήτησης και την υποκατάσταση της προσφοράς.

Α. Σχετική Αγορά Προϊόντος / Υπηρεσίας

Όπως ήδη αναφέρθηκε ανωτέρω, μια «σχετική αγορά προϊόντων» αποτελείται από το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που είναι επαρκώς εναλλάξιμα ή υποκατάστατα, όχι μόνο από την άποψη των αντικειμενικών χαρακτηριστικών τους, βάσει των οποίων είναι ιδιαίτερα κατάλληλα για την ικανοποίηση των διαρκών αναγκών των καταναλωτών, της τιμής ή της επιδιωκόμενης χρήσης τους, αλλά και τις συνθήκες ανταγωνισμού ή/ και τη διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης στην εν λόγω αγορά¹⁹.

Προϊόντα ή υπηρεσίες που είναι σε μικρό μόνο ή σχετικό βαθμό εναλλάξιμα μεταξύ τους δεν αποτελούν μέρος της ίδιας αγοράς. Συνεπώς, οι ΕΡΑ πρέπει να ορίσουν τις σχετικές αγορές προϊόντων ή υπηρεσιών ομαδοποιώντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται από τους καταναλωτές για τις ίδιες ανάγκες (τελική χρήση).

Ο ορισμός της σχετικής αγοράς προσδιορίζει τους περιορισμούς που υφίστανται οι πάροχοι κατά τον καθορισμό των τιμών τους λόγω υποκατάστασης από πλευράς προσφοράς και ζήτησης. Για το σκοπό ορισμού της σχετικής αγοράς, η ΕΕΤΤ λαμβάνει υπόψη μια σειρά μεθόδων κατά την αξιολόγηση της υποκατάστασης της ζήτησης και της προσφοράς, συμπεριλαμβανομένου και του SSNIP τεστ, όπου αυτό είναι πρακτικά δυνατό .

Οι δύο κύριοι περιορισμοί στον καθορισμό των τιμών αφορούν:

- στην δυνατότητα των καταναλωτών να υποκαταστήσουν τα σχετικά προϊόντα με άλλα (υποκατάσταση της ζήτησης) και

¹⁹ Κατευθυντήριες Γραμμές παράγραφος 44 επ.

- στην δυνατότητα των προμηθευτών να μεταστρέψουν, ή να αυξήσουν την παραγωγή για την παροχή των σχετικών προϊόντων (υποκατάσταση της προσφοράς) ανταποκρινόμενοι σε μια σχετική αύξηση τιμών.

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές (παρ. 48), προκειμένου να ολοκληρωθεί η ανάλυση του ορισμού της αγοράς, οι ΕΡΑ, πέρα από την εξέταση των προϊόντων ή των υπηρεσιών των οποίων τα χαρακτηριστικά, οι τιμές και η τελική χρήση είναι επαρκώς εναλλάξιμα, θα πρέπει να εξετάσουν, όπου είναι απαραίτητο, και τις συνθήκες της υποκατάστασης της ζήτησης και της προσφοράς εφαρμόζοντας το τεστ υποθετικού μονοπωλίου. Η εξέταση του «υποθετικού μονοπωλιακού παρόχου» (Hypothetical Monopolist Test) είναι ένα χρήσιμο εργαλείο που χρησιμοποιείται συχνά για να προσδιορίσει τα στενά υποκατάστατα από πλευράς ζήτησης και προσφοράς. Ένα προϊόν θεωρείται ότι αποτελεί μια ξεχωριστή αγορά εάν ένας υποθετικός μονοπωλιακός πάροχος θα μπορούσε να επιβάλει μία μικρή αλλά σημαντική, μη μεταβατική αύξηση στην τιμή του προϊόντος – έως και 10% - (Small but Significant, non Transitory Increase in Price - SSNIP) πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο τιμών χωρίς απώλεια των πωλήσεων, σε τέτοιο βαθμό ώστε αυτή η άνοδος τιμών να καταστεί ασύμφορη. Εάν μια τέτοια άνοδος τιμών ήταν ασύμφορη, επειδή οι καταναλωτές θα μεταπηδούσαν σε άλλα προϊόντα, ή επειδή οι προμηθευτές άλλων προϊόντων θα άρχιζαν να ανταγωνίζονται με τον υποθετικό μονοπωλιακό πάροχο, ο ορισμός της αγοράς θα έπρεπε να επεκταθεί για να περιλάβει τα υποκατάστατα προϊόντα.

Στην παράγραφο 51 των Κατευθυντηρίων Γραμμών της ΕΕ αναφέρεται ότι «Η υποκατάσταση της ζήτησης επικεντρώνεται στον εναλλάξιμο χαρακτήρα των προϊόντων ή των υπηρεσιών από την σκοπιά του αγοραστή. Η κατάλληλη οριοθέτηση της αγοράς προϊόντων μπορεί, ωστόσο, να απαιτεί περαιτέρω εξέταση της δυνητικής υποκαταστασιμότητας από την πλευρά της προσφοράς».

Από την πλευρά της υποκατάστασης της ζήτησης σε επίπεδο χονδρικής εξετάζεται το ενδεχόμενο ο πάροχος που προμηθεύεται τις υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε ένα κινητό δίκτυο να μεταστραφεί στην προμήθεια άλλων χονδρικών υπηρεσιών προκειμένου να προσφέρει λιανικές υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας στην περίπτωση που υπάρξει αύξηση τιμής τερματισμού κλήσεων σε κινητό δίκτυο από έναν υποθετικό μονοπωλιακό πάροχο της τάξεως του 5 έως 10%.

Αναφορικά με την υποκατάσταση της προσφοράς, οι Κατευθυντήριες Γραμμές στην παράγραφο 52 αναφέρουν ότι «Εκτιμώντας τη δυνατότητα υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς, οι ΕΡΑ μπορούν επίσης να λάβουν υπόψη την περίπτωση επιχειρήσεων που δεν δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά προϊόντων να εισέλθουν στην εν λόγω αγορά, εντός λογικού χρονικού διαστήματος, μετά από αύξηση της σχετικής τιμής, μικρής αλλά ουσιώδους και διαρκούς. Σε περιπτώσεις όπου το συνολικό κόστος αλλαγής της παραγωγής προκειμένου να παραχθεί το εν λόγω προϊόν είναι σχετικά αμελητέο, το προϊόν αυτό μπορεί να περιληφθεί στον ορισμό της αγοράς προϊόντων. Το γεγονός ότι μία ανταγωνίστρια επιχείρηση διαθέτει ορισμένα από τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία απαιτούνται για την παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας είναι άνευ σημασίας εάν χρειάζονται σημαντικές πρόσθετες επενδύσεις για την εμπορία και επικερδή παροχή των υπό εξέταση υπηρεσιών. Οι ΕΡΑ πρέπει να αξιολογήσουν επίσης αν ένας δεδομένος προμηθευτής θα χρησιμοποιούσε ή θα άλλαζε το παραγωγικό του δυναμικό για την παραγωγή του σχετικού προϊόντος ή θα πρόσφερε τη σχετική υπηρεσία (για παράδειγμα, αν η παραγωγική τους ικανότητα δεσμεύεται από μακροπρόθεσμες συμφωνίες προμήθειας κ.λπ.). Η υποθετική υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς δεν επαρκεί σε ό, τι αφορά τον ορισμό της αγοράς».

Στην περίπτωση της εξέτασης της δυνατότητας υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς, το βασικό ερώτημα είναι το ενδεχόμενο μεταστροφής στην παραγωγή κάποιων παρόχων προκειμένου να παρέχουν χονδρικές υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε κινητό δίκτυο, ως συνέπεια μιας αύξησης της τιμής τερματισμού κλήσεων σε κινητό δίκτυο από έναν υποθετικό μονοπωλιακό πάροχο της τάξεως του 5 έως 10%.

Η μεταστροφή εξετάζεται εάν είναι εφικτή χωρίς σημαντικό επιπρόσθετο κόστος και σε μεσοπρόθεσμο χρονικό διάστημα. Στην περίπτωση που το συνολικό κόστος της μεταστροφής της παραγωγής είναι σχετικά αμελητέο και μπορεί να γίνει σε σύντομο χρονικό διάστημα, οι εναλλακτικές υπηρεσίες δύνανται να συμπεριληφθούν στη σχετική αγορά.

Β. Σχετική Γεωγραφική Αγορά – Ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού

Αναφορικά με το καθορισμό των γεωγραφικών ορίων της σχετικής αγοράς, καθοριστικός παράγοντας είναι η εξέταση της ύπαρξης κοινών περιορισμών στην τιμολόγηση πελατών, υπηρεσιών ή γεωγραφικών περιοχών (δηλ. περιοχών εντός των οποίων ένας πάροχος προσφέρει εκουσίως τα προϊόντα του με όμοια τιμή).

Εάν παρατηρούνται κοινοί περιορισμοί τιμολόγησης, οι γεωγραφικές περιοχές στις οποίες ισχύουν οι τιμές αυτές θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στην ίδια σχετική αγορά. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση που υπάρχουν γεωγραφικές περιοχές όπου οι όροι του ανταγωνισμού είναι ομοιογενείς, ο ορισμός της σχετικής γεωγραφικής αγοράς θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες εκείνες τις περιοχές στην ίδια αγορά. Στις Κατευθυντήριες γραμμές, στην παράγραφο 56 αναφέρεται ότι *«σύμφωνα με την πάγια νομολογία, η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει μία περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην προσφορά και την ζήτηση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, και όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι παρόμοιες ή επαρκώς ομοιογενείς και που μπορεί να διακριθεί από γειτονικές περιοχές στις οποίες οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι ουσιωδώς διαφορετικές. Ο ορισμός της γεωγραφικής αγοράς δεν απαιτεί να είναι απολύτως ομοιογενείς οι συνθήκες ανταγωνισμού μεταξύ παραγωγών ή παρόχων υπηρεσιών. Αρκεί να είναι παρόμοιες ή επαρκώς ομοιογενείς, και συνεπώς, μόνο οι περιοχές όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι ετερογενείς δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν μια ενιαία αγορά»*.

2.2 Σχέση μεταξύ λιανικής και χονδρικής αγοράς

Η σχέση μεταξύ των χονδρικών αγορών και των κατάντη αγορών λιανικής σύμφωνα με τη νέα Σύσταση αναλύεται στην ενότητα 1.2. Η παρούσα παράγραφος εστιάζει στην προσέγγιση της ΕΕΤΤ αναφορικά με τη σχέση των συγκεκριμένων αγορών της παρούσης ανάλυσης.

Όπως αναφέρεται στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της νέας Σύστασης για τις σχετικές αγορές, μία ανάλυση της υποκαταστασιμότητας ζήτησης και προσφοράς δείχνει ότι σήμερα και για το κοντινό μέλλον δεν υπάρχουν υποκατάστατες χονδρικές υπηρεσίες οι οποίες θα περιόριζαν ένα πάροχο στην απόφαση αναφορικά με το τέλος τερματισμού. Σε θεωρητικό επίπεδο το ύψος του τέλους τερματισμού θα μπορούσε να περιοριστεί από υποκατάστατες λιανικές υπηρεσίες, οι οποίες αποτελούν μία λογική εναλλακτική της κλήσης προς το κινητό του συγκεκριμένου συνδρομητή. Εντούτοις, ακόμα και μία διευρυμένη αγορά λιανικής η οποία θα περιείχε κλήσεις σε σταθερό και κινητό δεν θα οδηγούσε σε υποκατάσταση στο επίπεδο χονδρικής. Βάσει του συγκεκριμένου σκεπτικού, το Επεξηγηματικό Σημείωμα

καταλήγει ότι ο ορισμός της λιανικής αγοράς δεν έχει επίπτωση στον ορισμό της αγοράς χονδρικής, αλλά μπορεί να επηρεάσει την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά.

Η ΕΕΤΤ, ακολουθώντας τη μεθοδολογία της νέας Σύστασης, εκκινεί την εξέταση των χονδρικών αγορών τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής από την εξέταση των σχετικών λιανικών αγορών, σε μία μελλοντοστρεφή προοπτική (forward looking), δεδομένου ότι η ζήτηση των χονδρικών προϊόντων προκύπτει από τη ζήτηση σε επίπεδο λιανικής και συνεπώς επηρεάζεται από τα χαρακτηριστικά της. Αυτό σημαίνει ότι επιπλέον των «άμεσων» περιορισμών εξαιτίας της υποκατάστασης σε επίπεδο χονδρικής, πρέπει να αξιολογηθούν και οι «έμμεσοι περιορισμοί» από το επίπεδο λιανικής. Οι έμμεσοι περιορισμοί προκύπτουν επειδή οι τυχόν αυξήσεις σε χονδρικό επίπεδο ενδεχομένως να περάσουν στο επίπεδο λιανικής, προκαλώντας μετακινήσεις συνδρομητών, μειώνοντας έτσι τους όγκους στο χονδρικό επίπεδο. Τέτοιου είδους περιορισμοί μπορεί να οδηγήσουν στη συμπερίληψη στην αγορά προϊόντων, τα οποία δεν ασκούν άμεσους περιορισμούς.

2.2.1 Σχετική αγορά προϊόντων λιανικής

Προκειμένου να ορίσει την λιανική αγορά προϊόντος η οποία βρίσκεται κατάντη της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, σε επίπεδο χονδρικής (αγορά υπ' αριθ. 2 Νέας Σύστασης), η ΕΕΤΤ εξέτασε τα παρακάτω:

- Εάν οι κλήσεις που τερματίζουν προς σταθερά δίκτυα ανήκουν στην ίδια αγορά με τις κλήσεις προς κινητά δίκτυα.
- Εάν οι κλήσεις που τερματίζουν σε δίκτυα 2ης (2G), 3ης (3G) και 4ης (4G) γενιάς είναι μεταξύ τους υποκατάστατες, και άρα ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά.
- Εάν η χρήση υπηρεσίας μηνυμάτων (SMS/IM) αποτελεί υποκατάστατο της κλήσης προς κινητό.
- Εάν οι κλήσεις VoIP μέσω δικτύου WIFI ή δικτύου κινητής ανήκουν στην ίδια αγορά με τις κλήσεις προς κινητό.

2.2.1.1 Ανήκουν οι κλήσεις προς σταθερό δίκτυο στην ίδια σχετική αγορά με τις κλήσεις προς κινητό δίκτυο;

Σε περίπτωση που ο καλών προσπαθεί να επικοινωνήσει με ένα συνδρομητή κινητής και αναμένει ότι μπορεί να τον βρει σε σταθερή γραμμή (π.χ. στο σπίτι του ή στο γραφείο του), τότε η κλήση στη σταθερή γραμμή θα μπορούσε να θεωρηθεί υποκατάστατο της κλήσης στο κινητό. Κατά κανόνα μία κλήση σε σταθερό δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υποκατάστατο μιας κλήσης σε κινητό για τους κάτωθι λόγους:

- Οι κλήσεις προς κινητό διαφέρουν από τις κλήσεις προς σταθερό εξαιτίας της βασικής λειτουργικής τους διαφοράς, του στοιχείου της κινητικότητας. Αντίθετα με τις κλήσεις προς κινητά, οι κλήσεις προς σταθερά προϋποθέτουν να βρίσκεται ο καλούμενος σε συγκεκριμένη θέση μία συγκεκριμένη στιγμή. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε καθυστέρηση της επικοινωνίας και σε πολλαπλές προσπάθειες επικοινωνίας. Αντίθετα οι κλήσεις προς κινητό δίνουν την ευκαιρία άμεσης επικοινωνίας, η οποία παίζει σημαντικό ρόλο στην απόφαση ενός τελικού χρήστη για το αν θα πραγματοποιήσει κλήση προς κινητό ή σταθερό αριθμό.
- Το γεγονός ότι το κινητό είναι προσωπικό ενώ τη σταθερή γραμμή τη μοιράζονται συνήθως όλοι οι κάτοικοι του σπιτιού διαφοροποιεί περαιτέρω τους δύο τύπους κλήσης, ιδιαίτερα στην περίπτωση που ο καλών είναι ευαίσθητος όσον αφορά την ιδιωτικότητα της κλήσης του.

Η τιμολογιακή σύγκριση μιας κλήσης προς σταθερό με μια κλήση προς κινητό είναι πολύ δύσκολη, δεδομένου ότι μία κλήση προς κινητό προσφέρεται ουσιαστικά από τον πάροχο που τερματίζει την κλήση ενώ η χρέωση της κλήσης (βάσει της αρχής ο καλών πληρώνει) γίνεται από τον πάροχο που εκκινεί την κλήση.

Είναι πολύ δύσκολο για έναν συνδρομητή ενός παρόχου σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας, που λαμβάνει υπηρεσίες τηλεφωνίας στο πλαίσιο ενός πακέτου υπηρεσιών (bundle) να αξιολογήσει και να αντιδράσει στην αύξηση της χρέωσης των κλήσεων προς κινητά, καθώς αυτή δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή αν αποτελεί μέρος του πακέτου υπηρεσιών, που συνήθως αφορά τόσο κλήσεις προς κινητά όσο και κλήσεις προς σταθερά. Αντίστοιχα δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η αντίδραση των συνδρομητών ενός παρόχου σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας, που λαμβάνει υπηρεσίες τηλεφωνίας εκτός

ΕΕΤΤ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

πακέτου υπηρεσιών μπορεί να προβλεφθεί καθώς οι χρεώσεις σήμερα διαφοροποιούνται ανάλογα με το αν το δίκτυο εκκίνησης είναι σταθερό ή κινητό.

Συνεπώς, η ΕΕΤΤ συμπεραίνει ότι η υποκαταστασιμότητα σε τιμολογιακό επίπεδο μεταξύ των κλήσεων προς κινητά και των κλήσεων προς σταθερά δεν είναι δυνατόν να εκτιμηθεί.

Τέλος, όπως αναφέρει το Επεξηγηματικό Σημείωμα της Σύστασης των σχετικών αγορών, η συμπερίληψη των υπηρεσιών τύπου Homezone²⁰ στις αγορές τερματισμού κινητής ή σταθερής τηλεφωνίας εξαρτάται από το εάν από την πλευρά του καταναλωτή αποτελούν υποκατάστατο κλήσεων προς σταθερό ή κινητό. Στο πλαίσιο αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη ότι ένας συνδρομητής της συγκεκριμένης υπηρεσίας ενδέχεται να αποκτήσει τόσο σταθερό, όσο και κινητό αριθμό, οι κλήσεις που τερματίζουν στον κινητό αριθμό της υπηρεσίας αποτελούν μέρος της λιανικής αγοράς τερματισμού κλήσεων προς κινητά, ενώ οι υπόλοιπες κλήσεις αποτελούν μέρος της αγοράς τερματισμού κλήσεων προς σταθερά.

Βάσει της πιο πάνω ανάλυσης, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι κλήσεις προς σταθερό δεν ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά με τις κλήσεις προς κινητό.

2.2.1.2 Κλήση σε δίκτυο 2ης γενιάς (2G), 3ης γενιάς (3G) και 4ης γενιάς (4G-LTE)

Οι κλήσεις προς αριθμούς κινητής είναι κλήσεις σε μη γεωγραφικούς αριθμούς που τερματίζουν από τον πάροχο δικτύου κινητής στον οποίο είναι συνδρομητής ο καλούμενος. Κλήσεις τέτοιου είδους τιμολογούνται με βάση την αρχή «ο καλών πληρώνει».

Ο καλών συνδρομητής στο επίπεδο λιανικής, όπως και το δίκτυο του καλούντος σε επίπεδο χονδρικής, δεν έχουν την τεχνική δυνατότητα να επιλέξουν αν ο τερματισμός θα γίνει στο δίκτυο δεύτερης ή τρίτης γενιάς. Παράλληλα, ούτε το δίκτυο του καλούμενου έχει τον απόλυτο έλεγχο για τον τερματισμό της κλήσης, δεδομένου ότι ο τερματισμός εξαρτάται από την κάλυψη του δικτύου στην περιοχή που βρίσκεται ο καλούμενος, από τον τύπο της συσκευής του και από τις ρυθμίσεις που έχει θέσει ο καλούμενος. Συγκεκριμένα, οι

²⁰ Οι υπηρεσίες Homezone αφορούν μία υπηρεσία φωνητικής τηλεφωνίας κινητής σε σταθερή θέση: Μέσω μιας κάρτας SIM και με χρήση του δικτύου της κινητής τηλεφωνίας, προσφέρουν στον συνδρομητή τη δυνατότητα να πραγματοποιεί και να δέχεται κλήσεις εντός μιας προκαθορισμένης γεωγραφικής περιοχής (οικιακή ζώνη) σε τιμές συγκρίσιμες με τις τιμές σταθερής τηλεφωνίας του ΟΤΕ. Εκτός αυτής της γεωγραφικής περιοχής, ο συνδρομητής μπορεί με την ίδια κάρτα SIM να έχει υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας ενώ οι κλήσεις που πραγματοποιεί έχουν τιμές ανάλογες με τις τιμές της κινητής τηλεφωνίας.

περισσότερες συσκευές υποστηρίζουν τη λειτουργία κλήσεων και στα δύο δίκτυα, αλλά επιτρέπουν στον συνδρομητή να επιλέξει ανάμεσα σε αποκλειστική χρήση του δικτύου δεύτερης γενιάς, του δικτύου τρίτης γενιάς ή την αυτόματη λειτουργία, όπου η συσκευή χρησιμοποιεί και τα δύο δίκτυα.

Σημειώνεται επίσης ότι όσον αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά και την ποιότητα της υπηρεσίας, δεν υπάρχει καμία ουσιαστική διαφοροποίηση ανάμεσα στις υπό εξέταση υπηρεσίες.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι από λειτουργικής άποψης δεν υπάρχει διαφοροποίηση στις κλήσεις που τερματίζουν σε 2G δίκτυο και στις κλήσεις που τερματίζουν σε 3G δίκτυο και συνεπώς θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην ίδια αγορά.

Δεδομένου ότι δεν υπάρχει καμία διαφοροποίηση επίσης όσον αφορά την τιμολόγηση των κλήσεων προς δίκτυο δεύτερης ή τρίτης γενιάς, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι δύο υπό εξέταση υπηρεσίες ανήκουν στην ίδια αγορά.

Το ίδιο συμπέρασμα ισχύει και στην περίπτωση όπου διαθέσουν οι ΠΔΚ τερματισμό πάνω από το δίκτυο 4ης γενιάς (4G-LTE) μέσω υπηρεσίας voice over LTE (VoLTE). Η εν λόγω προσέγγιση συνάδει πλήρως και με την αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας.

Η ως άνω προσέγγιση συνάδει πλήρως και με τη θέση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της Νέας Σύστασης (Κεφάλαιο 4.1.3 relevant product market²¹)

2.2.1.3 Χρήση υπηρεσίας γραπτών μηνυμάτων (SMS & IM)

Ενώ τα γραπτά μηνύματα μπορούν μερικώς να υποκαταστήσουν μία κλήση προς ένα συνδρομητή κινητής τηλεφωνίας, ο βαθμός αλληλεπίδρασης μεταξύ των δύο επικοινωνούντων μερών διαφέρει σημαντικά, καθώς, σε αντίθεση με την τηλεφωνική συνομιλία, είναι ουσιαστικά αδύνατη η πραγματοποίηση μίας επικοινωνίας σε πραγματικό χρόνο. Η πιθανή καθυστέρηση και ο περιορισμός στο μέγεθος των μηνυμάτων οδηγούν την ΕΕΤΤ στο συμπέρασμα ότι τα γραπτά μηνύματα δεν είναι επαρκή υποκατάστατα μιας

²¹ In line with a technology-neutral approach, the wholesale fixed termination market comprises termination on PSTN and IP networks, and the wholesale mobile termination market comprises all mobile network topologies, 2G, 3G - UMTS, 4G - LTE and, if appropriate, any other networks operated in the Member States, such as CDMA networks. It includes call termination irrespective of where the call originates (national, international, fixed and mobile).

φωνητικής κλήσης. Πράγματι, το μέγεθος του μηνύματος, το οποίο τυπικά περιορίζεται μέχρι 160 αλφαριθμητικούς χαρακτήρες, δεν μπορεί να αντικαταστήσει την φωνητική επικοινωνία η οποία γίνεται εφικτή μέσα από την κλήση. Σε πολλές περιπτώσεις, τα SMS στέλνονται με καθυστέρηση και απαντώνται πάντα με κάποια καθυστέρηση η οποία μπορεί να κυμανθεί από λίγα δευτερόλεπτα μέχρι και πολλές ώρες. Επιπλέον, ο αποστολέας ενός SMS δεν έχει επιβεβαίωση της αποτελεσματικής ανάγνωσης του περιεχομένου του μηνύματος από τον παραλήπτη.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας καταναλωτών την οποία υλοποίησε η ΕΕΤΤ το 2015²², οι χρήστες του κινητού τηλεφώνου δεν θα αντικαθιστούσαν την πραγματοποίηση κλήσεων με την αποστολή SMS ακόμα και αν αύξανε η τιμή των κλήσεων από κινητό τηλέφωνο κατά 10%. Συγκεκριμένα μόνο το 13% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι θα έστελναν SMS αντί να πραγματοποιούν κλήσεις σε περίπτωση αύξησης των τιμών των κλήσεων από κινητό τηλέφωνο.

Το ίδιο συμπέρασμα ισχύει, κατά μείζονα λόγο και για τα στιγμιαία μηνύματα, δεδομένων ιδίως των απαιτήσεων που θέτει η χρήση τους στον καλούμενο συνδρομητή (π.χ. την ανάγκη ύπαρξης σύνδεσης δεδομένων του καλούμενου πάνω από την οποία θα παραδίδονται τα άμεσα μηνύματα).

Ενόψει των ανωτέρω, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι τα γραπτά μηνύματα (SMS, στιγμιαία μηνύματα) δεν είναι επαρκή υποκατάστατα μιας φωνητικής κλήσης προς κινητό.

2.2.1.4 Κλήσεις VoIP μέσω δικτύου WIFI και δικτύου κινητής

Οι νέες έξυπνες συσκευές (smartphones) δίνουν τη δυνατότητα στον χρήστη να πραγματοποιήσει κλήσεις μέσω εφαρμογών τηλεφωνίας VoIP (π.χ. Skype, Viber), οι οποίες χρησιμοποιούν είτε το δίκτυο δεδομένων του παρόχου, ή διαθέσιμο WIFI δίκτυο το οποίο δεν σχετίζεται με τον πάροχο κινητής τηλεφωνίας.

Ειδικότερα, για την περίπτωση πραγματοποίησης κλήσης μέσω WIFI δικτύου, η κλήση γίνεται χωρίς χρέωση, εκτός από την ενδεχόμενη χρέωση για το ευρυζωνικό δίκτυο. Η

²² Ποσοτική έρευνα με προσωπικές συνεντεύξεις στα νοικοκυριά των ερωτώμενων και χρήση δομημένου ερωτηματολογίου. Η έρευνα διεξήχθη στο σύνολο της χώρας, σε άνδρες και γυναίκες ηλικίας 18 ετών και άνω. Το μέγεθος του δείγματος ήταν 2.008 άτομα που επιλέχθηκαν με τη μέθοδο της τρισταδιακής δειγματοληψίας. Η έρευνα διεξήχθη από 12/03/2015 έως 06/04/2015.

απαίτηση της παρουσίας του χρήστη εντός της εμβέλειας ενός σημείου παροχής υπηρεσιών WIFI (hotspot), η αδυναμία διατήρησης της σύνδεσης επικοινωνίας κατά την μετακίνηση του χρήστη, καθώς και άλλες λειτουργικές διαφορές (λ.χ. σε ορισμένες υπηρεσίες ο καλούμενος μπορεί να είναι εκτός σύνδεσης WIFI, αλλά η υπηρεσία να δίνει στον καλούντα σήμα ότι καλεί και δεν απαντάει) καθιστά την πραγματοποίηση κλήσης προς κινητό δίκτυο και την πραγματοποίηση κλήσης μέσω WIFI δικτύου μη υποκατάστατες υπηρεσίες.

Η χρήση εφαρμογών τηλεφωνίας VoIP, ενδέχεται να μην είναι πάντα δυνατή μέσω του δικτύου κινητής τηλεφωνίας. Απαιτείται η επαρκής κάλυψη της συγκεκριμένης περιοχής όπου βρίσκεται ο καλών ή/και ο καλούμενος, με δίκτυο του παρόχου που μπορεί να υποστηρίξει μετάδοση δεδομένων, και η ένταξη του χρήστη σε προγράμματα χρεώσεων δεδομένων. Η χρήση διαδικτυακών εφαρμογών τηλεφωνίας, πάνω από το δίκτυο δεδομένων του παρόχου, δημιουργεί κίνηση δεδομένων η οποία χρεώνεται με τον τιμοκατάλογο χρήσης δεδομένων του κάθε παρόχου. Η ποιότητα της υπηρεσίας σε κάθε περίπτωση θα εξαρτάται και από την ποιότητα του δικτύου που καλύπτει τον καλούμενο και ενδεχομένως του καλούντα. Επιπρόσθετα, η επικοινωνία μέσω τηλεφωνίας VoIP πάνω από το δίκτυο κινητής τηλεφωνίας (στην περίπτωση όπου και ο καλούμενος δέχεται την κλήση μέσω εφαρμογής VoIP), προϋποθέτει χρήση σύνδεσης δεδομένων και από τους δύο συμμετέχοντες, συνεπώς την χρέωση όχι μόνο του καλούντος αλλά και του καλούμενου. Συμπερασματικά, αν ο καλούμενος μπορεί να επιλέξει να δεχτεί την κλήση μέσω κλασσικής τεχνολογίας ή μέσω VoIP, θα επέλεγε την πρώτη, εφόσον θα ήταν χωρίς χρέωση, άρα δεν θα επέλεγε να αλλάξει τεχνολογία μόνο για να δέχεται κλήσεις.

Από την έρευνα καταναλωτών που διεξήγαγε η ΕΕΤΤ εντός του 2015 προέκυψε ότι το 70% των ερωτηθέντων δεν κάνουν κλήσεις VoIP από το κινητό τους, ενώ το 9% δεν ξέρει καν τη συγκεκριμένη δυνατότητα. Από το 20% των ερωτηθέντων που χρησιμοποιεί το κινητό του για κλήσεις VoIP, το 58% κάνει το μικρότερο ποσοστό κλήσεων μέσω VoIP.

Βάσει όλων των ανωτέρω, η ΕΕΤΤ καταλήγει στο αρχικό συμπέρασμα ότι ένας χρήστης δεν είναι σε θέση να υποκαταστήσει αποτελεσματικά μία κλήση προς κινητό με μία κλήση VoIP, είτε μέσω του δικτύου δεδομένων του παρόχου, είτε μέσω δικτύου WIFI στο οποίο είναι συνδεδεμένος ο καλούμενος.

2.2.1.5 Σύμπερασμα Ορισμού Λιανικής Αγοράς

Η ΕΕΤΤ συμπεραίνει ότι η σχετική αγορά για υπηρεσίες λιανικής αφορά τις κλήσεις που τερματίζουν προς κινητά ανεξαρτήτου τεχνολογίας (δεύτερης, τρίτης γενιάς και τέταρτης γενιάς).

2.2.2 Ανάλυση της λιανικής αγοράς κλήσεων σε κινητά απουσία ρύθμισης της αγοράς χονδρικής

Όπως αναφέρεται και στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της Νέας Σύστασης, στην ενότητα 4.2.1, πριν την ανάλυση της αγοράς χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής, η ΕΕΤΤ θα πρέπει να εκτιμήσει τις συνθήκες του ανταγωνισμού στην σχετιζόμενη αγορά λιανικής, απουσία ρύθμισης.

Στην περίπτωση απουσίας ρύθμισης σε επίπεδο χονδρικής, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η λιανική αγορά φωνητικών κλήσεων σε κινητά θα χαρακτηριζόταν από έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού δεδομένου ότι κάθε ΠΔΚ ή ΜVNO έχει το απόλυτο μερίδιο στη σχετική χονδρική αγορά και θα μπορούσε να αρνηθεί διασύνδεση με κάποιους –ιδιαίτερα πιο μικρούς- παρόχους ή να θέσει πολύ υψηλό τέλος τερματισμού, εκμεταλλευόμενος τη σημαντική του ισχύ στην αγορά.

Στην περίπτωση όπου οι χρεώσεις των τελών τερματισμού είναι πολύ υψηλές, οι άλλοι πάροχοι τηλεφωνίας εξαναγκάζονται λόγω των υψηλών τελών τερματισμού να ορίσουν υψηλές τιμές για κλήσεις προς αυτό το δίκτυο, με αποτέλεσμα οι συνδρομητές να χρεώνονται με υψηλές τιμές λιανικής.

Επιπρόσθετα, ένας νεοεισερχόμενος παρόχος, κατά την πρώτη περίοδο λειτουργίας του, μέχρι να αποκτήσει έναν σημαντικό αριθμό συνδρομητών, δεν έχει διαπραγματευτική ισχύ σε σχέση με άλλους παρόχους με μεγαλύτερα μερίδια συνδρομητών. Σε περίπτωση υψηλών τελών τερματισμού, τα κόστη χονδρικής για τερματισμό κλήσεων στα άλλα δίκτυα κινητής θα μπορούσαν να καταστήσουν την δραστηριοποίηση του νεοεισερχόμενου παρόχου ζημιογόνα και να αποτρέψουν την είσοδο του στην αγορά. Συνεπώς, στην περίπτωση ενός νεοεισερχόμενου παρόχου δημιουργούνται ισχυροί διαρθρωτικοί φραγμοί λόγω της αδυναμίας του να διαπραγματευτεί χαμηλότερα τέλη τερματισμού στα υπόλοιπα δίκτυα.

Τέλος, η ΕΕΤΤ επισημαίνει ότι δεν αναμένει μεσοπρόθεσμα η σχετική αγορά να καταστεί υποκείμενο ανταγωνιστικών πιέσεων μέσω της χρήσης κάποιας τεχνολογικής λύσης η οποία θα επέτρεπε τον τερματισμό κλήσεων από άλλο- πλην του ΠΔΚ ή του MVNO- πάροχο στο κινητό τηλέφωνο του καλούμενου συνδρομητή. Όπως αναφέρεται και στο σχετικό σημείο της παρ. 3.2 του επεξηγηματικού σημειώματος της Νέας Σύστασης, ορισμένες υπηρεσίες «Over The Top – ΟΤΤ» ενδεχομένως να αναπτυχθούν τόσο ώστε να μπορούν να θεωρηθούν ως εναλλακτικές των υπηρεσιών φωνής και SMS, οπότε να επηρεάσουν τα επιχειρηματικά πλάνα των ΠΔΚ. Σε αυτό υποβοηθούν τόσο η ανάπτυξη δικτύων 4G – LTE από τους ΠΔΚ, όσο και η ευρεία διαθεσιμότητα των κινητών τύπου smartphone. Από την άλλη πλευρά, η απαίτηση να υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο τόσο από τον καλούντα, όσο και από τον καλούμενο συνδρομητή, η ποιότητα της κλήσης, καθώς και η ενδεχόμενη χρέωση του καλούμενου (μέσω της χρέωσης για την κλήση data πάνω από την οποία πραγματοποιείται η κλήση) οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η εναλλακτική των κλήσεων ΟΤΤ δε φαίνεται επί του παρόντος να μπορεί να ασκήσει ανταγωνιστική πίεση στις κλήσεις προς κινητά.

Ως εκ τούτου συμπεραίνεται ότι απαιτείται ρυθμιστική παρέμβαση σε επίπεδο χονδρικής και συγκεκριμένα στην αγορά χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής για να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες του ανταγωνισμού σε επίπεδο λιανικής.

2.2.3 Επίπεδο χονδρικής

Μετά την οριοθέτηση της σχετικής αγοράς λιανικής η ΕΕΤΤ καλείται να ορίσει τις ανάντη αγορές χονδρικής που χρησιμοποιούνται για την κάλυψη της ζήτησης των προϊόντων / υπηρεσιών που περιλαμβάνονται στην ορισθείσα αγορά λιανικής.

Ελλείψει δυνατότητας υποκατάστασης σε επίπεδο λιανικής, μεταξύ του τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυο κινητής και των υπηρεσιών τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε σταθερή γραμμή, SMS/IM και VoIP μέσω δικτύου WiFi ή δικτύου κινητής τηλεφωνίας, σύμφωνα με τα αναφερόμενα ανωτέρω, παρέλκει η εξέταση της δυνατότητας υποκατάστασης σε επίπεδο χονδρικής.

Κατά την εξέταση του πεδίου των σχετικών αγορών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα, η ΕΕΤΤ διερεύνησε τα ακόλουθα ζητήματα:

- Εάν η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο,
- Εάν ο τερματισμός (σε επίπεδο χονδρικής) φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυο δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς ανήκουν στην ίδια αγορά τερματισμού κλήσεων,
- Εάν η ιδιοπαροχή τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες συμπεριλαμβάνεται στην αγορά τερματισμού κλήσεων,
- Το εύρος της σχετικής γεωγραφικής αγοράς.

2.2.3.1 Η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο;

Υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι σχετικές χονδρικές αγορές προϊόντων τερματισμού φωνητικών κλήσεων αποτελούν τουλάχιστον ενιαία αγορά ανά δίκτυο, καθώς διαπιστώνεται η ύπαρξη παρόμοιων συνθηκών ανταγωνισμού σε κάθε ένα συγκεκριμένο δίκτυο κινητής.

Ο αγοραστής χονδρικού τερματισμού, δηλαδή ένας πάροχος που επιθυμεί να τερματίσει μια κλήση σε ένα κινητό αριθμό σε συγκεκριμένο δίκτυο, δε διαθέτει άμεσα υποκατάστατα της υπηρεσίας. Ο πάροχος πρέπει να ζητήσει τερματισμό της κλήσης στο δίκτυο στο οποίο είναι συνδρομητής ο κάτοχος του αριθμού, ανεξαρτήτως του εάν η κλήση παραδίδεται στο δίκτυο τερματισμού απευθείας από το δίκτυο εκκίνησης ή από έναν ενδιάμεσο τρίτο πάροχο διαβίβασης. Η κλήση θα ήταν ανεπιτυχής εάν γινόταν προσπάθεια να τερματιστεί στο δίκτυο ενός άλλου παρόχου. Συνεπώς, η ΕΕΤΤ θεωρεί αρχικά ότι δεν υπάρχει αποτελεσματική υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης μεταξύ διαφορετικών δικτύων.

Υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς

Η ΕΕΤΤ δεν έχει κάποια ένδειξη ότι, κατά τη διάρκεια της παρούσας εξέτασης, υπάρχουν τεχνικές εναλλακτικές μέσω των οποίων μια κλήση θα μπορούσε επιτυχώς να τερματιστεί χωρίς τη συνεργασία του παρόχου τερματισμού. Συνεπώς, είναι εύλογο να θεωρήσει ότι η υπηρεσία τερματισμού κάθε παρόχου εμπίπτει στη δική της χωριστή αγορά και δεν υποκαθίσταται από την υπηρεσία τερματισμού που προσφέρεται από άλλους παρόχους.

Συνεπώς, σε περίπτωση που ένας υποθετικός μονοπωλιακός πάροχος υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού προχωρούσε σε αύξηση των τελών τερματισμού κατά 5 έως 10%, δεν θα ήταν πιθανό να υπάρξει υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η αγορά χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων είναι αγορά ανά δίκτυο και όχι πολυδικτυακή.

2.2.3.2 Ανήκουν ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυα δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς στην ίδια αγορά;

Υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι κλήσεις προς αριθμούς κινητής είναι κλήσεις σε μη γεωγραφικούς αριθμούς που τερματίζονται από τον πάροχο δικτύου κινητής στον οποίο είναι συνδρομητής ο καλούμενος. Κλήσεις τέτοιου είδους τιμολογούνται με βάση την αρχή «ο καλών πληρώνει», ενώ σε επίπεδο χονδρικής ο πάροχος δικτύου του καλούντος συνδρομητή αποδίδει το τέλος τερματισμού στον ΠΔΚ του καλούμενου συνδρομητή.

Ο πάροχος του δικτύου του καλούντος σε επίπεδο χονδρικής δεν έχει την τεχνική δυνατότητα να επιλέξει αν ο τερματισμός θα γίνει στο δίκτυο δεύτερης ή τρίτης γενιάς. Παράλληλα, ούτε το δίκτυο του καλούμενου έχει τον απόλυτο έλεγχο για τον τερματισμό της κλήσης, δεδομένου ότι ο τερματισμός εξαρτάται από την κάλυψη του δικτύου στην περιοχή που βρίσκεται ο καλούμενος, από τον τύπο της συσκευής του και από τις ρυθμίσεις που έχει θέσει ο καλούμενος.

Σημειώνεται επίσης ότι όσον αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά και την ποιότητα της υπηρεσίας, δεν υπάρχει καμία ουσιαστική διαφοροποίηση ανάμεσα στις υπό εξέταση υπηρεσίες, καθώς και ότι δεν υπάρχει και διαφορετική χονδρική τιμολόγηση ανάλογα με την τεχνολογία του δικτύου τερματισμού.

Από την ανωτέρω ανάλυση γίνεται φανερό ότι σε επίπεδο ζήτησης, ο τερματισμός σε δίκτυο δεύτερης γενιάς και σε δίκτυο τρίτης γενιάς είναι υπηρεσίες πλήρως εναλλάξιμες. Το ίδιο συμπέρασμα ισχύει και για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων πάνω από δίκτυο τέταρτης γενιάς, ο οποίος επί του παρόντος δεν δίνεται εμπορικά. Σε κάθε περίπτωση η ως άνω προσέγγιση επιβάλλεται με βάση την αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας την οποία οφείλει να τηρεί η ΕΕΤΤ κατά τη ρυθμιστική παρέμβασή της στις σχετικές αγορές.

Υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς

Η παροχή τερματισμού κλήσεων σε δίκτυο δεύτερης και τρίτης γενιάς αντίστοιχα προϋποθέτει την ύπαρξη του αντίστοιχου δικτύου κινητής, καθώς και την κατοχή του σχετικού ραδιοφάσματος. Το γεγονός ότι και οι τρεις ΠΔΚ διαθέτουν και λειτουργούν δίκτυα δεύτερης και τρίτης γενιάς καθιστά την εξέταση της υποκατάστασης από πλευρά προσφοράς καθαρά υποθετική. Συνεπώς, το υποθετικό σενάριο που θα εξεταστεί είναι αυτό σύμφωνα με το οποίο στον ίδιο συνδρομητή τερματίζουν διαφορετικοί πάροχοι δικτύων δεύτερης και τρίτης γενιάς. Δεδομένου ότι οι υπό εξέταση υπηρεσίες είναι πλήρως εναλλάξιμες σε επίπεδο ζήτησης, εάν ένας υποθετικός μονοπωλιακός πάροχος τερματισμού κλήσεων σε αριθμούς κινητής πάνω από δίκτυο δεύτερης γενιάς προχωρούσε σε αύξηση τιμών κατά 5 έως 10%, οι πάροχοι τερματισμού κλήσεων σε αριθμούς κινητής πάνω από δίκτυο τρίτης γενιάς θα μπορούσαν να τον ανταγωνιστούν άμεσα, χωρίς καμία επιπρόσθετη επένδυση, και αντιστρόφως. Ο ανωτέρω συλλογισμός θα είχε βέβαια νόημα μόνο στην περίπτωση κατά την οποία οι χαμηλότερες τιμές χονδρικού τερματισμού θα αντανakλούνταν στο επίπεδο λιανικής, έτσι ώστε να προσελκύσουν νέους πελάτες, καθώς, όπως έχει ήδη αναφερθεί, μία κλήση προς ένα συγκεκριμένο συνδρομητικό αριθμό δεν μπορεί να υποκατασταθεί με καμία άλλη κλήση.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι ο χονδρικός τερματισμός κλήσεων σε δίκτυο δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς ανήκουν στο πεδίο της ίδιας σχετικής αγοράς προϊόντων χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων.

2.2.3.3 Η ιδιοπαροχή τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας;

Η ΕΕΤΤ εξέτασε κατά πόσον η ιδιοπαροχή τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες κινητής (δηλ. ο τερματισμός κλήσεων on-net) θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον ορισμό της αγοράς χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η ιδιοπαροχή τερματισμού αποτελεί τμήμα της ίδιας σχετικής αγοράς προϊόντων με την εξωτερική παροχή τερματισμού (δηλ. τον τερματισμό κλήσεων off-net). Το παραπάνω συμπέρασμα βασίζεται στο γεγονός ότι οι πάροχοι κινητής μπορούν εύκολα να μεταπηδήσουν σε σύντομο χρονικό διάστημα από την ιδιοπαροχή, δηλαδή τον τερματισμό on-net κλήσεων, στην off-net παροχή τερματισμού κλήσεων. Λόγω της υποκατάστασης από

την πλευρά της προσφοράς μεταξύ της ιδιοπαροχής και εξωτερικής παροχής τερματισμού κλήσεων, η ΕΕΤΤ συμπεριλαμβάνει την ιδιο-παροχή τερματισμού στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας.

2.2.3.4 Σχετική γεωγραφική αγορά

Η σχετική γεωγραφική αγορά αντιστοιχεί στην περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις δραστηριοποιούνται στην προσφορά και τη ζήτηση των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών, και όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς, και η οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές κυρίως περιοχές διότι στις εν λόγω περιοχές οι συνθήκες του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά. Βάσει του ορισμού αυτού, κατά την άποψη της ΕΕΤΤ, η σχετική γεωγραφική αγορά για τις υπηρεσίες τερματισμού φωνητικών κλήσεων συμπίπτει με το σύνολο της ελληνικής επικράτειας διότι:

- Η κατασκευή και λειτουργία των δικτύων και η παροχή των υπηρεσιών υπόκειται στις ίδιες ειδικές άδειες που καλύπτουν το σύνολο της ελληνικής επικράτειας και στο ευρύτερο νομοθετικό πλαίσιο που αφορά πάλι το σύνολο της ελληνικής επικράτειας.
- Τα υπάρχοντα δίκτυα κινητής καλύπτουν ομοειδώς όλη την ελληνική επικράτεια.
- Η τιμολογιακή πολιτική των ΠΔΚ και των ΜVNO δεν διαφοροποιείται από περιοχή σε περιοχή μέσα στην ελληνική επικράτεια.

2.2.3.5 Συμπέρασμα Ορισμού Χονδρικής Αγοράς

Η ΕΕΤΤ καταλήγει στο αρχικό συμπέρασμα ότι η σχετική χονδρική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής περιλαμβάνει τον χονδρικό τερματισμό σε δίκτυα δεύτερης, τρίτης και τέταρτης γενιάς, καθώς και την ιδιοπαροχή. Τέλος, το γεωγραφικό εύρος της αγοράς συμπίπτει με ολόκληρη την Ελληνική επικράτεια.

3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ

Έχοντας ήδη ορίσει την σχετική αγορά προϊόντων τερματισμού των φωνητικών κλήσεων σε επιμέρους κινητά δίκτυα, και τη γεωγραφική αγορά ως την Ελληνική Επικράτεια, η ΕΕΤΤ υποχρεούται να διεξάγει ανάλυση σχετικά με το εάν οι εν λόγω αγορές είναι επαρκώς ανταγωνιστικές και συγκεκριμένα εάν κάποια επιχείρηση ή επιχειρήσεις κατέχουν ΣΙΑ (Σημαντική Ισχύ στην Αγορά) στις σχετικές αγορές.

Στη σκέψη 27 του Προοιμίου της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, ορίζεται ότι μια σχετική αγορά δεν είναι επαρκώς ανταγωνιστική «όταν υπάρχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις με σημαντική ισχύ στην αγορά». Ομοίως ορίζει και ο Ν.4070/2012, στο άρθρο 43.

Το άρθρο 41 παρ. 1 του ως άνω νόμου, το οποίο μεταφέρει στην εθνική μας νομοθεσία το άρθρο 14 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, αντανakλά την ισχύουσα νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ορίζοντας ότι: «Μια επιχείρηση θεωρείται ότι κατέχει σημαντική ισχύ στην αγορά εφόσον, ατομικά ή σε συνεργασία με άλλες επιχειρήσεις, ευρίσκεται σε θέση ισοδύναμη προς δεσπόζουσα, δηλαδή βρίσκεται σε θέση οικονομικής ισχύος που της επιτρέπει να συμπεριφέρεται, σε σημαντικό βαθμό, ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες και τους καταναλωτές. Εάν μια επιχείρηση έχει σημαντική ισχύ σε μια συγκεκριμένη αγορά (πρώτη αγορά), είναι δυνατόν να οριστεί ως έχουσα σημαντική ισχύ και σε μια στενά συνδεδεμένη με αυτήν αγορά (δεύτερη αγορά), εάν οι δεσμοί μεταξύ των δύο αγορών είναι τέτοιοι ώστε να είναι δυνατή η εκμετάλλευση της ισχύος στην πρώτη αγορά στο πλαίσιο της δεύτερης αγοράς, με αποτέλεσμα την ενδυνάμωση της θέσης ισχύος της επιχείρησης. Κατά συνέπεια, είναι δυνατόν να ληφθούν στη δεύτερη αγορά επανορθωτικά μέτρα, με στόχο την αποτροπή της εκμετάλλευσης αυτής, σύμφωνα με τα άρθρα 50 και 52 του παρόντος και, εάν τα εν λόγω μέτρα αποδειχθούν ανεπαρκή, είναι δυνατόν να επιβληθούν επανορθωτικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 44 του παρόντος. ».

Σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 1 του Ν. 4070/2012 και την Οδηγία Πλαίσιο, όπως τροποποιηθείσα ισχύει²³, η ΕΕΤΤ καλείται να αξιολογήσει τη ΣΙΑ σύμφωνα με το Κοινοτικό

²³ Οδηγία Πλαίσιο, Άρθρο 16(1), όπως αυτό αντικαταστάθηκε δυνάμει της παραγράφου (18) του άρθρου 1 «Τροποποιήσεις στην Οδηγία 2002/21/ΕΚ (οδηγία πλαίσιο), της Οδηγίας 2009/140/ΕΚ

δίκαιο και να λάβει υπόψη «στο μέγιστο δυνατό βαθμό» τις Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ.

Ειδικότερα ορίζεται (άρθρο 43 παρ. 1 του Ν.4070), αναφορικά με τη διαδικασία ανάλυσης αγοράς:

« 1. Κατόπιν της ολοκλήρωσης του ορισμού των σχετικών αγορών, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 42, η Ε.Ε.Τ.Τ. υποχρεούται να διεξαγάγει ανάλυση της αποτελεσματικότητας του ανταγωνισμού, σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο, λαμβάνοντας ιδιαιτέρως υπόψη τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ε.Ε.Τ.Τ. καθορίζει, με βάση την ανάλυση της αγοράς, κατά πόσο μία σχετική αγορά είναι επαρκώς ανταγωνιστική, προκειμένου να αποφασίσει αν θα επιβάλει, διατηρήσει, τροποποιήσει ή άρει υποχρεώσεις σε επιχειρήσεις, δυνάμει της παρούσας παραγράφου, του άρθρου 44 ή των παραγράφων 4 και 5 του άρθρου 47. Η Ε.Ε.Τ.Τ. εφόσον διαπιστώσει, με βάση την ανάλυση της αγοράς ότι:

α. Η σχετική αγορά δεν είναι επαρκώς ανταγωνιστική, εντοπίζει την επιχείρηση ή τις επιχειρήσεις οι οποίες μεμονωμένα ή από κοινού με άλλες έχουν σημαντική ισχύ στην εν λόγω αγορά και επιβάλλει τις ενδεδειγμένες ειδικές υποχρεώσεις ή διατηρεί ή τροποποιεί τις εν λόγω υποχρεώσεις, εφόσον αυτές υφίστανται ήδη.

β. Η σχετική αγορά είναι επαρκώς ανταγωνιστική, δεν επιβάλλει ούτε διατηρεί οποιαδήποτε από τις υποχρεώσεις και, σε περίπτωση που έχει επιβάλει υποχρεώσεις σε παρόχους με σημαντική ισχύ στη σχετική αγορά, οφείλει να άρει αυτές. Τα μέρη που επηρεάζονται από την άρση των υποχρεώσεων ειδοποιούνται εντός δέκα πέντε ημερών από την έναρξη ισχύος της απόφασης.»

Όπως υπογράμμισε το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το γεγονός της διαπίστωσης δεσπόζουσας θέσης δεν αποκλείει την ύπαρξη κάποιου ανταγωνισμού στην αγορά. Επιτρέπει πάντως στην επιχείρηση που κατέχει τέτοια θέση, εάν όχι να προσδιορίζει, τουλάχιστον να επηρεάζει αισθητά τους όρους υπό τους οποίους θα αναπτυχθεί ο ανταγωνισμός, και σε

κάθε περίπτωση να ενεργεί χωρίς να λαμβάνει υπόψη οποιοδήποτε ανταγωνιστικό περιορισμό εφόσον η συμπεριφορά αυτή δεν αποβαίνει εις βάρος της²⁴.

Σε περίπτωση εκ των προτέρων ανάλυσης, η ισχύς στην αγορά μετράται κυρίως σε σχέση με τη δυνατότητα της σχετικής επιχείρησης να αυξήσει τις τιμές περιορίζοντας την παραγωγή χωρίς να υφίσταται σημαντικές απώλειες σε επίπεδο τιμών ή εσόδων²⁵. Η ισχύς στην αγορά μιας επιχείρησης μπορεί όμως να περιορίζεται από την ύπαρξη δυνητικών ανταγωνιστών.

Όπως εξηγείται στις κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής²⁶, η ύπαρξη σημαντικής ισχύος διαπιστώνεται αναφορικά με σειρά κριτηρίων και, όπως αναφέρεται παραπάνω, η αξιολόγησή της βασίζεται σε ανάλυση προοπτικών της αγοράς σύμφωνα με τις υφιστάμενες σε αυτήν συνθήκες.

Είναι σημαντικό να υπογραμμισθεί ότι η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης δεν μπορεί να διαπιστωθεί με μοναδική βάση μεγάλο μερίδιο στην αγορά. Οι ΕΡΑ θα πρέπει κατά συνέπεια να πραγματοποιούν εις βάθος και σφαιρική ανάλυση των οικονομικών χαρακτηριστικών της σχετικής αγοράς προτού καταλήξουν σε συμπεράσματα ως προς την ύπαρξη σημαντικής ισχύος στην αγορά. Στο πλαίσιο αυτό μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν τα ακόλουθα κριτήρια²⁷ για τη μέτρηση της ισχύος που μπορεί να έχει μία επιχείρηση ώστε να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες και τους καταναλωτές της. Στα κριτήρια αυτά συμπεριλαμβάνεται, μεταξύ άλλων:

- το συνολικό μέγεθος της επιχείρησης,
- έλεγχος της υποδομής που δεν είναι εύκολο να αναπαραχθεί,
- πλεονεκτήματα ή προβάδισμα σε τεχνολογικό επίπεδο,
- απουσία αντισταθμιστικής αγοραστικής ισχύος,
- εύκολη ή προνομιακή πρόσβαση σε κεφαλαιαγορές/χρηματοδοτικούς πόρους,

²⁴ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, Παράγραφος 72.

²⁵ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, Παράγραφος 73

²⁶ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, Παράγραφος 75

²⁷ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, Παράγραφος 78

Σύμφωνα με το άρθρο 43 παρ. 4 του Νόμου: «5. Κατά τη διαδικασία ανάλυσης αγορών η Ε.Ε.Τ.Τ. λαμβάνει υπόψη τις αναμενόμενες ή προβλεπόμενες μελλοντικές τεχνολογικές ή οικονομικές εξελίξεις για τη χρονική περίοδο έως την επόμενη εξέταση της σχετικής αγοράς.»

Σημειώνεται ότι κατά την ανάλυση της αγοράς η ρυθμιστική αρχή οφείλει να εξετάζει τις συνθήκες στη σχετική αγορά χωρίς ρύθμιση, αλλά λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα άλλων ειδών κανονιστικών ρυθμίσεων που ισχύουν για την ή τις σχετικές αγορές λιανικής και την ή τις αντίστοιχες αγορές χονδρικής, σε όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου²⁸.

Τα κριτήρια που θεωρούνται ως τα πιο καθοριστικά στο ζήτημα της ύπαρξης ΣΙΑ στη σχετική αγορά προϊόντων τερματισμού των φωνητικών κλήσεων σε ξεχωριστά κινητά δίκτυα, περιλαμβάνουν τα εξής:

- Μερίδια αγοράς
- Ύπαρξη φραγμών εισόδου και δυνητικός ανταγωνισμός
- Ισχύς επί των τιμών
- Αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς
- Υφιστάμενα προβλήματα ανταγωνισμού

3.1.1 Μερίδια Αγοράς

Τα μερίδια της αγοράς χρησιμοποιούνται συχνά ως δείκτες της ισχύος στην αγορά. Παρόλο που ένα υψηλό μερίδιο αγοράς μόνο δεν επαρκεί για να θεμελιώσει την κατοχή σημαντικής ισχύος στην αγορά (δεσπόζουσας θέσης), είναι απίθανο μια εταιρεία χωρίς σημαντικό μερίδιο της σχετικής αγοράς να κατέχει δεσπόζουσα θέση.

Όπως αναφέρεται στις Κατευθυντήριες Γραμμές (παράγραφος 75), μεγάλα μερίδια αγοράς τα οποία υπερβαίνουν το 50% της σχετικής αγοράς αποτελούν ένδειξη της ύπαρξης

²⁸ Βλ. Σύσταση της Επιτροπής της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014 σχετικά με σημαντικές αγορές προϊόντων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, παράγραφος 8 του Προοιμίου και Επεξηγηματικό Σημείωμα της Επιτροπής, οπ.π. παράγραφος 2.6, σελ. 15 *"In general, the starting point of the analysis is whether the downstream retail market(s) are effectively competitive, by assessing any market failures likely to result in SMP that would be observed in the absence of SMP regulation in the relevant retail and related wholesale market(s), but including other regulation."*

δεσπίζουσας θέσης²⁹, εκτός από εξαιρετικές περιστάσεις. Ωστόσο οι Κατευθυντήριες Γραμμές ορίζουν επίσης ότι η ύπαρξη ΣΙΑ δεν μπορεί να θεμελιωθεί μόνο στη βάση μεγάλων μεριδίων στην αγορά, με αποτέλεσμα οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (ΕΡΑ) να καλούνται να προβούν σε εκτενή ανάλυση των οικονομικών χαρακτηριστικών της σχετικής αγοράς πριν καταλήξουν σε κάποιο συμπέρασμα σχετικά με την ύπαρξη ΣΙΑ.³⁰

Σχετικά με την υπό εξέταση αγορά, κάθε πάροχος κινητής τηλεφωνίας είναι μονοπωλιακός (δηλαδή έχει μερίδιο αγοράς 100%) στη χονδρική παροχή τερματισμού κλήσεων στο δίκτυό του δεδομένου ότι δεν είναι δυνατό για οποιονδήποτε άλλο πάροχο να τερματίσει κλήσεις στους συνδρομητές του εν λόγω παρόχου.

Σύμφωνα με την πάγια νομολογία, τα υπερβολικά μεγάλα μερίδια αγοράς — άνω του 50% — αποτελούν αυτά καθαυτά, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, τεκμήριο δεσπίζουσας θέσης³¹. Παράλληλα μία επιχείρηση με μεγάλο μερίδιο αγοράς μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει ΣΙΑ, δηλαδή ότι κατέχει δεσπίζουσα θέση, εάν το μερίδιο της έχει παραμείνει σταθερό διαχρονικά.

3.1.2 Φραγμοί Εισόδου και Δυνητικός Ανταγωνισμός

Παρά το απόλυτο μερίδιο αγοράς (100%) στην παροχή χονδρικών υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων, οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας μπορούν θεωρητικά να αντιμετωπίσουν ανταγωνιστικές πιέσεις, εάν είναι εφικτή η είσοδος νέων παρόχων στην αγορά. Η απειλή εισόδου στην αγορά, είτε μακροπρόθεσμα είτε για ένα σύντομο χρονικό διάστημα, είναι ένας από τους βασικούς ανταγωνιστικούς περιορισμούς, τουλάχιστον όπου η είσοδος αυτή είναι πιθανή (και όχι υποθετική), έγκαιρη και ουσιαστική. Οι υπό εξέταση αγορές μπορούν, στη θεωρία, να υπόκεινται σε κάποιον αποτελεσματικό ανταγωνιστικό περιορισμό εάν οι φραγμοί εισόδου είναι επαρκώς χαμηλοί.

²⁹ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, Παράγραφος 75.

³⁰ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, Παράγραφος 78.

³¹ Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του ΔΕΚ, (Υπόθεση C-62/86 AKZO κατά Επιτροπής, [1991], συλλογή I-3359, παράγραφος 60· υπόθεση T-228/97, Irish Sugar κατά Επιτροπής, [1999] συλλογή II-2969, παράγραφος 70, υπόθεση Hoffmann-La Roche v Commission, ο.π., παράγραφος 41, υπόθεση T-139/98, AAMS και λοιποί κατά Επιτροπής) [2001], συλλογή II-0000, παράγραφος 51.

Οι φραγμοί εισόδου δύνανται να ανήκουν σε μία από τις ακόλουθες δύο κατηγορίες: (α) διαρθρωτικοί φραγμοί εισόδου και (β) νομοθετικοί-κανονιστικοί φραγμοί εισόδου. Διαρθρωτικοί φραγμοί εισόδου υφίστανται σε περιπτώσεις όπου η φύση της τεχνολογίας σε συνδυασμό με τα σχετικά κόστη που συνεπάγεται η εφαρμογή της και/ή το επίπεδο της ζήτησης υπηρεσιών είναι τέτοια που οδηγούν σε διαφορετικές συνθήκες/ ασύμμετρους όρους μεταξύ υφιστάμενων και νεοεισερχόμενων φορέων, παρεμποδίζοντας ή αποκλείοντας την είσοδο των τελευταίων στην αγορά. Οι νομοθετικοί-κανονιστικοί φραγμοί εισόδου απορρέουν από νομοθετικά, διοικητικά ή άλλου είδους κρατικά μέτρα τα οποία έχουν άμεσο αντίκτυπο στους όρους εισόδου ή/ και τοποθέτησης φορέων εκμετάλλευσης στη σχετική αγορά.

Η περιορισμένη διαθεσιμότητα του φάσματος, μαζί με το γεγονός ότι η πιθανότητα μελλοντικής εισόδου παρόχου δικτύου κινητής είναι επίσης ιδιαίτερα μικρή για εμπορικούς λόγους (συγκεκριμένα οι απαιτούμενες οικονομίες κλίμακας σε μία ώριμη Ελληνική αγορά, τα υψηλά-μη ανακτήσιμα κόστη που απαιτούνται για την έναρξη παροχής υπηρεσιών (sunk costs), το αναγκαίο χρονικό διάστημα για την εγκατάσταση ενός παρόχου κινητής) καταδεικνύουν ότι η είσοδος στην αγορά ενός νέου παρόχου δικτύου κινητής (ΠΔΚ) είναι απίθανη. Η ως άνω διαπίστωση ενισχύεται από τη δυσμενή οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα μας τα τελευταία έτη καθώς και από την σχετική αβεβαιότητα αναφορικά με το χρόνο και ρυθμό ανάκαμψης, η οποία επηρεάζει τις επενδυτικές αποφάσεις των παικτών στην αγορά.

Από την άλλη, ένας MVNO μπορεί να εισέλθει στην αγορά, βασιζόμενος σε υφιστάμενο δίκτυο πρόσβασης κινητής, ωστόσο η είσοδος αυτή δεν θα σήμαινε ότι τα υπάρχοντα επιχειρηματικά μοντέλα για την τιμολόγηση του τερματισμού κλήσεων σε κινητά – που βασίζονται στην αρχή «ο καλών πληρώνει» – θα τροποποιούνταν. Επομένως, η είσοδος αυτή δεν θα είχε απαραίτητα κάποια επίδραση στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε επιμέρους κινητά δίκτυα.

Επιπρόσθετα στο πλαίσιο του τερματισμού κλήσεων κινητής, υπάρχει ένας απόλυτος φραγμός εισόδου που αντιμετωπίζουν όσοι προμηθεύονται χονδρικά τερματισμό κλήσεων κινητής, ο οποίος είναι η πρόσβαση στους τελικούς συνδρομητές από τον πάροχο που ελέγχει το τερματικό σημείο του τελικού χρήστη. Βάσει των γνώσεων της ΕΕΤΤ σχετικά με υπάρχουσες ή υπό ανάπτυξη τεχνολογικές εξελίξεις, δε φαίνεται να υπάρχουν βιώσιμες

εναλλακτικές που να επιτρέπουν σε οποιονδήποτε άλλο πάροχο, εκτός από τον πάροχο δικτύου κινητής που ελέγχει το τερματικό σημείο του τελικού χρήστη, να τερματίζει φωνητικές κλήσεις σε συνδρομητές του, με τις οποίες να μπορεί να παρακαμφθεί ο τεχνολογικός περιορισμός που καθιστά τον τερματισμό σε οποιοδήποτε δίκτυο μη προσβάσιμο από άλλους υπάρχοντες ή μελλοντικούς παρόχους.

Η ΕΕΤΤ γνωρίζει ότι υφίστανται εφαρμογές οι οποίες παρέχουν στους συνδρομητές ενός δικτύου κινητής τηλεφωνίας τη δυνατότητα να δέχονται φωνητικές κλήσεις μέσω διαδικτύου (π.χ. skype, viber) και ότι στο επίπεδο λιανικής τα τελευταία χρόνια υπήρξε αύξηση στην χρήση τέτοιων υπηρεσιών. Η χρήση κάποιων από αυτές τις υπηρεσίες ενδεχομένως στο μέλλον να αυξηθεί αρκετά ώστε να θεωρηθούν εναλλακτικές των υπηρεσιών φωνής που προσφέρονται από τους παρόχους κινητής τηλεφωνίας, με καταλυτική επίδραση στο επιχειρηματικό μοντέλο των παρόχων δικτύων κινητής τηλεφωνίας, καθώς πολλές από αυτές τις υπηρεσίες προσφέρονται χωρίς χρέωση. Ωστόσο η ΕΕΤΤ εκτιμά ότι η χρήση των υπηρεσιών αυτών στην Ελλάδα δεν είναι ακόμα αρκετά εκτεταμένη ώστε να θεωρηθεί ότι ασκούν ανταγωνιστικό περιορισμό στην παροχή χονδρικού τερματισμού σε κινητά δίκτυα για την παροχή υπηρεσιών τηλεφωνίας.

3.1.3 Ισχύς επί των τιμών

Η δυνατότητα ενός παρόχου να ασκεί ισχύ επί των τιμών συνήθως αποτελεί ισχυρή ένδειξη του ότι ο πάροχος έχει σημαντική ισχύ στην αγορά σε σχέση με τις εν λόγω υπηρεσίες. Οι ισχύουσες τιμές τερματισμού των παρόχων δικτύων κινητής ρυθμίζονται από την ΕΕΤΤ. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ωστόσο, ότι εάν δεν υπήρχε ρύθμιση, οι πάροχοι δικτύων κινητής θα είχαν ισχύ επί των τιμών στις διαπραγματεύσεις τους με άλλους παρόχους, δεδομένου ότι κάθε πάροχος κινητού δικτύου βρίσκεται σε μονοπωλιακή θέση κατά την παροχή υπηρεσιών τερματισμού στο δίκτυο του.

Ένδειξη της ανωτέρω ισχύος αποτελεί και η συμπεριφορά των ΠΔΚ προ ρύθμισης. Συγκεκριμένα, οι ΠΔΚ, προ ρύθμισης, είχαν μειώσει τα τέλη τερματισμού τους από σταθερό σε κινητό μόνο λόγω της πίεσης που ασκήθηκε από την ΕΕΤΤ, ενώ επιδίωξαν την μεγιστοποίηση των εσόδων τους εφαρμόζοντας μία χρέωση ελάχιστης διάρκειας. Αντίστοιχα,

τα τέλη τερματισμού από κινητό σε κινητό κατά την ίδια περίοδο, ξεκίνησαν με το μοντέλο bill-and-keep, ενώ στη συνέχεια παρουσίασαν αυξητική τάση.

3.1.4 Αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη

Η ύπαρξη αντισταθμιστικής αγοραστικής δύναμης διαπιστώνεται όταν ένας συγκεκριμένος αγοραστής ενός προϊόντος ή υπηρεσίας δύναται να επηρεάσει την τιμή που χρεώνεται για το προϊόν ή την υπηρεσία αυτή από τον προμηθευτή του. Η πίεση στον προμηθευτή μπορεί να ασκηθεί εάν ο αγοραστής μπορεί να θέσει μια αξιόπιστη απειλή ως προς την αγορά των υπηρεσιών εν όψει μιας απόφασης αύξησης των τιμών ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που πωλείται.

Η αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς μπορεί να ασκηθεί στους ΠΔΚ και στους MVNOs που πωλούν υπηρεσίες τερματισμού χονδρικής από τους παρόχους δικτύων σταθερής (ΠΔΣ) και από άλλους ΠΔΚ οι οποίοι δραστηριοποιούνται στην αγορά.

Στο τέλος του 2015, ο δεσπόζων φορέας εκμετάλλευσης (ΟΤΕ) αγόραζε το 4% από τις υπηρεσίες τερματισμού των ΠΔΚ (εθνική κίνηση μόνο) ενώ οι άλλοι παρόχοι δικτύων σταθερής αγόρασαν αντίστοιχα από κοινού το 5%. Τα μικρά ποσοστά κίνησης τερματισμού περιορίζουν την αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη των συγκεκριμένων παρόχων. Παράλληλα, τόσο ο ΟΤΕ, όσο και οι υπόλοιποι πάροχοι σταθερής δεν είναι σε θέση να ασκήσουν την αγοραστική ισχύ τους στους παρόχους δικτύων κινητής δεδομένου ότι τους έχουν επιβληθεί ρυθμιστικές υποχρεώσεις στις αγορές τερματισμού.

Θεωρητικά ένας πάροχος που επιθυμεί να ασκήσει αντισταθμιστική αγοραστική ισχύ προς ένα ΠΔΚ (που παρέχει υπηρεσίες τερματισμού) ή MVNO έχει διάφορες δυνατότητες συμπεριφοράς στη διάθεσή του, όπως π.χ.

- άρνηση να παράσχει στον ΠΔΚ πρόσβαση στο δίκτυό του
- παρεμπόδιση της διαπραγμάτευσης των τελών τερματισμού κινητής στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης άλλων θεμάτων που ενδιαφέρουν τον ΠΔΚ/MVNO
- άρνηση πληρωμής μέρους ή του συνόλου των τελών τερματισμού που ζητά ο ΠΔΚ/MVNO
- αύξηση των τελών τερματισμού που πρέπει να πληρώσει ο ΠΔΚ/MVNO για τον τερματισμό κίνησης στο δίκτυο του εν λόγω παρόχου

- αύξηση τιμών λιανικής για κλήσεις προς τον ΠΔΚ/MVNO

Κάθε μία από αυτές τις μορφές συμπεριφοράς μπορεί να αξιολογηθεί ως προς

- την πιθανότητά της: είναι πιθανό/απίθανο ο πάροχος να υιοθετήσει μία τέτοια συμπεριφορά
- την αποτελεσματικότητά της: θα μπορούσε μια τέτοια συμπεριφορά εκ μέρους του παρόχου να περιορίσει την ελευθερία του ΠΔΚ να ορίσει υπερβολικά τέλη τερματισμού

Σύμφωνα με όσα έχουν αναφερθεί ανωτέρω και με βάση τις συνθήκες της ελληνικής αγοράς ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι εν λόγω συμπεριφορές έχουν περιορισμένες πιθανότητες να εμφανισθούν και ακόμα και εάν παρατηρηθούν κατά την εκτίμηση της ΕΕΤΤ δεν θα επιτύχουν να περιορίσουν την ελευθερία του ΠΔΚ να ορίσει υπερβολικά τέλη τερματισμού.

Συγκεκριμένα:

- Οι υποχρεώσεις που έχουν επιβληθεί σε άλλους παρόχους σχετικά με την παροχή πρόσβασης για τις υπηρεσίες που εμπίπτουν σε αγορές στις οποίες έχουν κριθεί ως ΣΙΑ καθιστούν αδύνατη την άρνηση από μέρους τους να παράσχουν σε κάποιο ΠΔΚ πρόσβαση στο δίκτυό τους.
- Η δυνατότητα παρεμπόδισης της διαπραγμάτευσης των τελών τερματισμού κινητής, στο πλαίσιο της διαπραγμάτευσης άλλων θεμάτων που ενδιαφέρουν έναν ΠΔΚ εξαρτάται από το μέγεθος του παρόχου που προτίθεται να προβεί σε τέτοιου είδους συμπεριφορά. Πάροχοι μικρού μεγέθους δεν είναι σε θέση να συμπεριφερθούν κατά τέτοιο τρόπο επειδή πωλούν μικρό αριθμό υπηρεσιών στους ΠΔΚ. Κάποιοι άλλοι πάροχοι, όπως ο εγκατεστημένος φορέας εκμετάλλευσης, μπορεί να προσπαθήσει να υιοθετήσει μία τέτοια συμπεριφορά. Παρόλα αυτά οι ρυθμιστικές υποχρεώσεις στις οποίες υπόκειται σε συνδυασμό με τον έλεγχο που ασκείται από πλευράς ΕΕΤΤ θα τον αποτρέψουν από τέτοιου είδους συμπεριφορές.
- Η άρνηση πληρωμής μέρους ή του συνόλου των τελών τερματισμού που ζητά ο ΠΔΚ, εκκινεί νομικές διαδικασίες και επομένως τέτοιου είδους συμπεριφορές είναι απίθανο να περιορίσουν το τέλος τερματισμού που εφαρμόζει ένας ΠΔΚ.
- Δεδομένου ότι οι άλλοι πάροχοι υπόκεινται σε έλεγχο τιμών αναφορικά με τα τέλη τερματισμού τους, η αύξηση των τελών τερματισμού που πρέπει να πληρώσει ένας

ΠΔΚ για τον τερματισμό κίνησης στο δίκτυο κάποιου άλλου παρόχου θεωρείται αδύνατη.

- Η εμπειρία έχει δείξει ότι, η αύξηση των τιμών λιανικής για κλήσεις προς τον ΠΔΚ που μπορεί να εφαρμοστεί από κάποιο πάροχο προκειμένου να καλυφθεί το ύψος του τέλους τερματισμού δεν περιορίζει τους ΠΔΚ, δεδομένης της αρχής «ο καλών πληρώνει» που καθιστά τους τελικούς χρήστες «αδιάφορους» ως προς το ύψος των τιμών που πληρώνουν αυτοί που τους καλούν.

Αναφορικά με τις ανταγωνιστικές πιέσεις που προέρχονται από ενέργειες των λιανικών πελατών των παρόχων δικτύων κινητής μπορεί να αναφερθεί το εξής:

Οι πελάτες ασκούν πίεση μέσω της αρχικής επιλογής δικτύου όταν επιλέγουν τους προμηθευτές για συνδεδεμένες (bundled) υπηρεσίες (με την υπόθεση ότι το κόστος χονδρικής αντανάκλαται απευθείας στις τιμές λιανικής). Εντούτοις, μπορεί να υποστηριχθεί ότι αυτό θα ασκούσε πίεση μόνο εάν ο συνδρομητής αξιολογούσε ως σημαντικότερα τα έξοδα των άλλων από τα δικά του έξοδα και θα απαιτούσε έναν υψηλό βαθμό επίγνωσης των απόλυτων και σχετικών τιμών. Για παράδειγμα, στην περίπτωση που ο καλούμενος συνδρομητής δεν είναι αδιάφορος για το κόστος κλήσεων των συνδρομητών που τον καλούν (π.χ. περιπτώσεις όπου ο καλούμενος προσφέρει υπηρεσίες και θέλει να προσφέρει χαμηλές τιμές πραγματοποίησης κλήσεων στους πελάτες του – delivery, ταξί, κλπ.) έχει συμφέρον να είναι συνδρομητής ενδεχομένως σε όλα τα δίκτυα κινητής ή ακόμα και σε συγκεκριμένα πακέτα καρτοκινητής, ώστε να είναι πάντα δυνατή η πραγματοποίηση της κλήσης με τη χαμηλότερη.

Στην περίπτωση αυτή ασκούνται ανταγωνιστικές πιέσεις, δεδομένου ότι οι χρήστες κινητών τηλεφώνων αφιερώνουν επαρκή προσοχή στη λήψη κλήσεων τόσο ώστε το κόστος των εισερχομένων κλήσεων για τον καλούντα, να επηρεάζει την επιλογή τους ως προς τον πάροχο. Προκειμένου αυτό να ασκεί κάποιο περιορισμό στα τέλη τερματισμού είναι αναγκαίο ο παράγοντας αυτός να είναι εξ ίσου σημαντικός για τους χρήστες όσο η τιμή άλλων υπηρεσιών, όπως των εξερχομένων κλήσεων, του παγίου τέλους συνδρομής κλπ. Στο σύστημα «ο καλών πληρώνει» (CPP) ο καλών συνδρομητής πληρώνει την κλήση και ο καλούμενος δεν πληρώνει. Επομένως, δεν υπάρχει άμεση σχέση ανάμεσα στα τέλη που επιβάλλονται και στην ζήτηση για την σχετική υπηρεσία από τον χρήστη του κινητού δικτύου που δέχεται την κλήση.

3.1.5 Υφιστάμενα Προβλήματα Ανταγωνισμού

Καταγγελία της εταιρίας VODAFONE με θέμα «Παραβίαση των Κανόνων για τον Ελεύθερο Ανταγωνισμό στην Ελληνική Αγορά Προπληρωμένης Κινητής Τηλεφωνίας από την Cosmote A.E.»

Την 26η.03.2012 υπεβλήθη στην ΕΕΤΤ η υπ'αρ. πρωτ. ΕΕΤΤ 12073/26.03.2012 Καταγγελία της εταιρείας «VODAFONE – PANAFON A.E.» με θέμα «Παραβίαση των Κανόνων για τον Ελεύθερο Ανταγωνισμό στην Ελληνική Αγορά Προπληρωμένης Κινητής Τηλεφωνίας από την Cosmote A.E.». Στο πλαίσιο της ως άνω Καταγγελίας, η εταιρεία VODAFONE κατήγγειλε ότι από το 2007 αντιμετωπίζει έντονες ανταγωνιστικές πιέσεις και φραγμούς στην ανάπτυξη και προώθηση των προϊόντων και υπηρεσιών της στην Ελλάδα ως αποτέλεσμα των επιθετικών προσφορών της Cosmote A.E στην καρτοκινητή αγορά κινητής τηλεφωνίας. Μέσω αυτών των προσφορών, και ιδίως μέσω των τιμών που προσέφερε στο πλαίσιο της βασικής καρτοκινητής της υπηρεσίας, του “What’s up”, η Cosmote έχει μεταμορφώσει - σύμφωνα με την καταγγελία της VODAFONE - στη διάρκεια των τελευταίων ετών το πεδίο της δυναμικής του ανταγωνισμού στην ελληνική αγορά και έχει κατά συνέπεια αποκτήσει θέση απεριόριστης ισχύος σε βάρος των άλλων παρόχων δικτύων κινητής που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά. Με την εν λόγω Καταγγελία της, η εταιρεία VODAFONE ζήτησε από την ΕΕΤΤ να διερευνήσει εάν η Cosmote έχει προβεί σε καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχει στην ελληνική αγορά προπληρωμένης κινητής τηλεφωνίας κατά το διάστημα 2007-2011 κατά παράβαση των ισχυουσών διατάξεων του άρθρου 2 του Ν. 3959/2011 για την προστασία του ελεύθερου ανταγωνισμού και του άρθρου 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΣΛΕΕ»).

Η εν λόγω υπόθεση είναι υπό εξέταση από την ΕΕΤΤ.

3.1.6 Συμπεράσματα

1. Κάθε ΠΔΚ και ΜVNO στη Ελλάδα, συγκεκριμένα η Cosmote, η Vodafone η Wind και η CYTA, θα πρέπει να ορισθούν ως έχουσες ΣΙΑ στη σχετική αγορά για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στα δικά τους δίκτυα, ανεξαρτήτως του σημείου εκκίνησης της κλήσης.
2. Μεσοπρόθεσμα, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφαινόμενες τεχνολογικές εξελίξεις και την αναμενόμενη συμπεριφορά των καταναλωτών, τίποτα δεν υποδεικνύει ότι η ΣΙΑ αναφορικά

ΕΕΤΤ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

με τον τερματισμό κλήσεων θα εξασθενήσει με κάποιον ουσιαστικό τρόπο και συνεπώς απαιτούνται κατάλληλες και αναλογικές *ex ante* κανονιστικές υποχρεώσεις.

3. Δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι υπάρχει αντισταθμιστική αγοραστική ισχύς η οποία μπορεί να ασκήσει κάποια ανταγωνιστική πίεση στους έχοντες ΣΙΑ στις συγκεκριμένες αγορές προκειμένου να προβούν σε μείωση των τελών τερματισμού τους, ελλείψει σχετικής ρύθμισης αυτών.

4 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

4.1 Αναγκαιότητα και πλαίσιο Ex ante Ρύθμισης

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής για την ανάλυση αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά βάσει του κοινοτικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (εφεξής *Κατευθυντήριες Γραμμές*³²) ορίζουν ότι ο σκοπός επιβολής *ex ante* υποχρεώσεων σε παρόχους που έχουν ορισθεί ως έχοντες ΣΙΑ είναι να διασφαλισθεί ότι αυτοί δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν την ισχύ τους στην αγορά με σκοπό, είτε να περιορίσουν ή να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό στη σχετική αγορά, είτε να επεκτείνουν την ισχύ τους αυτή σε γειτονικές αγορές.

Η ΕΕΤΤ μπορεί να επιβάλει *ex ante* υποχρεώσεις μόνο σε αγορές όπου υπάρχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις με ΣΙΑ και όπου τα μέτρα που λαμβάνονται βάσει του Εθνικού και Κοινοτικού Δικαίου του ανταγωνισμού δεν κρίνονται ως επαρκή προκειμένου να αντιμετωπισθούν πιθανές «αποτυχίες» της αγοράς. Όταν οι αγορές είναι επαρκώς ανταγωνιστικές, η *ex post* εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού μπορεί να θεωρηθεί σε γενικές γραμμές επαρκής για την αποτροπή συμπεριφορών καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης από έναν ή περισσότερους παρόχους. Όπως αναφέρεται στο σημείο 6 του προοιμίου της Νέας Σύστασης για τις σχετικές αγορές, «Σύμφωνα με το άρθρο 16 παράγραφος 3 της οδηγίας 2002/21/ΕΚ, εκ των προτέρων κανονιστικές υποχρεώσεις επιβάλλονται μόνο σε αγορές που δεν είναι πραγματικά ανταγωνιστικές. Όπως εξηγείται στην αιτιολογική σκέψη 27 της οδηγίας, πρόκειται για αγορές στις οποίες μία ή περισσότερες επιχειρήσεις διαθέτουν σημαντική ισχύ στην αγορά και όπου δεν αρκούν μόνο επανορθωτικά μέτρα βάσει του εθνικού και του ενωσιακού δικαίου του ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση του προβλήματος ανταγωνισμού που έχει εντοπιστεί. Επιπλέον, η ανάλυση του πραγματικού ανταγωνισμού θα πρέπει να περιλαμβάνει ανάλυση του κατά πόσον η αγορά θα είναι ανταγωνιστική στο μέλλον και, κατ' επέκταση, του κατά πόσον η τυχόν απουσία πραγματικού ανταγωνισμού έχει διαρκή χαρακτήρα.»

²⁹ Παράγραφος 16

Σύμφωνα με τις *Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ* της Επιτροπής³³, εφόσον μία ΕΡΑ διαπιστώσει ότι σε σχετική αγορά υφίσταται αποτελεσματικός ανταγωνισμός, δεν έχει τη δυνατότητα να επιβάλει υποχρεώσεις σε κανέναν φορέα εκμετάλλευσης της εν λόγω αγοράς βάσει του άρθρου 16. Εάν η ΕΡΑ έχει προηγουμένως επιβάλει ρυθμιστικές υποχρεώσεις σε επιχειρήσεις στην εν λόγω αγορά, πρέπει να τις άρει και δεν δύναται να επιβάλει νέες υποχρεώσεις στις εν λόγω επιχειρήσεις.

Όπως ορίζεται στο άρθρο 16 παράγραφος 3, της οδηγίας πλαίσιο εφόσον, η ΕΡΑ προτείνει την άρση υφισταμένων ρυθμιστικών υποχρεώσεων, πρέπει να ειδοποιήσει εγκαίρως τα μέρη που επηρεάζονται.

Όταν οι αγορές είναι επαρκώς ανταγωνιστικές, η *ex post* εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού μπορεί να θεωρηθεί σε γενικές γραμμές επαρκής για την αποτροπή της δημιουργίας δεσπόζουσας θέσης και καταχρηστικής εκμετάλλευσης αυτής από ένα ή περισσότερα μέρη.

Σύμφωνα με το σημείο (16) του προοιμίου της νέας Σύστασης για τις σχετικές αγορές, «Οι παρεμβάσεις βάσει του δικαίου του ανταγωνισμού πιθανότατα δεν επαρκούν στις περιπτώσεις όπου, λόγου χάριν, μια παρέμβαση που αποσκοπεί στη διόρθωση διαρκών αδυναμιών της αγοράς επιβάλλει ευρείες απαιτήσεις συμμόρφωσης ή όταν χρειάζονται απαραίτητως συχνές και/ή έγκαιρες παρεμβάσεις. Ως εκ τούτου, η εκ των προτέρων ρύθμιση θα πρέπει να θεωρείται κατάλληλο συμπλήρωμα του δικαίου του ανταγωνισμού όταν το τελευταίο αυτό δεν αρκεί καθεαυτό για την επαρκή αντιμετώπιση των διαρκών αδυναμιών της αγοράς που έχουν εντοπιστεί.».

Οι *Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ*³⁴ καθιστούν σαφές ότι μόνο ο ορισμός μιας επιχείρησης ως κατέχουσας ΣΙΑ σε μια συγκεκριμένη αγορά, χωρίς την επιβολή των κατάλληλων κανονιστικών υποχρεώσεων δεν συνάδει με τις διατάξεις του νέου κανονιστικού πλαισίου και ιδίως με το Άρθρο 16 (4) της *Οδηγίας Πλαίσιο*, το οποίο μεταφέρει στην εθνική μας νομοθεσία το άρθρο 43 παρ. 1 περίπτωση α του Νόμου. Το

³³ Παράγραφος 113

³⁴ Παράγραφος 114

Άρθρο 8 (2) της *Οδηγίας Πρόσβασης* ορίζει ότι οι ΕΡΑ θα πρέπει να επιβάλουν τουλάχιστον μία (1) κανονιστική υποχρέωση στην επιχείρηση που έχει ορισθεί ως κατέχουσα ΣΙΑ.

Οι *ex ante* ρυθμίσεις απαιτούνται στις υπό εξέταση συνθήκες προκειμένου να προωθήσουν και να διευκολύνουν την ανάπτυξη ανταγωνισμού, καθώς οι *ex post* ρυθμίσεις του δικαίου του ανταγωνισμού δεν είναι αποτελεσματικές προκειμένου να εδραιωθεί ένα επαρκές επίπεδο ανταγωνισμού, δεδομένου ότι οι αποτυχίες της αγοράς που σχετίζονται με την ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης θα παραμείνουν.

Για τους λόγους που εξηγούνται στην Ενότητα 3 ανωτέρω, η ΕΕΤΤ διαπίστωσε ότι κάθε ΠΔΚ και ΜVNO έχει ΣΙΑ στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό του στην Ελληνική Επικράτεια. Ο χονδρικός τερματισμός φωνητικών κλήσεων στα κινητά δίκτυα που παρέχουν οι έχοντες ΣΙΑ στο λιανικό τους τμήμα και στους άλλους κινητούς και σταθερούς παρόχους είναι απαραίτητος για να διασφαλιστεί η επικοινωνία μεταξύ των συνδρομητών διαφορετικών δικτύων. Λαμβάνοντας υπόψη τους σημαντικούς και μη παροδικούς φραγμούς εισόδου στην αγορά τερματισμού σε κινητά δίκτυα, οι οποίοι είναι διαρθρωτικής αλλά και νομικής/ρυθμιστικής φύσης, είναι ζωτικής σημασίας να παρέχεται στους παρόχους η σχετική χονδρική υπηρεσία από τον εκάστοτε πάροχο κινητής υπό ρυθμισμένους όρους ιδίως αναφορικά με το κόστος της υπηρεσίας καθώς και την τήρηση της αρχής της αμεροληψίας αναφορικά με τους επιμέρους όρους παροχής της.

4.1.1 Αναλογικότητα των ρυθμίσεων

Το Άρθρο 47 παρ. 4 του Ν. 4070/2012 σε συμφωνία με το άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει, απαιτεί κάθε κανονιστική υποχρέωση που λαμβάνει η ΕΕΤΤ να είναι «αναλογική» και «αιτιολογημένη», να επιβάλλεται κατόπιν διαβούλευσης σύμφωνα με τα άρθρα 16, 17 και 45 του Νόμου και λαμβάνοντας πάντα υπόψη τους βασικούς στόχους πολιτικής που προσδιορίζονται στο Άρθρο αυτό της οδηγίας πλαίσιο (άρθρο 3 του Ν.4070/2012).

Όπως αναφέρεται στις Κατευθυντήριες Γραμμές για την ΣΙΑ, η αναλογικότητα απαιτεί ότι τα μέσα που χρησιμοποιούνται για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου στόχου δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν αυτό που ενδείκνυνται και απαιτούνται για να επιτευχθεί ο στόχος αυτός³⁵. Οι

³⁵ Κατευθυντήριες Γραμμές για τη ΣΙΑ, παρ. 118.

στόχοι πολιτικής που προσδιορίζονται στο άρθρο 3 του Ν.4070/2012³⁶ εμπίπτουν σε τρεις κατηγορίες:

- προώθηση μιας ανοικτής και ανταγωνιστικής αγοράς για ηλεκτρονικές επικοινωνίες, δίκτυα, υπηρεσίες και σχετικές ευκολίες
- ανάπτυξη της κοινής αγοράς
- προώθηση των συμφερόντων των Ευρωπαίων πολιτών.

Η ΕΕΤΤ καθορίζει το επίπεδο ρυθμιστικής παρέμβασης για τον τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα στην Ελλάδα σε αυτό το πλαίσιο.

Άλλωστε και σύμφωνα με το άρθρο 8, παρ. 5³⁷ της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή, κατά τα ως άνω τροποποιηθείσα, ισχύει, «Οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές εφαρμόζουν προς επίτευξη των στόχων πολιτικής που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 3 και 4, αντικειμενικές, διαφανείς, αμερόληπτες και αναλογικές ρυθμιστικές αρχές, ιδίως μέσω:

- α) της προαγωγής της κανονιστικής προβλεψιμότητας μέσω της διασφάλισης συνεπούς κανονιστικής προσέγγισης κατά τη διάρκεια ενδεδειγμένων περιόδων ανασκόπησης,
- β) της εξασφάλισης ότι, σε παρόμοιες περιπτώσεις, δεν γίνεται διάκριση στην αντιμετώπιση των επιχειρήσεων που παρέχουν δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών,
- γ) της εξασφάλισης του ανταγωνισμού προς όφελος των καταναλωτών και της προώθησης, κατά περίπτωση, ανταγωνισμού υποδομών,
- δ) της προώθησης αποτελεσματικών επενδύσεων και καινοτομιών όσον αφορά νέες και ενισχυμένες υποδομές, συνυπολογίζοντας τη μέριμνα ότι οιαδήποτε υποχρέωση πρόσβασης λαμβάνει δεόντως υπόψη τους κινδύνους που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις που πραγματοποιούν την επένδυση και επιτρέποντας διάφορες ρυθμίσεις συνεργασίας μεταξύ επενδυτών και φορέων που ζητούν πρόσβαση προκειμένου να επιμεριστεί ο επενδυτικός κίνδυνος με ταυτόχρονη διασφάλιση του ανταγωνισμού στην αγορά και της αρχής της μη εισαγωγής διακρίσεων,

³⁶ Και αναφέρονται στο άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή ισχύει τροποποιηθείσα.

³⁷ Η παράγραφος 5 προστέθηκε στο άρθρο 8 δια του άρθρου 1, της παραγράφου (8), στοιχείου η) της ως άνω τροποποιητικής της Οδηγίας Πλαίσιο Οδηγίας 2009/140/ΕΚ, L 337/51, 18.12.2009

ε) του δέοντος συνυπολογισμού των ποικίλων συνθηκών όσον αφορά τον ανταγωνισμό και τους καταναλωτές που υφίστανται στις διάφορες γεωγραφικές ζώνες του ίδιου κράτους μέλους,

στ) της επιβολής *ex ante* ρυθμιστικών υποχρεώσεων μόνον εφόσον δεν υφίσταται αποτελεσματικός και βιώσιμος ανταγωνισμός και της άρσης των υποχρεώσεων αυτών αφ' ης στιγμής πληρούται αυτή η προϋπόθεση.»

4.2 Προβλήματα Ανταγωνισμού

Η κατωτέρω ανάλυση περιγράφει τα προβλήματα ανταγωνισμού που μπορεί να παρουσιαστούν στις αγορές χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η λίστα δεν είναι αποκλειστική, αλλά ενδεικτική των κατηγοριών προβλημάτων ανταγωνισμού που έχουν εντοπίσει οι ρυθμιστές παγκοσμίως σχετικά με την παροχή των υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα. Όπως συμβαίνει συχνά, ορισμένα από αυτά τα προβλήματα ανταγωνισμού ή πιθανές αποτυχίες της αγοράς μπορεί να φαίνονται υποθετικές στο πλαίσιο μιας εξέτασης αγοράς, ουσιαστικά λόγω του ότι έχουν ήδη αντιμετωπιστεί από το ισχύον ρυθμιστικό πλαίσιο.

Τα προβλήματα ανταγωνισμού που συνήθως συνδέονται με τις αγορές χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής εμπίπτουν κυρίως στη γενική κατηγορία της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης (άρθρο 2 ΣΛΕΕ και άρθρο 2 Ν. 3959/2011) και της κάθετης επέκτασης ισχύος στην αγορά. Επίσης, η οριζόντια επέκταση παρουσιάζεται όταν η ισχύς μιας επιχείρησης στην αγορά μεταφέρεται σε μια άλλη συνδεδεμένη - πιθανόν ανταγωνιστική - αγορά στο ίδιο επίπεδο.

4.2.1 Καταχρηστική Εκμετάλλευση Δεσπόζουσας Θέσης

Η ΕΕΤΤ σημειώνει ότι ένας πάροχος με ΣΙΑ (δηλαδή ένας πάροχος με δεσπόζουσα θέση κατά την έννοια της εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας περί ελεύθερου ανταγωνισμού), μπορεί να ακολουθήσει πρακτικές παρεμπόδισης εισόδου προκειμένου να εγείρει ή να ενισχύσει τους φραγμούς εισόδου για να προστατεύσει τη ΣΙΑ που κατέχει έναντι πιθανών ή υπαρκτών νεοεισερχόμενων. Ενδεικτικά, ένας ΠΔΚ μπορεί να επιδιώξει να αυξήσει το κόστος τερματισμού κλήσεων από άλλα δίκτυα στο δίκτυό του, γεγονός που θα οδηγούσε σε αύξηση του χονδρικού κόστους των άλλων παρόχων αναφορικά με τις κατάντη υπηρεσίες λιανικής.

Η ισχύς στην αγορά δυνητικά επιτρέπει σε έναν πάροχο με ΣΙΑ να διατηρεί τιμές που είναι υψηλότερες από αυτές που θα ίσχυαν σε μια ανταγωνιστική αγορά (πρακτική εκμετάλλευσης).

Αντί να αντανakλάται σε υπερβολικά κέρδη, η ισχύς στην αγορά μπορεί επίσης να προκύπτει από την απουσία επενδύσεων, υπερβολικό κόστος ή/και επίπεδο ποιότητας υπηρεσίας χαμηλότερο από αυτό που θα ήταν αναμενόμενο σε μια ανταγωνιστική αγορά.

4.2.2 Άρνηση παροχής / άρνηση πρόσβασης

Είναι πιθανό ένας κάθετα ενοποιημένος πάροχος με ΣΙΑ σε μία ή περισσότερες αγορές χονδρικής που αφορούν στοιχεία που είναι ουσιώδη για τους ανταγωνιστές κατωτέρων σταδίων, να περιορίσει την πρόσβαση στο προϊόν χονδρικής. Αυτό συμβαίνει διότι η είσοδος στις λιανικές αγορές κατωτέρων σταδίων που θα προέκυπτε από την παροχή της πρόσβασης θα περιόριζε την ισχύ του παρόχου με ΣΙΑ στη λιανική αγορά, συνεπώς και τα κέρδη του.

Αρνούμενη την πρόσβαση σε ουσιώδη προϊόντα χονδρικής, η δεσπόζουσα επιχείρηση μπορεί να οχυρώσει την ισχύ της στις αγορές χονδρικής και λιανικής. Μπορεί να επεκτείνει την ισχύ της από τη χονδρική αγορά στη δυνητικά ανταγωνιστική λιανική αγορά και μπορεί επίσης να προστατεύει τη δεσπόζουσα θέση της στη χονδρική από μεταγενέστερη είσοδο των λιανικών ανταγωνιστών σε αυτή (η οποία αναφέρεται και ως «αντίστροφη ενοποίηση»). Οι συνέπειες μιας τέτοιας πρακτικής στο κοινό συμφέρον είναι προφανώς αρνητικές.

4.2.3 Επέκταση με μη τιμολογιακά μέσα

Υπάρχουν πολλές στρατηγικές επέκτασης ισχύος με μέσα εκτός της τιμολόγησης που εφαρμόζουν συχνά οι καθετοποιημένες εταιρείες. Οι πρακτικές της μορφής αυτής συνήθως προκύπτουν από περιπτώσεις διακριτικής μεταχείρισης και υιοθετούνται συχνά όταν οι ρυθμιζόμενες τιμές πρόσβασης δεν επιτρέπουν τις τιμολογιακές διακρίσεις. Οι στρατηγικές αυτές επιτρέπουν στον καθετοποιημένο πάροχο με δεσπόζουσα θέση να επωφεληθεί από το πλεονέκτημα της «πρώτης κίνησης». Οι πιθανές στρατηγικές που δεν συνδέονται με την τιμολόγηση μπορεί να περιλαμβάνουν τις εξής πρακτικές από έναν δεσπόζοντα πάροχο:

- η μη παροχή, σε πελάτες χονδρικής, της ίδιας ποιότητας υπηρεσίας με αυτήν που παρέχεται εσωτερικά,

- Τακτικές καθυστέρησης, όπως η μη παροχή πληροφοριών, χρονοβόρες διαπραγματεύσεις και παροχή πληροφοριών μόνο κατόπιν χρονοβόρων διαπραγματεύσεων.
- Επιβολή μη εύλογων συμβατικών όρων, όπως υπέρμετρες απαιτήσεις για εγγυήσεις, πιστοληπτικοί έλεγχοι, συμφωνίες εμπιστευτικότητας, περιορισμός παρεχόμενων υπηρεσιών ή επιτρεπόμενων σημείων διασύνδεσης, και μη εύλογη σύζευξη προϊόντων,
- Σχεδιασμός των σημείων διασύνδεσης και των προϊόντων με τρόπο που αυξάνει το κόστος διασύνδεσης των ανταγωνιστών του στη λιανική.

4.2.4 Επέκταση με τιμολογιακά μέσα

Η υποχρέωση παροχής πρόσβασης σε στοιχεία που είναι ουσιώδη για τους ανταγωνιστές είναι συνήθως ένα μη αποτελεσματικό μέτρο εάν επιβάλλεται χωρίς ρύθμιση των όρων και προϋποθέσεων πρόσβασης. Η επέκταση της ισχύος στην αγορά με τη χρέωση υπερβολικών τιμών θα οδηγούσε σε αύξηση του κόστους των ανταγωνιστών, θα δημιουργούσε αναποτελεσματικότητα και γενικά θα επιδρούσε αρνητικά στο κοινό συμφέρον. Τέτοιες τιμολογιακές στρατηγικές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν ιδίως:

- *Υπερβολική τιμολόγηση:* Εάν η παροχή υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής είχε επιβληθεί χωρίς ρύθμιση των τιμών, ο πάροχος με ΣΙΑ θα μπορούσε να επιβάλει υπερβολικές χρεώσεις. Πράγματι, εάν ο πάροχος με ΣΙΑ θεωρούσε ότι δεν θα υπάρξει ρυθμιστική αντίδραση, θα ήταν πιθανό να ορίσει μια τιμή τόσο υψηλή που θα δυσχέραινε την ανάπτυξη ανταγωνισμού στο επίπεδο λιανικής.
- *Τιμολογιακές διακρίσεις:* Ένας κάθετα ενοποιημένος πάροχος με ΣΙΑ στην υπό εξέταση αγορά χονδρικής θα μπορούσε να προβαίνει σε τιμολογιακές διακρίσεις για τις υπηρεσίες αυτές, χρεώνοντας υψηλότερες τιμές στους άλλους σταθερούς ή/και κινητούς παρόχους από αυτές που εμμέσως χρεώνει στον ίδιο για τις ίδιες υπηρεσίες. Αυτό αυξάνει το κόστος των παρόχων και καθιστά ακόμα δυσκολότερο τον ανταγωνισμό στις λιανικές αγορές κατώτερων σταδίων.

- *Συμπίεση περιθωρίου:* Η συμπίεση περιθωρίου μπορεί να προκύψει σε περιπτώσεις όπου ένας πάροχος με ΣΙΑ κατέχει ένα ουσιώδες στοιχείο, το πωλεί σε μια σειρά Εναλλακτικών Παρόχων και ταυτόχρονα παρέχει ένα προϊόν κατώτερων σταδίων ανταγωνιζόμενος τους Εναλλακτικούς Παρόχους. Η συμπίεση περιθωρίου θα υπήρχε όταν το περιθώριο μεταξύ της τιμής του παρόχου με ΣΙΑ στην αγορά κατώτερου σταδίου και της τιμής του ουσιώδους προϊόντος χονδρικής είναι τόσο μικρό που αποδοτικοί ανταγωνιστές δεν μπορούν να παραμείνουν κερδοφόροι. Η συμπίεση περιθωρίου μπορεί να επιτευχθεί ορίζοντας υπερβολικά υψηλή τιμή για τον χονδρικό τερματισμό στο δίκτυο κινητής, ορίζοντας υπερβολικά χαμηλή τιμή για την υπηρεσία λιανικής ή με συνδυασμό και των δύο.
- *Οριζόντια επέκταση:* Η οριζόντια επέκταση υφίσταται όταν ο δεσπότης πάροχος χρησιμοποιεί τη θέση του στην αγορά για να επεκτείνει την ισχύ του σε συνδεδεμένες αγορές. Το βασικό ανταγωνιστικό πρόβλημα στις περιπτώσεις αυτές αφορά τη σταυροειδή επιδότηση. Ένας πάροχος με ΣΙΑ μπορεί να προσπαθήσει να εξωθήσει τους ανταγωνιστές του από την αγορά ορίζοντας μια τιμή κάτω του κόστους σε μια δυνητικά ανταγωνιστική αγορά, ενώ η ζημία του καλύπτεται από τα κέρδη που έχει στην αγορά στην οποία κατέχει ΣΙΑ.

4.3 Η βασική φύση της αποτυχίας της αγοράς

Εξετάζοντας τις κατάλληλες υποχρεώσεις που μπορούν να επιβληθούν, είναι σημαντικό να προσδιορισθεί η αποτυχία της αγοράς που καθιστά απαραίτητη την επιβολή τους. Στη συνέχεια, οι υποχρεώσεις μπορούν να εστιάσουν στην πηγή της αποτυχίας της αγοράς.

Η υπερβολική τιμολόγηση είναι το κυριότερο πιθανό πρόβλημα ανταγωνισμού που συναντάται στις αγορές τερματισμού, το οποίο οδηγεί στην άντληση υπερβολικού κέρδους σε επίπεδο χονδρικής. Επιπρόσθετα, το φαινόμενο εντείνεται εξαιτίας του γεγονότος ότι οι καθετοποιημένοι πάροχοι δικτύων κινητής ανταγωνίζονται σε επίπεδο λιανικής με τους χονδρικούς τους πελάτες. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να έχουν κάθε κίνητρο να αυξήσουν τα κόστη των ανταγωνιστών τους θέτοντας τα τέλη τερματισμού σε επίπεδο που να περιορίζει τον ανταγωνισμό σε λιανικό επίπεδο. Σημειώνεται επίσης και η περίπτωση αποκλεισμού από την αγορά ενός νεοεισερχόμενου παρόχου λόγω του προφίλ της κίνησής του (κλήσεις κυρίως off-net) σε συνδυασμό με την εφαρμογή υψηλών τελών τερματισμού.

4.3.1 Κλήσεις από σταθερό σε κινητό

Κατά τη διαπραγμάτευση του τερματισμού με ένα σταθερό πάροχο, ο κινητός πάροχος βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση εάν τα τέλη τερματισμού του δε ρυθμίζονται. Αυτό προκύπτει επειδή τα τέλη τερματισμού, τόσο του δεσπόμενου φορέα στη σταθερή τηλεφωνία, του ΟΤΕ όσο και των εναλλακτικών φορέων, οι οποίοι κατέχουν ΣΙΑ στη σχετική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο σταθερό δίκτυο τους, τελούν υπό ρύθμιση βάσει ενός Bottom-up pure LRIC μοντέλου.

Ελλείψει ρυθμιστικής υποχρέωσης ελέγχου τιμών των τελών τερματισμού, οι ΠΔΚ μπορούν να ορίσουν τα δικά τους τέλη τερματισμού για κλήσεις από σταθερό σε κινητά με τρόπο που να μεγιστοποιούν τα κέρδη τους. Η καμπύλη ζήτησης από την πλευρά των σταθερών παρόχων για τερματισμό σε κινητά (που προέρχεται από τη ζήτηση των πελατών τους για κλήσεις από σταθερό σε κινητό) είναι ανελαστική. Ως εκ τούτου, ένας πάροχος κινητής δύναται να μεγιστοποιεί τα κέρδη του από τον τερματισμό, ορίζοντας τέλη σημαντικά ανώτερα από το επίπεδο του οριακού κόστους, με αποτέλεσμα υψηλές τιμές για κλήσεις από σταθερά σε κινητά των οποίων το βάρος φέρουν αυτοί που αγοράζουν αυτές τις κλήσεις.

Επιπρόσθετα, η εφαρμογή υπερβολικών τελών τερματισμού στα δίκτυα κινητής ενδέχεται να εντατικοποιήσει αδικαιολόγητα την υποκατάσταση μεταξύ κινητών και σταθερών υπηρεσιών, αφού οι ΠΔΚ θα αντιμετωπίζουν καλύτερες συνθήκες ανταγωνισμού κατά την παροχή κινητών υπηρεσιών (που αφορούν ιδιαίτερα κίνηση on-net) εφαρμόζοντας υπερβολική τιμολόγηση στους παρόχους σταθερών δικτύων, οι οποίοι δεν θα μπορούν να αναπαράγουν τις προσφορές των ΠΔΚ.

4.3.2 Κλήσεις από κινητό σε κινητό

Η κατάσταση διαφέρει από πολλές απόψεις όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις μεταξύ κινητών για τερματισμό κλήσεων σε κινητά. Πρώτον, δύο πάροχοι κινητής, σε αντίθεση με ένα σταθερό και ένα κινητό πάροχο, ανταγωνίζονται στην ίδια αγορά λιανικής. Συνεπώς, τα τέλη τερματισμού έχουν μεγαλύτερη επίδραση στην ανταγωνιστική διαδικασία αυτών από ότι στην περίπτωση τερματισμού από σταθερό σε κινητό. Παραδείγματος χάριν, ελλείψει ρύθμισης των τελών τερματισμού, δύο πάροχοι κινητής μπορεί να επιβάλουν υψηλά τέλη τερματισμού σε ένα τρίτο (κινητό) πάροχο, ενώ συμφωνούν χαμηλά τέλη μεταξύ τους,

αυξάνοντας έτσι το κόστος του ανταγωνιστή τους. Εναλλακτικά, οι πάροχοι κινητής θα μπορούσαν να θέσουν υψηλά τέλη τερματισμού, τα οποία μπορεί να τους δεσμεύσουν με υψηλές χρεώσεις για κλήσεις εκτός δικτύου. Το τελευταίο παράδειγμα δείχνει τη συμμετρική διαπραγματευτική θέση των δύο κινητών παρόχων, όταν τα τέλη τερματισμού δε ρυθμίζονται, σε αντίθεση με τις ασύμμετρες θέσεις του σταθερού παρόχου (με ρυθμισμένο τέλος τερματισμού) και του (μη ρυθμισμένου) κινητού παρόχου. Σημειώνεται ότι, η συμμετρική διαπραγματευτική θέση των δύο ή περισσότερων κινητών παρόχων είναι πιθανότερο να παρατηρηθεί σε περιπτώσεις σχετικά συμμετρικών μεριδίων αγοράς.

Στην περίπτωση κινητού προς κινητό, ελλείψει ρύθμισης των τελών τερματισμού, είναι πιθανό οι πάροχοι:

- i. να επιλέξουν να ορίσουν τα τέλη τους μονομερώς, αγνοώντας την αντίστοιχη απόφαση που έχει ληφθεί από άλλους κινητούς παρόχους. Αυτό θα οδηγήσει σε υψηλό τέλος τερματισμού, ή
- ii. να διαπραγματευθούν αμοιβαία για ένα πιο αποδοτικό τέλος το οποίο θα λαμβάνει υπόψη την αμοιβαία φύση της υπηρεσίας καθορισμού. Η τελευταία αυτή προσέγγιση θα απέφευγε – τουλάχιστον εν μέρει – τα υψηλά τέλη τερματισμού τα οποία θα προέκυπταν από την προηγούμενη προσέγγιση, βάσει των οποίων κάθε πάροχος μεγιστοποιεί τα δικά του κέρδη τερματισμού χωρίς να εξετάζει πώς αυτό επηρεάζει τα τέλη τερματισμού που πρέπει να πληρώνει.

Η ανάλυση αυτή δείχνει την ανάγκη εξέτασης υποχρεώσεων οι οποίες:

- θα αναγνωρίζουν τη διαφορά στη διαπραγματευτική δύναμη μεταξύ σταθερών και κινητών παρόχων αφενός, και μεταξύ κινητών παρόχων αφετέρου,
- θα έχουν λάβει υπόψη την αποτυχία της αγοράς στην περίπτωση τερματισμού από σταθερό σε κινητό και τη δυνατότητα αποτυχίας της αγοράς στην περίπτωση τερματισμού από κινητό σε κινητό (εάν οι πάροχοι δεν μπορέσουν να βρουν μια αποτελεσματική αμοιβαία λύση με βάση το κόστος).

4.4 Δυνατές Κανονιστικές υποχρεώσεις βάσει της οδηγίας για την πρόσβαση, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, και το Ν. 4070/2012

Η ΕΕΤΤ υποχρεούται σύμφωνα με το άρθρο 47 επ. του Ν. 4070/2012³⁸, να επιβάλει μία ή περισσότερες υποχρεώσεις σε επιχειρήσεις με ΣΙΑ. Η ΕΕΤΤ έχει επίσης την υποχρέωση να διασφαλίσει επαρκή πρόσβαση, διασύνδεση και διαλειτουργικότητα υπηρεσιών με την επιφύλαξη οποιωνδήποτε άλλων υποχρεώσεων που μπορούν να επιβληθούν σε επιχειρήσεις που ορίζονται ως πάροχοι με ΣΙΑ σύμφωνα με τα άρθρα 50, 51, 52 και 53 του Ν. 4070/2012³⁹. Οι υποχρεώσεις αυτές, οι οποίες αναλύονται στη συνέχεια είναι οι εξής⁴⁰:

- Διαφάνεια (άρθρο 50 περίπτωση α', Ν.4070/2012)
- Αμεροληψία (άρθρο 50 περίπτωση β', Ν. 4070/2012)
- Λογιστικός διαχωρισμός (άρθρο 50 περίπτωση γ' Ν. 4070/2012)
- Πρόσβαση και χρήση ειδικών ευκολιών δικτύου (άρθρο 51 Ν. 4070/2012), και
- Έλεγχος τιμών και κοστολόγησης (άρθρο 52 Ν. 4070/2012).

4.4.1 Υποχρέωση διαφάνειας

Το άρθρο 50 περίπτωση α' του Ν. 4070/2012 ορίζει αναλυτικά το πλαίσιο της υποχρέωσης διαφάνειας που δύναται να επιβληθεί και καλύπτει τα εξής ζητήματα:

- α. Τη δημοσίευση πληροφοριών σχετικά με τη διασύνδεση και/ ή την πρόσβαση, όπως πληροφορίες λογιστικής φύσεως, τεχνικές προδιαγραφές, χαρακτηριστικά δικτύου, όρους και προϋποθέσεις παροχής και χρήσης, καθώς και τιμές.
- β. Τη δημοσίευση επαρκώς αναλυτικής Προσφοράς Αναφοράς.

³⁸ Άρθρο 8 (2) της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει

³⁹ Άρθρα 9-13 της Οδηγίας για την Πρόσβαση , όπως ισχύει τροποποιηθείσα

⁴⁰ Οι κανονιστικές υποχρεώσεις που μπορούν να επιβληθούν σε αγορές λιανικής αναφέρονται στην Οδηγία για την Καθολική Υπηρεσία. Αυτές δεν σχετίζονται άμεσα με την παρούσα Διαβούλευση, η οποία αφορά τις χονδρικές αγορές τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα.

γ. Την αρμοδιότητα της ΕΕΤΤ να καθορίζει αναλυτικά τις πληροφορίες που πρέπει να διατίθενται στην Προσφορά Αναφοράς, με αναφορά στις απαιτούμενες λεπτομέρειες και τον τρόπο δημοσίευσής τους.

δ. Την αρμοδιότητα της ΕΕΤΤ να τροποποιεί την Προσφορά Αναφοράς και να επιβάλλει στον πάροχο που έχει ορισθεί ως κατέχων ΣΙΑ να δημοσιεύει την Προσφορά Αναφοράς με τις αλλαγές αυτές.

Ειδικότερα,

Το Άρθρο 9, παρ. 3 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει, αναφέρει ότι η ΕΕΤΤ δύναται να ορίζει τις ακριβείς πληροφορίες που πρέπει να δημοσιοποιούνται, το επίπεδο λεπτομέρειας και τον τρόπο δημοσιοποίησης τους, και ότι η ΕΕΤΤ δύναται να επιφυλάσσεται του δικαιώματός της να ζητά επιπλέον λεπτομέρειες για τις περιπτώσεις εκείνες όπου περιστατικά στην αγορά υποδεικνύουν ότι η υπάρχουσα υποχρέωση (δημοσιοποίησης) δεν είναι επαρκής.

Το Άρθρο 9, παρ. 2 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει, προβλέπει ότι η ΕΕΤΤ δύναται να αιτείται από έναν πάροχο που έχει προσδιορισθεί ως πάροχος με ΣΙΑ στην αγορά, να δημοσιεύει Προσφορά Αναφοράς η οποία θα είναι επαρκώς αναλυτική, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι οι επιχειρήσεις δεν θα εξαναγκάζονται να πληρώνουν για ευκολίες οι οποίες δεν είναι απαραίτητες για τις αιτούμενες υπηρεσίες. Η εν λόγω Προσφορά Αναφοράς θα πρέπει να περιλαμβάνει την περιγραφή των προσφερόμενων προϊόντων / υπηρεσιών ανά στοιχείο σύμφωνα με τις ανάγκες της αγοράς, και μια περιγραφή των σχετικών όρων και προϋποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων των τιμών.

Το Άρθρο 9 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει, προβλέπει ότι η ΕΕΤΤ δύναται να ζητά από ένα πάροχο που έχει καθορισθεί με ΣΙΑ στην αγορά, να προβαίνει σε δημοσιοποίηση ορισμένων πληροφοριών, όπως λογιστικών πληροφοριών, τεχνικών πληροφοριών, χαρακτηριστικών δικτύου, όρων και προϋποθέσεων προσφοράς και χρήσης, και τιμών. Η ΕΕΤΤ είναι της άποψης ότι οι εν λόγω βασικές πληροφορίες πρέπει να περιλαμβάνονται ως ελάχιστο περιεχόμενο στο ΥΠΔ των παρόχων με ΣΙΑ.

Ομοίως το άρθρο 50 παρ. 1 α) περίπτωση αβ) του Νόμου Ν. 4070/2012 ορίζει τα εξής: «Με απόφαση της ΕΕΤΤ μπορεί να επιβάλλονται στους φορείς εκμετάλλευσης όσον αφορά την πρόσβαση ή / και τη διασύνδεση, υποχρεώσεις:

«1. α) Διαφάνειας [...] αβ) Βάσει των οποίων μπορεί να απαιτείται η δημοσίευση Υποδείγματος Προσφοράς Υπηρεσίας πρόσβασης ή διασύνδεσης, ιδίως σε περίπτωση που ο φορέας εκμετάλλευσης υπέχει τις υποχρεώσεις του εδαφίου β'. Το Υπόδειγμα Προσφοράς Υπηρεσίας πρέπει να είναι επαρκώς αναλυτικό, να περιγράφει τις σχετικές προσφορές διαχωρισμένες ανά στοιχείο ανάλογα με τις ανάγκες της αγοράς, καθώς και τους συναφείς όρους πρόσβασης ή διασύνδεσης συμπεριλαμβανομένων των τιμών, προκειμένου οι επιχειρήσεις να μην πληρώνουν για ευκολίες, οι οποίες δεν είναι αναγκαίες για τη ζητούμενη υπηρεσία. Τα Υποδείγματα Προσφοράς Υπηρεσίας υποβάλλονται στην ΕΕΤΤ, η οποία μπορεί μεταξύ άλλων να ελέγχει τη συμμόρφωσή τους με τους όρους του παρόντος και να τα τροποποιεί για την εκπλήρωση τυχόν υποχρεώσεων, που επιβάλλονται δυνάμει του παρόντος.»

Ενώ η παράγραφος 2 της ως άνω διάταξης ορίζει ότι «2. Με την απόφαση της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου μπορεί να καθορίζεται αναλυτικά το περιεχόμενο, ο απαιτούμενος βαθμός λεπτομέρειας, ο τρόπος δημοσίευσης κάθε Υποδείγματος Προσφοράς – Αναφοράς, Υπηρεσίας διασύνδεσης ή / και πρόσβασης για συγκεκριμένη μορφή πρόσβασης συμπεριλαμβανομένης της διαδικασίας υποβολής, ελέγχου και έγκρισής του από την ΕΕΤΤ, καθώς και κάθε σχετική λεπτομέρεια σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος.»

4.4.2 Υποχρέωση αμεροληψίας

Το άρθρο 50 περίπτωση β' του Ν. 4070/2012⁴¹ ορίζει αναλυτικά το πλαίσιο της υποχρέωσης αμεροληψίας που δύναται να επιβληθεί και καλύπτει τα εξής ζητήματα:

- α. Την εξουσία της ΕΕΤΤ να επιβάλλει υποχρέωση αμεροληψίας σχετικά με τη διασύνδεση και/ ή την πρόσβαση.
- β. Η υποχρέωση αμεροληψίας διασφαλίζει ότι ο πάροχος εφαρμόζει ισοδύναμους όρους, σε ισοδύναμες περιστάσεις, σε άλλες επιχειρήσεις που παρέχουν ισοδύναμες

⁴¹ Άρθρο 10 της Οδηγίας για την Πρόσβαση , όπως ισχύει

υπηρεσίες και διασφαλίζει ότι ο πάροχος παρέχει υπηρεσίες και πληροφορίες σε τρίτους υπό τους ίδιους όρους και της ίδιας ποιότητας με τις παρεχόμενες για τις δικές του υπηρεσίες ή τις υπηρεσίες των θυγατρικών του ή των εταίρων του.

4.4.3 Υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού

Το άρθρο 50 περίπτωση γ' του Ν. 4070/2012⁴², ορίζει αναλυτικά το πλαίσιο της υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού που δύναται να επιβληθεί και καλύπτει τα εξής ζητήματα:

α. Την αρμοδιότητα της ΕΕΤΤ να επιβάλλει υποχρεώσεις λογιστικού διαχωρισμού όσον αφορά καθορισμένες δραστηριότητες που αφορούν τη διασύνδεση ή/και την πρόσβαση.

β. Την αρμοδιότητα της ΕΕΤΤ να απαιτεί από μια καθετοποιημένη επιχείρηση να καθιστά διαφανείς τις τιμές χονδρικής πώλησης και τις εσωτερικές τιμολογήσεις προκειμένου να ελέγχεται, μεταξύ άλλων, η τήρηση της υποχρέωσης αμεροληψίας⁴³, και να αποτρέπεται ενδεχόμενη άδικη διεπιδότηση.

γ. Την αρμοδιότητα της ΕΕΤΤ να καθορίζει, με απόφασή της, τα τηρούμενα στοιχεία, χωρίς να θίγονται οι εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις περί φορολογικών βιβλίων και στοιχείων των επιχειρήσεων και οργανισμών και τη λογιστική μέθοδο που πρέπει να χρησιμοποιείται για καθορισμένες δραστηριότητες.

Εξάλλου σύμφωνα με την παράγραφο 3 του άρθρου 50 του Ν. 4070/2012, και προκειμένου να διαπιστωθεί η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 50 (διαφάνειας, αμεροληψίας και λογιστικού διαχωρισμού), η ΕΕΤΤ μπορεί, τηρουμένων των διατάξεων των άρθρων 16 και 38 του παρόντος, να ζητά την υποβολή λογιστικών βιβλίων κατόπιν αιτήματος, συμπεριλαμβανομένων και των δεδομένων για έσοδα από τρίτους, καθώς και να προβαίνει σε έλεγχο αυτών και σε δημοσίευσή τους, τηρουμένων των διατάξεων περί επιχειρηματικού απορρήτου και εμπιστευτικότητας των πληροφοριών.

⁴² Άρθρο 11 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει

⁴³ Άρθρο 10 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει

4.4.4 Υποχρέωση πρόσβασης ή χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου

Το άρθρο 51 του Ν.4070/2012⁴⁴ θέτει αναλυτικά το πλαίσιο επιβολής της υποχρέωσης για πρόσβαση ή χρήση ειδικών στοιχείων του δικτύου και συναφών ευκολιών ορίζοντας ότι η ΕΕΤΤ μπορεί να επιβάλει στους φορείς εκμετάλλευσης, υπό ισότιμους, εύλογους και έγκαιρου χαρακτήρα όρους, τις ακόλουθες υποχρεώσεις:

- α) την παροχή σε τρίτους πρόσβασης σε καθορισμένα στοιχεία ή / και ευκολίες του δικτύου, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε μη ενεργά στοιχεία δικτύου ή/και της αδεσμοποίησης πρόσβασης στον τοπικό βρόχο, ώστε, ανάμεσα σε άλλα, να είναι εφικτή η επιλογή ή η προεπιλογή φορέα ή/και η μεταπώληση της συνδρομητικής γραμμής,
- β) την καλόπιστη διαπραγμάτευση με επιχειρήσεις που ζητούν πρόσβαση.
- γ) τη μη ανάκληση ήδη χορηγηθείσας πρόσβασης σε ευκολίες.
- δ) την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών σε επίπεδο χονδρικής για μεταπώληση από τρίτους.
- ε) τη χορήγηση ανοικτής πρόσβασης σε τεχνικές διεπαφές, πρωτόκολλα ή άλλες βασικές τεχνολογίες που είναι απαραίτητες για τη διαλειτουργικότητα των υπηρεσιών ή των υπηρεσιών εικονικού δικτύου.
- στ) την παροχή συνεγκατάστασης ή άλλων μορφών από κοινού χρήσης συναφών ευκολιών.
- ζ) την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών που είναι αναγκαίες για τη διασφάλιση της διαλειτουργικότητας διατεματικών υπηρεσιών που παρέχονται σε χρήστες, συμπεριλαμβανομένων των ευκολιών για υπηρεσίες ευφυών δικτύων ή περιαγωγής σε κινητά δίκτυα.
- η) την παροχή πρόσβασης σε συστήματα λειτουργικής υποστήριξης ή παρόμοια συστήματα λογισμικού, απαραίτητα για την εξασφάλιση ισότιμου ανταγωνισμού στην παροχή των υπηρεσιών.

⁴⁴ Άρθρο 12 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει

θ) τη διασύνδεση δικτύων ή ευκολιών δικτύου.

ι) την παροχή πρόσβασης σε συναφείς υπηρεσίες, όπως ταυτοποίησης, εντοπισμού θέσης και παρουσίας.

Εξάλλου, η παράγραφος 2 της ως άνω διάταξης ορίζει ότι κατά την εξέταση επιβολής των ως άνω υποχρεώσεων και κατ'αναλογία των στόχων του άρθρου 3 του νόμου, η ΕΕΤΤ λαμβάνει υπόψη τους εξής παράγοντες:

α) την τεχνική και οικονομική βιωσιμότητα της χρήσης ή της εγκατάστασης ανταγωνιστικών ευκολιών ανάλογα με το ρυθμό ανάπτυξης της αγοράς, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τον τύπο της διασύνδεσης ή/και της πρόσβασης στις οποίες αφορά, συμπεριλαμβανομένης της βιωσιμότητας άλλων προϊόντων ανάντη πρόσβασης όπως η πρόσβαση σε αγωγούς.

β) τη δυνατότητα παροχής της προτεινόμενης πρόσβασης σε συνάρτηση με τη διαθέσιμη χωρητικότητα.

γ) την αρχική επένδυση του κατόχου της ευκολίας, λαμβάνοντας υπόψη τις όποιες δημόσιες επενδύσεις, καθώς και τους συναφείς επενδυτικούς κινδύνους.

δ) την ανάγκη διασφάλισης του ανταγωνισμού μακροπρόθεσμα και ειδικότερα του ανταγωνισμού που στηρίζεται σε οικονομικά αποδοτικές υποδομές.

ε) κατά περίπτωση, τα συναφή δικαιώματα πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

στ) την παροχή πανευρωπαϊκών υπηρεσιών.

4.4.5 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης

Το άρθρο 52 περίπτωση του Ν. 4070/2012⁴⁵ θέτει αναλυτικά το πλαίσιο επιβολής της υποχρέωσης ελέγχου τιμών και κοστολόγησης και καλύπτει τα εξής ζητήματα:

α. Την αρμοδιότητα της ΕΕΤΤ να επιβάλει υποχρέωση κοστοστρέφειας τιμών και υποχρεώσεις σχετικά με τα κοστολογικά συστήματα, για την παροχή ειδικών τύπων διασύνδεσης και/ή πρόσβασης, σε περιπτώσεις όπου η διαπίστωση της έλλειψης

⁴⁵ Άρθρο 13 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει

πραγματικού ανταγωνισμού σημαίνει ότι ένας πάροχος μπορεί να διατηρεί τις τιμές σε υπερβολικά υψηλά επίπεδα ή να συμπιέζει τις τιμές.

β. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να επιτρέπει στον πάροχο που έχει ορισθεί ως έχων ΣΙΑ έναν εύλογο συντελεστή απόδοσης επί του επαρκούς επενδεδυμένου κεφαλαίου, για την επιβολή τιμών προσανατολισμένων στο κόστος.

γ. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να διασφαλίζει ότι ο μηχανισμός ανάκτησης του κόστους ή η επιβαλλόμενη μεθοδολογία τιμολόγησης προάγει την οικονομική απόδοση και τον βιώσιμο ανταγωνισμό, και μεγιστοποιεί το όφελος για τους καταναλωτές.

δ. Την αρμοδιότητα της ΕΕΤΤ να απαιτεί από έναν πάροχο να αιτιολογεί πλήρως τις τιμές που επιβάλλει και να δύναται να απαιτεί προσαρμογή των τιμών.

ε. Τη διευκρίνιση ότι ο πάροχος που έχει ορισθεί ως έχων ΣΙΑ φέρει το βάρος της απόδειξης ότι τα τέλη υπολογίζονται βάσει του κόστους, λαμβανομένου υπόψη ενός εύλογου συντελεστή απόδοσης της επένδυσης.

στ. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να εξασφαλίσει ότι όταν η εφαρμογή του συστήματος κοστολόγησης επιβάλλεται για λόγους υποστήριξης του ελέγχου τιμών, πρέπει να τίθεται στην διάθεση του κοινού περιγραφή του συστήματος κοστολόγησης στην οποία να περιγράφονται τουλάχιστον οι βασικές κατηγορίες κόστους και οι κανόνες για την κατανομή του.

ζ. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να αναθέτει τον έλεγχο συμμόρφωσης με το εγκεκριμένο από την Ε.Ε.Τ.Τ. σύστημα κοστολόγησης σε άλλον εξειδικευμένο φορέα, ιδιωτικό ή δημόσιο, ανεξάρτητο και από εκείνη και από τον υπόχρεο φορέα εκμετάλλευσης.

η. Την υποχρέωση της ΕΕΤΤ να δημοσιεύει ετησίως στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως Δήλωση σχετικά με τη συμμόρφωση του υπόχρεου φορέα εκμετάλλευσης .

Η ΕΕΤΤ δύναται να επιβάλλει υποχρεώσεις εκτός αυτών που αναφέρονται ανωτέρω ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, υποχρεώσεις εκτός των οριζομένων στην Οδηγία για την Πρόσβαση, υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνει προηγουμένως την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επισημαίνεται επίσης ότι το άρθρο 13 παρ.1 της Οδηγίας για την Πρόσβαση αντικαταστάθηκε⁴⁶ από το ακόλουθο κείμενο:

«Η εθνική ρυθμιστική αρχή δύναται, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 8, να επιβάλλει υποχρεώσεις σχετικά με την ανάκτηση του κόστους και ελέγχου τιμών, που περιλαμβάνουν υποχρέωση καθορισμού των τιμών με γνώμονα το κόστος και υποχρέωση όσον αφορά τα συστήματα κοστολόγησης για την παροχή ειδικών τύπων διασύνδεσης ή/ και πρόσβασης σε περιπτώσεις όπου η ανάλυση της αγοράς καταδεικνύει ότι η έλλειψη πραγματικού ανταγωνισμού σημαίνει ότι ο ενδιαφερόμενος φορέας εκμετάλλευσης μπορεί να διατηρεί τις τιμές σε υπερβολικά υψηλά επίπεδα ή να συμπιέζει τις τιμές εις βάρος των τελικών χρηστών. Για να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις από τον φορέα εκμετάλλευσης μεταξύ άλλων στα δίκτυα νεώτερης γενεάς, οι εθνικές ρυθμιστικές αρχές λαμβάνουν υπόψη την επένδυση του φορέα εκμετάλλευσης και του επιτρέπουν έναν εύλογο συντελεστή απόδοσης επί του επαρκούς επενδυμένου κεφαλαίου, συνυπολογίζοντας οιοσδήποτε κινδύνους ενέχει ενδεχομένως ένα συγκεκριμένο επενδυτικό σχέδιο δικτύου».

4.4.6 Υποχρέωση λειτουργικού διαχωρισμού

Το άρθρο 53, παρ.1, του Ν. 4070/2012, το οποίο μεταφέρει αυτούσιο το άρθρο 13⁴⁷ της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως τροποποιηθείσα ισχύει, ορίζει ότι:

«Όταν η ΕΕΤΤ καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι υποχρεώσεις των άρθρων 50, 51 και 52 του παρόντος απέτυχαν να εξασφαλίσουν αποτελεσματικό ανταγωνισμό και ότι υφίστανται σημαντικά προβλήματα ανταγωνισμού ή/ και αποτυχίες της αγοράς όσον αφορά στη χονδρική παροχή ορισμένων αγορών προϊόντων πρόσβασης, μπορεί ως εξαιρετικό μέτρο, σύμφωνα με τις διατάξεις του δευτέρου εδαφίου της παραγράφου 5 του άρθρου 47 του παρόντος, να επιβάλει την υποχρέωση σε καθετοποιημένες επιχειρήσεις να μεταθέσουν τις δραστηριότητες της χονδρικής παροχής συναφών προϊόντων πρόσβασης σε επιχειρησιακή μονάδα που λειτουργεί ανεξάρτητα

⁴⁶ Δυνάμει της παραγράφου (9) του άρθρου 2 της Οδηγίας 2009/140/ΕΚ, L 337/51, 18.12.2009

⁴⁷ Παρεμβλήθηκε νέο άρθρο 13^α δυνάμει της παραγράφου (9) του άρθρου 2 της Οδηγίας 2009/140/ΕΚ, L 337/51, 18.12.2009

Η εν λόγω επιχειρησιακή μονάδα προμηθεύει προϊόντα και υπηρεσίες πρόσβασης σε όλες τις επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένων άλλων επιχειρησιακών μονάδων της μητρικής εταιρείας, στα ίδια χρονικά περιθώρια, με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις, συμπεριλαμβανομένου του επιπέδου τιμής και υπηρεσίας, και μέσω των ίδιων συστημάτων και διαδικασιών».

Παράλληλα στις παραγράφους 2-5 της εν λόγω διατάξεις ορίζει τη διαδικασία και τις προϋποθέσεις επιβολής της εν λόγω υποχρέωσης, επισημαίνοντας ότι (παρ. 5):

«5. Επιχείρηση στην οποία έχει επιβληθεί λειτουργικός διαχωρισμός μπορεί να υπάγεται σε οποιαδήποτε από τις υποχρεώσεις που ορίζονται στα άρθρα 50, 51 και 52 του παρόντος, σε οποιαδήποτε αγορά στην οποία έχει καθορισθεί ως κατέχουσα σημαντική ισχύ σύμφωνα με το άρθρο 43 του παρόντος ή σε κάθε άλλη υποχρέωση σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 47 του παρόντος.»

4.5 Γενικές Αρχές που διέπουν τον καθορισμό του τέλους τερματισμού

Εκτός από τις γενικές αρχές που περιγράφονται στις Οδηγίες αναφορικά με την επιλογή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων οι οποίες επιβάλλονται σε παρόχους με σημαντική ισχύ στην αγορά (ΣΙΑ), η Σύσταση της ΕΕ σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού προσδιορίζει αρχές τις οποίες οι ρυθμιστικές αρχές οφείλουν να λάβουν υπόψη τους κατά τον υπολογισμό των τελών τερματισμού .

Συγκεκριμένα, το Μάιο του 2009 η ΕΕ εξέδωσε Σύσταση σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην ΕΕ (2009/296/ΕΚ), η οποία έχει σκοπό να αντιμετωπίσει την υφιστάμενη έλλειψη εναρμόνισης στην εφαρμογή αρχών λογιστικής κόστους σε αγορές τερματισμού. Η ΕΕ θεωρεί ότι η εφαρμογή κοινής προσέγγισης στα Κράτη Μέλη θα παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου και τα κατάλληλα κίνητρα για δυνητικούς επενδυτές, ενώ θα μειώσει επίσης το ρυθμιστικό φόρτο για τους υπάρχοντες φορείς εκμετάλλευσης.

Η ΕΕ υποστηρίζει ότι η εφαρμογή ενός μοντέλου κόστους πρέπει να βασίζεται σε αποδοτικές τεχνολογίες καθώς και η εφαρμογή συμμετρικών τελών τερματισμού θα προωθήσει την αποδοτικότητα και την ανάπτυξη ανταγωνισμού, ενώ παράλληλα θα μεγιστοποιήσει τα οφέλη των τελικών καταναλωτών όσον αφορά τις τιμές και τη διαθεσιμότητα των υπηρεσιών.

Η Σύσταση της ΕΕ καταλήγει ότι τα τέλη τερματισμού πρέπει να καθορίζονται με βάση τις δαπάνες ενός αποδοτικού φορέα εκμετάλλευσης και να είναι συμμετρικά. Η αξιολόγηση των αποδοτικών δαπανών πρέπει να βασίζεται σε τρέχον κόστος και στη χρήση προσέγγισης από τα κάτω προς τα επάνω (bottom up) με μοντέλα μακροπρόθεσμου οριακού κόστους (LRIC) ως σχετική μέθοδο κόστους.

Η ΕΕ τονίζει ότι κάθε προσέγγιση υπολογισμού αποδοτικών επιπέδων κόστους η οποία αποκλίνει από τις αρχές που προαναφέρθηκαν πρέπει να αιτιολογείται από αντικειμενικές διαφορές κόστους, οι οποίες είναι εκτός του ελέγχου των οικείων φορέων (π.χ. αντικειμενικές διαφορές κόστους μπορεί να προκύψουν σε αγορές τερματισμού κινητών επικοινωνιών λόγω άνισης εκχώρησης ραδιοφάσματος).

4.6 Υφιστάμενες Κανονιστικές Υποχρεώσεις

Η ΕΕΤΤ με την με αριθμό 661/7/19-7-2012⁴⁸, και την με αριθμό 675/10/11-12-2012 Απόφασή της,⁴⁹, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ενόψει των εθνικών συνθηκών, υφίστανται διακριτές αγορές χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυο κάθε Παρόχου Δικτύου Κινητής στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, η ΕΕΤΤ όρισε μια διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο κινητής της εταιρείας Cosmote, μια διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο κινητής της εταιρείας Vodafone, και μια διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο κινητής της εταιρείας Wind. Το γεωγραφικό εύρος των σχετικών αγορών είναι η Ελληνική Επικράτεια.

Σε καθεμία από τις αγορές αυτές, ο πάροχος δικτύου κατέχει σημαντική ισχύ στην σχετική αγορά χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυο κινητής τηλεφωνίας της εν λόγω εταιρείας, δυνάμει της οποίας τους επιβλήθηκε μια σειρά κατάλληλων και αναλογικών κανονιστικών υποχρεώσεων οι κυριότερες εκ των οποίων είναι οι εξής:

- i. Υποχρέωση Παροχής Πρόσβασης και Χρήσης Ειδικών Ευκολιών Δικτύου.
- ii. Υποχρέωση Αμεροληψίας (μη διακριτικής μεταχείρισης).

⁴⁸ δημοσιευθείσα στο τεύχος Β της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 2167, την 19.07.2012

⁴⁹ δημοσιευθείσα στο τεύχος Β της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 3330, την 12.12.2012

- iii. Υποχρέωση Διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης με ορισμένο ελάχιστο περιεχόμενο.
- iv. Υποχρέωση Λογιστικού Διαχωρισμού.
- v. Υποχρέωση Ελέγχου Τιμών και κοστολόγησης με την επιβολή σταδιακής σύγκλισης την 1η-1-2013 των τελών τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής (ΤΤΚ), όπως αυτά προκύπτουν βάση ενός bottom up pure LRIC μοντέλου.

Στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης εξετάζεται η ανάγκη διατήρησης ή / και τροποποίησης των ως άνω κανονιστικών υποχρεώσεων στους ανωτέρω ΠΔΚ καθώς και η επιβολή υποχρεώσεων στον νεοεισερχόμενο MVNO CYTA.

4.7 Κατευθύνσεις για την Επιλογή Υποχρεώσεων

Υποχρεώσεις βασιζόμενες στην φύση του προσδιοριζόμενου προβλήματος ανταγωνισμού, εύλογες και αναλογικές

Κατά την επιλογή των κατάλληλων υποχρεώσεων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανταγωνισμού που έχουν εντοπιστεί, η ΕΕΤΤ έχει την υποχρέωση να λάβει υπόψη της τους στόχους που αναφέρονται στο Άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει (προώθηση του ανταγωνισμού, συνεισφορά στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και προώθηση των συμφερόντων των χρηστών). Επιπλέον, το άρθρο 8, παρ. 4 της Οδηγίας για την Πρόσβαση, όπως ισχύει τροποποιηθείσα, απαιτεί όπως οι υποχρεώσεις που θα επιβληθούν από την ΕΕΤΤ είναι βασισμένες στη φύση του προβλήματος ανταγωνισμού που εντοπίζεται, είναι αναλογικές και αιτιολογημένες ενόψει των στόχων που τίθενται στο Άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως ισχύει⁵⁰.

Προστασία των καταναλωτών για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η ανάπτυξη του δικτύου που απαιτείται για την παροχή υπηρεσιών δεν θεωρείται εφικτή.

Όπου είναι απαραίτητο να δοθεί στους εναλλακτικούς παρόχους πρόσβαση στις χονδρικές ευκολίες ενός παρόχου με ΣΙΑ προκειμένου να προωθηθεί η εξέλιξη του ανταγωνισμού, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι κυρίως τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα των καταναλωτών που πρέπει να λάβει υπόψη της. Από αυτήν την άποψη η σκέψη 20 του προοιμίου της Οδηγίας για την

⁵⁰ Βλ Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ για τη διαπίστωση ΣΙΑ, παρ. [...]

Πρόσβαση τονίζει την ανάγκη να μην υπο-αμείβεται ο πάροχος με ΣΙΑ που υποχρεούται να παρέχει πρόσβαση και το Άρθρο 13, παρ. 2 της Οδηγίας για την πρόσβαση, όπως ισχύει, αναφέρει ότι η τιμολόγηση της πρόσβασης πρέπει να διασφαλίζει τον ανταγωνισμό και προς αυτό τον σκοπό να διευκολύνει ώστε οι επενδύσεις στις ευκολίες να αμείβονται επαρκώς. Ομοίως ορίζει το άρθρο 52 παρ. 1 και 2 του Ν. 4070/2012.

Εφαρμογή υποχρεώσεων συμβατών με τα κίνητρα

Η ρύθμιση του νέου κανονιστικού πλαισίου της ΕΕ περιγράφηκε από την ομάδα ERG ως «συμβατή με τα κίνητρα». Η «συμβατή με τα κίνητρα» ρύθμιση σχεδιάζεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε η συμμόρφωση με το περιεχόμενο της ρύθμισης να είναι προς το συμφέρον των ρυθμιζόμενων μερών. Κατά τον σχεδιασμό τέτοιου είδους ρύθμισης, ειδική προσοχή πρέπει να δίδεται στα εξής:

- (i) στα οικονομικά κίνητρα των εμπλεκόμενων μερών,
- (ii) την ασυμμετρία των σχετικών πληροφοριών,
- (iii) τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των ίδιων των ΕΡΑ και
- (iv) τα πρακτικά ζητήματα σχετικά με τη συμμόρφωση και την επιβολή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων.

Το τελικό αποτέλεσμα είναι ότι η συμμόρφωση βαίνει προς όφελος των ρυθμιζόμενων.

4.8 ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

4.8.1 Υποχρέωση πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου

Η ΕΕΤΤ προέβη σε ανάλυση της αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα προκειμένου να προσδιορίσει εάν θα διατηρήσει, θα τροποποιήσει ή θα άρει τις ρυθμιστικές υποχρεώσεις που είχαν επιβληθεί στους ΠΔΚ έχοντες ΣΙΑ στις ορισθείσες σχετικές αγορές από τον προηγούμενο κύκλο ανάλυσης καθώς και στον νεοεισερχόμενο ΜVNO.

Επί τη βάση της ως άνω διενεργηθείσας ανάλυσης αγοράς, η ΕΕΤΤ καταλήγει ότι κρίνεται απαραίτητο να διατηρηθεί/επιβληθεί στους έχοντες ΣΙΑ η επιβολή της ex ante ρυθμιστικής υποχρέωσης παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου (σύμφωνα με το

άρθρο 51 του Ν.4070/2012, το οποίο μεταφέρει στην εθνική μας νομοθεσία το άρθρο 12 Οδηγίας 2002/19/ΕΚ, όπως ισχύει).

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η υποχρέωση παροχής πρόσβασης, η οποία συνίσταται στην παροχή υπηρεσιών, ειδικών ευκολιών και συμφωνιών οι οποίες είναι απαραίτητες για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα, σύμφωνα με τα αναφερόμενα αναλυτικά ανωτέρω κρίνεται ως μια πλήρως αιτιολογημένη ρυθμιστική υποχρέωση δεδομένου ότι εξυπηρετεί τους στόχους του άρθρου 3 του Ν. 4070/2012 (άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, όπως αυτή τροποποιηθείσα ισχύει). Ειδικότερα, συντελεί στην προώθηση του ανταγωνισμού και την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, διασφαλίζοντας ότι οι άλλοι πάροχοι δημοσίων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών είναι σε θέση να διεκπεραιώνουν κλήσεις προς συνδρομητές των ανωτέρω παρόχων υπό δίκαιους και εύλογους όρους.

Η υποχρέωση παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών κρίνεται ως μια αναλογική υποχρέωση δεδομένου ότι αποτελεί το ελάχιστο απαραίτητο μέτρο για την προώθηση του αποτελεσματικού ανταγωνισμού σε μια αγορά που η ύπαρξη μονοπωλίων σημαίνει ότι, εν απουσία της ως άνω ρυθμιστικής υποχρέωσης, οι έχοντες ΣΙΑ ΠΔΚ έχουν τη δυνατότητα και το κίνητρο να επιβραδύνουν τη διαδικασία παροχής υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων και να προβαίνουν σε διακριτική μεταχείριση όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών σε διάφορους παρόχους.

Όροι υποχρέωσης παροχής πρόσβασης και χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου

- Κάθε πάροχος με ΣΙΑ υποχρεούται να παρέχει πρόσβαση στο δίκτυό του (συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ειδικών ευκολιών δικτύου) και να ανταποκρίνεται σε κάθε γραπτό αίτημα που υποβάλλεται από παρόχους δημόσιων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών.
- Κάθε πάροχος με ΣΙΑ υποχρεούται να διαπραγματεύεται με καλή πίστη με κάθε πάροχο που αιτείται υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων.
- Κάθε πάροχος με ΣΙΑ υποχρεούται να μην ανακαλεί την ήδη χορηγηθείσα πρόσβαση/διασύνδεση.

- Η παροχή πρόσβασης θα πρέπει να λαμβάνει χώρα το συντομότερο δυνατό και θα παρέχεται επί τη βάση δίκαιων και εύλογων όρων, προϋποθέσεων και τελών που ορίζονται από την ΕΕΤΤ.
- Επιπλέον, κάθε πάροχος με ΣΙΑ υποχρεούται να διαπραγματεύεται με καλή πίστη και να ικανοποιεί όλα τα εύλογα αιτήματα των παρόχων αναφορικά με επιπρόσθετα προϊόντα πρόσβασης.

Επιπρόσθετα, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η τεχνολογία διασύνδεσης πρέπει να συμβαδίζει με την τεχνολογική εξέλιξη των δικτύων των –κινητών και σταθερών- παρόχων. Συγκεκριμένα, η σταδιακή μετάβαση των δικτύων σταθερής σε «all IP» δίκτυα, με υλοποίηση αρχιτεκτονικών NGN, και η αντίστοιχη μετάβαση σε IP των δικτύων κινητής (IMS) καθιστά τον παραδοσιακό τρόπο διασύνδεσης τεχνολογίας TDM μη αποδοτικό. Αντίθετα, η διασύνδεση IP είναι πολύ αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη.

Στο πλαίσιο αυτό, και λαμβάνοντας υπόψη το υπό εξέλιξη έργο μετάβασης της διασύνδεσης των δικτύων σταθερής σε τεχνολογία IP, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι οι πάροχοι με ΣΙΑ θα πρέπει εντός διαστήματος έξι (6) μηνών από τη θέση σε ισχύ της Απόφασης της παρούσας ανάλυσης αγοράς, να προσφέρουν διασύνδεση τεχνολογίας IP.

4.8.2 Υποχρέωση αμεροληψίας (Μη Διακριτικής Μεταχείρισης)

Στις περιπτώσεις όπου έχει επιβληθεί στον πάροχο με ΣΙΑ υποχρέωση πρόσβασης, και ιδίως όταν έχει επιβληθεί και υποχρέωση ελέγχου τιμών, ο εν λόγω πάροχος έχει αυξημένα κίνητρα να προβαίνει σε διακρίσεις όσον αφορά τις μη τιμολογιακές παραμέτρους των υπηρεσιών του. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης (υποχρέωση αμεροληψίας) είναι το μόνο ρυθμιστικό μέτρο το οποίο μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα ως άνω προβλήματα ανταγωνισμού. Ως εκ τούτου, η ΕΕΤΤ κρίνει απαραίτητο να διατηρηθεί η ήδη επιβληθείσα υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης στους παρόχους κινητής.

Στο πλαίσιο της ρυθμιστικής υποχρέωσης της μη διακριτικής μεταχείρισης κάθε πάροχος ο οποίος έχει ορισθεί ως κατέχων ΣΙΑ στη σχετική αγορά, υποχρεούται να εφαρμόζει ισοδύναμους όρους, σε ισοδύναμες περιστάσεις και να παρέχει υπηρεσίες και πληροφορίες σε τρίτους υπό τους ίδιους όρους και της ίδιας ποιότητας με αυτές που παρέχει και στο τυχόν

λιανικό του άκρο (συμπεριλαμβανομένων των θυγατρικών του και των συνδεδεμένων με αυτόν επιχειρήσεων). Κάτι τέτοιο σημαίνει ότι απαγορεύεται κάθε είδους διάκριση, όσον αφορά στο χρονοδιάγραμμα και λοιπούς όρους ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Στο πλαίσιο των υπηρεσιών τερματισμού κλήσεων, η απαγόρευση διάκρισης μπορεί να αποτρέψει έναν πάροχο με καθετοποιημένη δομή από το να χρεώνει εσωτερικά, χαμηλότερο τέλος τερματισμού από αυτό που χρεώνει στον ανταγωνιστή του.

Μια πιο δυσδιάκριτη μορφή διακριτικής μεταχείρισης προκύπτει όταν ένας πάροχος επιλέγει ένα συνδυασμό χονδρικών και λιανικών τιμών που ευνοούν τις λειτουργίες του. Ένας τέτοιος συνδυασμός τιμών καθιστά πολύ δύσκολο για έναν ανταγωνιστή να δραστηριοποιηθεί αποτελεσματικά στην κατάντη αγορά.

Πιο αναλυτικά, η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης, καλύπτει οποιαδήποτε μορφή άνισης μεταχείρισης των συνδρομητών μιας εταιρείας εις βάρος αυτών των ανταγωνιστών της. Μπορεί να εφαρμοστεί σε μια κατάσταση όπου ένας πάροχος κινητής (κατέχων δεσπόζουσα θέση στην παροχή υπηρεσιών τερματισμού στο δικό του δίκτυο) παρέχει χαμηλότερου επιπέδου υπηρεσίες σε καλούντες εκτός δικτύου από ό,τι σε αυτούς που καλούν εντός δικτύου, με αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τους πελάτες λιανικής να έρθουν στο δικό του δίκτυο.

Παράλληλα ένας πάροχος κινητής τηλεφωνίας μπορεί να χρεώνει διαφορετικό τέλος τερματισμού για σταθερούς και κινητούς παρόχους ή να προβαίνει σε διάκριση ανάμεσα σε παρόχους της ίδιας κατηγορίας. Η απαγόρευση αυτού του είδους της διάκρισης εμποδίζει τον εν λόγω πάροχο να ορίζει λιανικές τιμές και τέλη τερματισμού που εμποδίζουν τους εξίσου αποδοτικούς ανταγωνιστές του να τον ανταγωνιστούν στην αγορά λιανικής.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης μπορεί να αποτρέψει έναν κάθετα ολοκληρωμένο πάροχο ο οποίος έχει ορισθεί ως πάροχος με Σημαντική Ισχύ από το να «χρεώνει» στον εαυτό του χαμηλότερο τέλος τερματισμού από αυτό που χρεώνει στον ανταγωνιστή του. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι ο πάροχος με ΣΙΑ έχει κίνητρο να κάνει διακρίσεις κατά την παροχή της υπηρεσίας πρόσβασης δικτύου με αποτέλεσμα να οδηγεί τους υπόλοιπους παρόχους της αγοράς σε μειονεκτική θέση.

Η υποχρέωση μη διακριτικής μεταχείρισης κρίνεται ως μια κατάλληλη, αναλογική και αιτιολογημένη ρυθμιστική υποχρέωση. Ιδίως συντελεί στην προώθηση και δημιουργία

συνθηκών αποτελεσματικού ανταγωνισμού καθώς και στη μεγιστοποίηση του οφέλους του καταναλωτή, διασφαλίζοντας ότι δεν γίνονται διακρίσεις (τόσο προς τους παρόχους, όσο και τους καταναλωτές) από ένα πάροχο που διαθέτει σημαντική ισχύ στην αγορά.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλει κανονιστικά τη διατήρηση/επιβολή της υποχρέωσης μη διακριτικής μεταχείρισης, βάσει της οποίας κάθε πάροχος έχων ΣΙΑ οφείλει:

- να μην μεταχειρίζεται άνισα τους πελάτες του στην αγορά χονδρικής, σε θέματα πρόσβασης δικτύου για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων.
- να παρέχει υπηρεσίες και πληροφορίες σε τρίτους υπό τους ίδιους όρους και της ίδιας ποιότητας με τις παρεχόμενες για τις δικές του υπηρεσίες (λιανικό άκρο) ή τις υπηρεσίες των θυγατρικών του ή των συνδεδεμένων με αυτόν εταιριών.

4.8.3 Υποχρέωση Διαφάνειας

Στο πλαίσιο του τρίτου κύκλου ανάλυσης αγορών, η ΕΕΤΤ, ήδη επέβαλε στους ΠΔΚ που κατείχαν ΣΙΑ στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό τους, την υποχρέωση διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλει κανονιστικά τη διατήρηση των ως άνω υποχρεώσεων σε όλους τους έχοντες ΣΙΑ στη συγκεκριμένη αγορά, δεδομένου ότι εξακολουθούν να συντρέχουν πλήρως οι ίδιοι λόγοι επιβολής τους.

Η επιβολή της υποχρέωσης διαφάνειας αποσκοπεί στην:

- Διασφάλιση της διαφάνειας στη διαπιστωθείσα σχετική αγορά μέσω της υποβολής πληροφοριών κίνησης με σκοπό τη δυνατότητα παρακολούθησης ενδεχόμενης αντι-ανταγωνιστικής συμπεριφοράς των παρόχων που διαθέτουν σημαντική ισχύ στην αγορά.
- Άμεση ενημέρωση των παρόχων στην συγκεκριμένη αγορά, ως προς τις προγραμματισμένες μεταβολές των χρεώσεων για πρόσβαση στο δίκτυο. Μέσω της δημοσίευσης των προγραμματισμένων μεταβολών των χρεώσεων, οι πάροχοι θα

έχουν τον απαιτούμενο χρόνο ώστε να ανταποκριθούν σε αυτές και να τροποποιήσουν τις τιμές στην λιανική αγορά εάν απαιτείται.

Επιπλέον, η υποχρέωση της διαφάνειας κρίνεται ως μια αναλογική υποχρέωση για την επίτευξη του στόχου της προώθησης του ανταγωνισμού δεδομένου ότι επιβάλλεται η δημοσίευση μόνον της ελάχιστης απαιτούμενης πληροφορίας στους εμπλεκόμενους αναφορικά με τις χρεώσεις και η κοινοποίηση στην ΕΕΤΤ της κίνησης των παρόχων που κατέχουν σημαντική ισχύ στην αγορά.

Η υποχρέωση διαφάνειας είναι επίσης αιτιολογημένη, ως συμπληρωματική υποχρέωση για τον έλεγχο εφαρμογής άλλων υποχρεώσεων που έχουν επιβληθεί σε έναν πάροχο με ΣΙΑ στην αγορά. Ειδικότερα, η ΕΕΤΤ είναι της άποψης ότι πρέπει να επιβληθεί υποχρέωση διαφάνειας προκειμένου να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των υποχρεώσεων μη διακριτικής μεταχείρισης, λογιστικού διαχωρισμού και του ελέγχου των τιμών χονδρικής.

Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι θα πρέπει να διατηρήσει/επιβάλλει στους παρόχους έχοντες ΣΙΑ την υποχρέωση να παρέχουν άμεσα στην ΕΕΤΤ κάθε πληροφορία, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών πληροφοριών, αναφορικά με τον τερματισμό κλήσεων, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος της, και σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα και το επίπεδο λεπτομέρειας που αναφέρονται στο σχετικό αίτημα της ΕΕΤΤ.

Περαιτέρω η ΕΕΤΤ κρίνει αναγκαία την διατήρηση της υποχρέωσης δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς δεδομένου ότι η ανωτέρω υποχρέωση θα συντελέσει αφενός στην αποτελεσματική εφαρμογή των υποχρεώσεων της αμεροληψίας μέσω της εφαρμογής ισοδύναμων όρων σε ισοδύναμες περιστάσεις σε πρόσωπα που παρέχουν ισοδύναμες υπηρεσίες και αφετέρου στην ενδυνάμωση της διαφάνειας μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων πληροφοριών όπως τιμές, όρους και προϋποθέσεις παροχής και χρήσης, τεχνικές προδιαγραφές, χαρακτηριστικά δικτύου, πληροφορίες λογιστικής φύσεως κλπ.

Η διατήρηση της υποχρέωσης δημοσίευσης προσφοράς αναφοράς διασύνδεσης κρίνεται από την ΕΕΤΤ ως μια πλήρως αιτιολογημένη ρυθμιστική υποχρέωση καθώς συντελεί στην ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων οι οποίοι επιθυμούν πρόσβαση σε κινητά δίκτυα δημιουργώντας έτσι τις αναγκαίες συνθήκες σταθερότητας για την ομαλή λειτουργία της αγοράς και ευνοώντας την είσοδο νέων εταιρειών στο χώρο. Ειδικότερα, δια της δημοσιοποίησης της προσφοράς αναφοράς διασύνδεσης, εξασφαλίζεται η δημοσίευση όλων των αναγκαίων πληροφοριών οι οποίες απαιτούνται για την παροχή πρόσβασης στο

δίκτυο του παρόχου που διαθέτει ΣΙΑ ενώ παράλληλα διασφαλίζεται ότι δεν γίνονται διακρίσεις από αυτόν προς τους άλλους παρόχους δημοσίων δικτύων ή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο της προτεινόμενης υποχρέωσης διαφάνειας, η ΕΕΤΤ προτείνει να διατηρηθούν οι εξής ειδικότερες υποχρεώσεις:

I. Υποχρεώσεις Δημοσίευσης

Κάθε πάροχος από τους ανωτέρω οφείλει να δημοσιεύει όλες τις πληροφορίες που συντελούν στη δημιουργία μιας ανταγωνιστικής αγοράς.

Συγκεκριμένα υποχρεούται να δημοσιεύει εμφανώς στην ιστοσελίδα του και να ενημερώνει γραπτώς την ΕΕΤΤ και όλους τους παρόχους με τους οποίους έχει υπογράψει συμφωνία διασύνδεσης, για τις μεταβολές των τελών για πρόσβαση στο δίκτυο πριν την εφαρμογή αυτών, καθώς και τα τέλη σχετικά με κάθε νέα υπηρεσία παροχής πρόσβασης.

Η ανωτέρω ενημέρωση πρέπει να γίνεται τριάντα (30) ημέρες πριν την εφαρμογή των τροποποιήσεων ή την εφαρμογή τελών για νέες υπηρεσίες παροχής πρόσβασης.

Η δημοσίευση θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Περιγραφή των υφιστάμενων τελών και των προγραμματισμένων τελών τερματισμού
- Καθορισμό της ημερομηνίας έναρξης ισχύος της προτεινόμενης τροποποίησης ή της εφαρμογής τελών για νέες υπηρεσίες παροχής πρόσβασης, η οποία δεν δύναται να απέχει λιγότερο από τριάντα (30) ημέρες από την κοινοποίηση στους παρόχους.

Ο έχων ΣΙΑ δεν θα μπορεί να εφαρμόσει την μεταβολή των τελών πριν την προκαθορισμένη ημερομηνία έναρξης ισχύος της προτεινόμενης μεταβολής βάσει της αντίστοιχης δημοσίευσης.

Επιπρόσθετα, κάθε πάροχος έχων ΣΙΑ υποχρεούται να υποβάλλει στην ΕΕΤΤ γραπτώς στοιχεία κίνησης, σύμφωνα με τις οδηγίες της ΕΕΤΤ.

II. Υποχρέωση δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς Διασύνδεσης (ΠΑ) με ορισμένο ελάχιστο περιεχόμενο

Οι έχοντες ΣΙΑ στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα, υποχρεούνται να δημοσιεύουν και να διατηρούν επικαιροποιημένη Προσφορά Αναφοράς (ΠΑ) όσον αφορά τη διασύνδεση των δικτύων τους με δίκτυα παρόχων δημοσίων δικτύων ηλεκτρονικών επικοινωνιών, για την παροχή της υπηρεσίας τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό τους. Η εν λόγω ΠΑ θα πρέπει να είναι επαρκώς αναλυτική ώστε να ανταποκρίνεται στις εύλογες ανάγκες της αγοράς. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της ως άνω υποχρέωσής τους, οι ΠΔΚ θα δημοσιεύουν πρόσθετες ειδικές πληροφορίες, συμπεριλαμβανομένων τιμολογιακών πληροφοριών, τεχνικών προδιαγραφών, χαρακτηριστικών δικτύου, όρων και προϋποθέσεων για την παροχή και χρήση, και τιμές αναφορικά με τις υπάρχουσες και τις όποιες καινούργιες υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες.

Η εν λόγω Προσφορά Αναφοράς θα περιέχει κατ' ελάχιστο τα ακόλουθα:

1. Προϋποθέσεις και όρους για την υλοποίηση της διασύνδεσης.
2. Προϋποθέσεις και όρους για την υλοποίηση αιτημάτων για χρήση ειδικών ευκολιών συμπεριλαμβανομένης της συνεγκατάστασης.
3. Τεχνικές προδιαγραφές και χαρακτηριστικά δικτύου για την υλοποίηση της διασύνδεσης συμπεριλαμβανομένων των σημείων διασύνδεσης.
4. Αναλυτική περιγραφή διαδικασιών και χρονοδιαγραμμάτων για τα παρακάτω στοιχεία:
 - i. Αρχική υλοποίηση διασύνδεσης
 - ii. Συνεγκατάσταση
 - iii. Δοκιμές και μετρήσεις
 - iv. Συντήρηση δικτύου
 - v. Προσδιορισμό και επιδιόρθωση βλαβών
 - vi. Υλοποίηση νέων ζεύξεων διασύνδεσης
 - vii. Επέκταση χωρητικότητας διασύνδεσης σε υφιστάμενες ζεύξεις διασύνδεσης
 - viii. Προβλέψεις κίνησης
5. Αναλυτική περιγραφή των προσφερόμενων υπηρεσιών (ποιότητα υπηρεσίας, τιμές κ.α), συμπεριλαμβανομένης και της συνεγκατάστασης
6. Καθορισμός διαδικασιών χρεώσεων

7. Καθορισμός διαδικασιών επίλυσης διαφορών
8. Προϋποθέσεις και όροι Βασικής Συμφωνίας Επιπέδου Υπηρεσιών (Basic SLA), συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού των ρητρών για καθυστέρηση παράδοσης υπηρεσίας ή καθυστέρηση στην άρση βλάβης.

Οι εν λόγω υπηρεσίες θα προσφέρονται με τέτοιον τρόπο έτσι ώστε οι πελάτες χονδρικής να μπορούν να επιλέγουν μόνο τις υπηρεσίες που επιθυμούν.

Η ΠΑ (συμπεριλαμβανομένης της οποιαδήποτε μεταγενέστερης τροποποίησης /αναθεώρησης αυτής) δημοσιεύεται, εντός αποκλειστικής προθεσμίας 60 ημερών από την θέση σε ισχύ της παρούσας, από τον κάθε πάροχο έχοντα ΣΙΑ κατά τρόπο διαφανή και εύκολα προσβάσιμο στον δικτυακό του τόπο με παράλληλη ενημέρωση της ΕΕΤΤ για το σημείο δημοσίευσής της. Υποχρεούνται επίσης να κοινοποιούν στην ΕΕΤΤ, κατόπιν αιτήματός της, κάθε σύμβαση καθώς επίσης και τις «πέραν του βασικού» συμφωνίες επιπέδου υπηρεσιών (“advanced” SLAs) που συνάπτουν επί τη βάσει εμπορικής συμφωνίας.

Συμπερασματικά, η ΕΕΤΤ κρίνει αναγκαία την επιβολή της υποχρέωσης διαφάνειας, συμπεριλαμβανομένης της υποχρέωσης δημοσίευσης Προσφοράς Αναφοράς στο πλαίσιο της οποίας επιβάλλεται η δημοσιοποίηση από τους έχοντες ΣΙΑ, συγκεκριμένων πληροφοριών όπως τιμές, όροι και προϋποθέσεις παροχής και χρήσης, τεχνικές προδιαγραφές, χαρακτηριστικά δικτύου, πληροφορίες λογιστικής φύσεως κλπ.

4.8.4 Υποχρέωση Λογιστικού Διαχωρισμού

Προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις διαφάνειας και αμεροληψίας, η ΕΕΤΤ έχει τη δυνατότητα να αιτηθεί λογιστικά αρχεία συμπεριλαμβανομένων εσόδων από τρίτα μέρη, και να δημοσιεύει τα στοιχεία αυτά, εφόσον συμβάλλουν στη δημιουργία μιας ανοιχτής και ανταγωνιστικής αγοράς, σεβόμενη τους εθνικούς και κοινοτικούς κανόνες σχετικά με το επιχειρηματικό απόρρητο.

Όπως ορίζεται στη «*Σύσταση της Επιτροπής σχετικά με το Λογιστικό Διαχωρισμό και τα Συστήματα Κοστολόγησης*»⁵¹:

⁵¹ Σύσταση της Επιτροπής της 19ης Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με τα συστήματα λογιστικού διαχωρισμού και κοστολόγησης υπό το κανονιστικό πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες (2005/698/ΕΚ)

ΕΕΤΤ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

«Σκοπός της επιβολής υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού είναι να παρέχονται πληροφορίες λεπτομερέστερες από ότι στις εκ του νόμου προβλεπόμενες οικονομικές εκθέσεις του κοινοποιημένου φορέα εκμετάλλευσης, προκειμένου να αποτυπώνονται όσο το δυνατόν πιστότερα οι επιδόσεις των τμημάτων δραστηριότητας κοινοποιημένου φορέα εκμετάλλευσης, σαν να είχαν λειτουργήσει ως χωριστές επιχειρήσεις, και στην περίπτωση καθετοποιημένων επιχειρήσεων, να αποσοβείται η μεροληπτική μεταχείριση των δικών τους δραστηριοτήτων και να αποφεύγεται η άδικη σταυροειδής επιδότηση.».

Συγκεκριμένα, η επιβολή της υποχρέωσης του λογιστικού διαχωρισμού είναι υποστηρικτική αυτής της υποχρέωσης αμεροληψίας, διότι βοηθά να εξακριβωθεί εάν οι έχοντες ΣΙΑ κάνουν διάκριση υπέρ των δραστηριοτήτων τους εντός του δικτύου τους, επιδοτώντας τον τερματισμό των κλήσεων τους εντός του δικτύου τους (on-net) με τον τερματισμό κλήσεων στο δίκτυο τους από άλλους παρόχους (το οποίο μπορεί να οδηγεί σε συμπίεση περιθωρίου).

Η ΕΕΤΤ με την με αριθμό ΑΠ ΕΕΤΤ 766/18/15.06.2016 Απόφασή της «Κανονισμός εφαρμογής της υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού από τους Παρόχους Δικτύου Κινητής (ΠΔΚ) που έχουν οριστεί ως κατέχοντες ΣΙΑ στην σχετική αγορά χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό τους», σε συνέχεια δημόσιας διαβούλευσης εξέδωσε Κανονισμό ο οποίος εξειδικεύει την εφαρμογή της υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού από τους ΠΔΚ που έχουν οριστεί ως κατέχοντες ΣΙΑ στην σχετική αγορά χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό τους και στους οποίους έχει επιβληθεί κανονιστικά η εν λόγω ρυθμιστική υποχρέωση, σύμφωνα με τις διατάξεις της κείμενης εθνικής και κοινοτικής νομοθεσίας. Στο συγκεκριμένο κανονισμό ορίζονται οι εφαρμοστέες αρχές που διέπουν την υλοποίηση του λογιστικού διαχωρισμού, οι υποχρεώσεις υποβολής συγκεκριμένων στοιχείων, καθώς και το εύρος αυτών και ορίζονται τα Υποδείγματα Αναφοράς που οφείλουν να συμπληρώνουν οι ΠΔΚ σε συμμόρφωση με τον παρόντα Κανονισμό για την επίτευξη της μέγιστης δυνατής συνοχής αναφορικά με τις κλείδες επιμερισμού κόστους και την ακολουθούμενη μεθοδολογία.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλει κανονιστικά τη διατήρηση της υποχρέωσης λογιστικού διαχωρισμού στους τρεις (3) ΠΔΚ καθώς και την υλοποίηση αυτής επί τη βάση της ανωτέρω αναφερθείσας ΑΠ ΕΕΤΤ 766/18/15.06.2016, όπως εκάστοτε ισχύει.

Εντούτοις, δεν θεωρεί εύλογη και αναλογική την επιβολή του μέτρου στον νεοεισερχόμενο ΜVNO CYTA. Ειδικότερα, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι το κόστος που θα επιφέρει η υλοποίηση του ως

άνω μέτρου στον νεοεισερχόμενο πάροχο θα είναι δυσανάλογο σε σχέση με το μέγεθός του. Παράλληλα, το γεγονός ότι ο εικονικός πάροχος δεν τερματίζει τη κίνησή του σε δικό του δίκτυο, αλλά την παραδίδει στο δίκτυο που τον φιλοξενεί, περιορίζει τη δυνατότητά του να δρα μεροληπτικά υπέρ του λιανικού του άκρου.

4.8.5 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης

Δεδομένης της μονοπωλιακής θέσης κάθε εταιρείας στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό της, η διαφάνεια, ο λογιστικός διαχωρισμός, η μη διακριτική μεταχείριση και η υποχρέωση πρόσβασης, είτε χωριστά είτε συνδυαστικά, δεν επαρκούν από μόνα τους στο να περιορίσουν τους παρόχους κατά τον προσδιορισμό των τιμών του τέλους τερματισμού.

Η διαφάνεια της τιμολόγησης σε σχέση με τους πελάτες λιανικής για κλήσεις σε κινητά θα μπορούσε σε θεωρητικό επίπεδο να ενθαρρύνει ορισμένους καλούντες να μειώσουν τις κλήσεις από σταθερό σε κινητό προκειμένου να αποφύγουν την πληρωμή των τελών τερματισμού. Ωστόσο, όπως έχει προκύψει και από την ανάλυση της σχετικής αγοράς (Ενότητα 3), δεν φαίνεται να υφίσταται αποτελεσματική ενημέρωση των χρηστών, αφού υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες στη μεταφορά των πληροφοριών αυτών σε αυτούς που λαμβάνουν τη σχετική απόφαση (πελάτες λιανικής) οι οποίοι μπορεί να μην έχουν άλλη επιλογή από το να πραγματοποιήσουν την κλήση στο εν λόγω κινητό.

Στο πλαίσιο του τρίτου κύκλου ανάλυσης αγορών, η ΕΕΤΤ, επέβαλε σε κάθε ΠΔΚ ο οποίος είχε ορισθεί ότι κατέχει ΣΙΑ στην σχετική αγορά χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό του (Cosmote, Vodafone και Wind), Υποχρέωση Ελέγχου τιμών και Κοστολόγησης, βασισμένη σε ένα **Bottom up pure LRIC μοντέλο**.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι είναι εύλογο και αναλογικό να επιβάλλει κανονιστικά τη διατήρηση της υποχρέωσης ελέγχου τιμών στους 3 ΠΔΚ και την επιβολή της στον νεοεισερχόμενο ΜVNO με την ίδια μέθοδο κοστολόγησης η οποία εξάλλου είναι σύμφωνη με τα οριζόμενα στη σχετική Σύσταση της ΕΕ⁵².

⁵²Σύσταση σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τελών τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην ΕΕ (2009/296/ΕΚ)

Ειδικότερα, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι τα τέλη τερματισμού πρέπει να καθορίζονται με βάση τις δαπάνες ενός αποδοτικού φορέα εκμετάλλευσης και να είναι συμμετρικά. Η ΕΕΤΤ συμφωνεί με τη θέση της ΕΕ ότι η αξιολόγηση των αποδοτικών δαπανών πρέπει να βασίζεται σε τρέχον κόστος και στη χρήση προσέγγισης από τα κάτω προς τα επάνω (bottom up) με μοντέλα μακροπρόθεσμου οριακού κόστους (LRIC) ως σχετική μέθοδο κοστολόγησης.

Συγκεκριμένα, η ΕΕΤΤ προτείνει να οριστεί ότι οι τιμές των τελών τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο των παρόχων που έχουν ΣΙΑ δεν θα υπερβαίνουν τις τιμές του κατωτέρω Πίνακα, έτσι όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί βάσει του οικονομοτεχνικού μοντέλου Μακροπρόθεσμου Καθαρού Επαυξητικού Κόστους (Bottom Up Pure LRIC) υπολογισμού τελών τερματισμού χονδρικής σε κινητά δίκτυα που υλοποίησε η ΕΕΤΤ το 2012.

Οι αρχές και η μεθοδολογία παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα Ι της Απόφασης της ΕΕΤΤ με αριθμό 675/10/11-12-2012 δημοσιευθείσα στο τεύχος Β της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως με αριθμό 3330/12-12-2012.

Στο κάτωθι πίνακα αναπαρίσταται η προτεινόμενη διάρθρωση της υποχρέωσης ελέγχου τιμών, όπου για κάθε περίοδο ορίζεται μία ανώτατη τιμή για τα τέλη τερματισμού.

Σημειώνεται ότι τα τέλη τερματισμού είναι συμμετρικά και για τους τέσσερις παρόχους που δραστηριοποιούνται στην αγορά, σύμφωνα και με τις διατάξεις της σχετικής Σύστασης της Επιτροπής.

Πίνακας 2: Τέλη τερματισμού

Χρονική περίοδος	-31/12/2016	1/1/2017-31/12/2017	1/1/2018-31/12/2018	1/1/2019-
ΤΤΚ (c€/min)	1,023	0,982	0,958	0,946

Κατά τη διάρκεια των ως άνω περιόδων για κάθε πάροχο ο μέσος όρος των εσόδων τερματισμού φωνητικών κλήσεων του στο δίκτυο κινητής του, ανά λεπτό, δεν θα πρέπει να υπερβαίνει την τιμή οροφής της αντίστοιχης περιόδου. Οι εν λόγω τιμές ισχύουν για κάθε έναν από τους ως άνω παρόχους (πάροχοι ΠΔΚ και MVNO).

Τα εν λόγω τέλη θα εφαρμόζονται στην τιμή τερματισμού φωνητικών κλήσεων, σταθμισμένη μεταξύ κίνησης σε ώρες αιχμής και μη αιχμής, εφόσον γίνεται η εν λόγω διάκριση και θα εφαρμόζεται στον τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα ανεξαρτήτως τεχνολογίας (δεύτερης (2G) , τρίτης (3G) ή τέταρτης (4G) γενιάς).

Μετά την 01-01-2019 και έως ότου υπάρξει νεότερη Απόφαση της ΕΕΤΤ, για κάθε πάροχο ο οποίος έχει ορισθεί ότι κατέχει ΣΙΑ στην σχετική αγορά χονδρικής για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων στο δίκτυό του κινητής , ο μέσος όρος των εσόδων τερματισμού του παρόχου ανά λεπτό, από τον τερματισμό στο δίκτυό του κινητής, δεν δύναται να υπερβαίνει την τιμή οροφής για την 1η/01/2019.

Οι ανωτέρω τιμές του Πίνακα 2, έχουν ήδη λάβει υπόψη τους τις προβλέψεις για την εξέλιξη του πληθωρισμού στην Ελλάδα τα έτη 2016-2019. Ειδικότερα για το έτος 2016 έχει χρησιμοποιηθεί, σύμφωνα και με τα όσα προβλέπονται στην ΑΠ ΕΕΤΤ 675/10/11-12-2012, η ποσοστιαία μεταβολή του μέσου δείκτη του δωδεκαμήνου Οκτ 2014-Σεπ 2015 σε σχέση με τον αντίστοιχο δείκτη του δωδεκαμήνου Οκτ 2013-Σεπ 2014 (μέση ετήσια μεταβολή) όπως αυτή ανακοινώθηκε από Ελληνική Στατιστική Αρχή τον Οκτώβριο του 2015.

Για τα έτη 2017,2018 και 2019, η εκτίμηση του πληθωρισμού βασίστηκε στο «World Economic Outlook Database» του International Monetary Fund, έκδοση Απριλίου 2016.

Η ΕΕΤΤ προτείνει τη διατήρηση της απαγόρευσης της επιβολής ελάχιστης χρέωσης ή τέλους αποκατάστασης κλήσεων στις χρεώσεις τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα, δεδομένου ότι μία τέτοια ενέργεια έρχεται σε αντίθεση με την υποχρέωση κοστοστρέφειας. Εξάλλου, το μοντέλο υπολογισμού του τέλους τερματισμού έχει λάβει υπόψη του όλα τα κόστη για τα οποία πρέπει να αποζημιώνεται ο πάροχος που τερματίζει την κλήση.

Η ΕΕΤΤ σκοπεύει να ρυθμίσει μόνο το μέσο τέλος (το οποίο εκφράζεται ως ο λόγος των εσόδων τερματισμού προς την κίνηση τερματισμού) αξιολογώντας τη συμμόρφωση που έχουν αναλάβει οι πάροχοι για τις τέσσερις υπό εξέταση περιόδους. Η αξιολόγηση αυτή της συμμόρφωσης θα γίνει συγκρίνοντας τη μέση χρέωση διασύνδεσης της περιόδου εκείνης με τις ανώτατες τιμές που παρουσιάζονται στον ανωτέρω πίνακα. Η ΕΕΤΤ μέσω εξαμηνιαίων ελέγχων των τελών θα διασφαλίζει ότι εφαρμόζονται οι μειώσεις τιμών και θα παρέχει προειδοποίηση για οποιαδήποτε πιθανή αποτυχία συμμόρφωσης. Σε αυτή τη βάση, η ΕΕΤΤ

ΕΕΤΤ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΩΝ

θα ζητά την υποβολή πληροφοριών από τους παρόχους σχετικά με τα έσοδα και την κίνηση των εισερχόμενων φωνητικών κλήσεων. Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι η ρύθμιση του «μέσου τέλους» (average rate) θα επιτρέψει στους παρόχους να θέσουν τα δικά τους τέλη για κάθε ώρα της ημέρας και για κάθε ημέρα της εβδομάδας, παρέχοντας τη δυνατότητα διαφοροποίησης στην αγορά και ενθαρρύνοντας την ενίσχυση της χρήσης δικτύων κατά τις περιόδους χαμηλής κίνησης.

Τέλος, η ΕΕΤΤ προτείνει να μην εφαρμόζεται ο έλεγχος τιμών για κίνηση η οποία τερματίζεται στα δίκτυα των εχόντων ΣΙΑ και εκκινεί από χώρες εκτός του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, καθώς αυτό θα ήταν μη συμμετρικό και δυσανάλογο, δεδομένου ότι η Σύσταση της ΕΕ η οποία ορίζει ότι τα τέλη τερματισμού πρέπει να προσδιορίζονται βάσει μοντέλου bottom-up pure LRIC, δεν έχει εφαρμογή σε χώρες εκτός ΕΕ.

5 Εξέταση των επιπτώσεων της ρύθμισης της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής στη λιανική αγορά κλήσεων προς κινητά

Μετά τη ρύθμιση της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα, η EETT οφείλει να εξετάσει κατά πόσο η συγκεκριμένη ρύθμιση είναι ικανή να αναπτύξει αποτελεσματικό ανταγωνισμό στην σχετιζόμενη αγορά λιανικής, δηλαδή στην αγορά κλήσεων προς κινητά τηλέφωνα.

Η πλέον σημαντική επίπτωση της ρύθμισης της προαναφερθείσας χονδρικής αγοράς είναι ότι επιτρέπει στους παρόχους σταθερής και κινητής (ΠΔΚ και ΜVNO) να διασυνδέονται και να προσφέρουν υπηρεσίες κλήσεων προς συνδρομητικούς αριθμούς κινητής των ρυθμιζόμενων παρόχων με κοστοστρεφές χονδρικό τέλος τερματισμού. Η συγκεκριμένη ρύθμιση επιτρέπει στους παρόχους να δίνουν προγράμματα με χρόνο ομιλίας προς όλους, γεγονός που ωφελεί τους τελικούς χρήστες.

Πράγματι, μετά τη ρύθμιση του τρίτου κύκλου ανάλυσης και τη σημαντική μείωση του χονδρικού τέλους τερματισμού παρατηρήθηκε γενικά μείωση του όγκου κλήσεων on-net και αύξηση τόσο των κλήσεων off-net προς κινητά, όσο και του όγκου κλήσεων από σταθερά προς κινητά, με την on-net κίνηση να παραμένει πρώτη σε ποσοστό σε σχέση με τα άλλα είδη. Η ρύθμιση της τιμής του τέλους τερματισμού λειτούργησε θετικά, επιτρέποντας στους παρόχους σταθερής και κινητής να τερματίζουν περισσότερη κίνηση στους παρόχους με ΣΙΑ στην χονδρική αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής.

Πίνακας 3: Μεταβολή του όγκου κλήσεων προς κινητά ανά τύπο κλήσης

Μεταβολή όγκου κλήσεων προς κινητά	2012	2013	2014
κλήσεις on-net	-6%	-3%	-5%
Εθνικές κλήσεις off-net	-4%	13%	26%
κλήσεις από σταθερά	4%	-1%	16%

Η ΕΕΤΤ καταλήγει συνεπώς στο αρχικό συμπέρασμα ότι η ρύθμιση της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής μπορεί να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τα προβλήματα ανταγωνισμού στη σχετική αγορά λιανικής.

6 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Παρακαλούμε να απαντήσετε αναλυτικά και τεκμηριωμένα στις κάτωθι ερωτήσεις:

- 1 Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της λιανικής αγοράς κλήσεων προς κινητά;
- 2 Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με την έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού στην αγορά λιανικής, απουσία ρύθμισης στη σχετιζόμενη αγορά χονδρικής;
- 3 Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τον ορισμό της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής; Συμφωνείτε ότι η σχετική γεωγραφική αγορά είναι η Ελληνική Επικράτεια;
- 4 Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ σχετικά με την ανάλυση της αγοράς;
- 5 Συμφωνείτε με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις παροχής πρόσβασης; Υπάρχουν κάποιες άλλες υποχρεώσεις πρόσβασης που κρίνετε ότι θα έπρεπε να επιβληθούν;
- 6 Συμφωνείτε με τις προτεινόμενες υποχρεώσεις μη διακριτικής μεταχείρισης;
- 7 Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση διαφάνειας;
- 8 Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού και το περιεχόμενο αυτής;
- 9 Συμφωνείτε με την προτεινόμενη υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστολόγησης;
- 10 Συμφωνείτε με τα αρχικά συμπεράσματα της ΕΕΤΤ αναφορικά με τις επιπτώσεις της ρύθμισης της αγοράς χονδρικής στη σχετιζόμενη λιανική αγορά;